



**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1963: 28

Justitiedepartementet

SOU
1963: 28 TH



UTSÖKNINGSRÄTT

II

LAGSÖKNING OCH BETALNINGS-
FÖRELÄGGANDE
ÖVEREXEKUTOR OCH UTMÄTNINGSMÄN M. M.
FÖRSLAG AV
LAGBEREDNINGEN

Stockholm 1963

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1963

Kronologisk förteckning

1. En teknisk institution inom Stockholms universitet. Svenska Reproduktions AB. 114 s. E.
2. Kommunalförbundens lånerätt. Idun. 44 s. I.
3. Utrikesförvaltningens organisation och personalbehov. Idun. 90 s. U.
4. Administrativ organisation inom utrikesförvaltningen. Idun. 95 s. U.
5. Försvarskostnaderna budgetåren 1963/67. Idun. 130 s. Fö.
6. Indelnings- och samarbetsfrågor i Göteborgs- och Malmöområdena. Idun. 212 s. I.
7. Utlännings tillträde till offentlig tjänst. Svenska Reproduktions AB. 43 s. Ju.
8. Preliminär nationalbudget för år 1963. Marcus. IV + 97 s. Fi.
9. Universitetens och högskolornas organisation och förvaltning. Hæggström. 509 s. E.
10. Universitetsväsendets organisation. Hæggström. 190 s. E.
11. Uppehållstillstånd m. m. för utländska studerande. Idun. 54 s. I.
12. Översättning av fördrag angående upprättande av Europeiska ekonomiska gemenskapen och tillhörande dokument. Marcus. 233 s. H.
13. Utbildning av lärare för jordbruk och skogsbruk samt fortbildning av lärare i yrkesämnen. Idun. 269 s. E.
14. Undersökning av taxeringsutfallet. Idun. 155 s. Fi.
15. Vägen genom gymnasiet. Idun. 315 s. E.
16. Sveriges statskick. Del. 1. Lagförslag. Idun. 206 s. Ju.
17. Sveriges statskick. Del. 2. Motiv. Idun. 522 s. Ju.
18. Sveriges statskick. Del 3. Utkommer senare.
19. Sveriges statskick. Del 4. Bilagor. Idun. 311 s. Ju.
20. Bärgarlönens fördelning, sjöförklaring m. m. Idun. 111 s. Ju.
21. Sjukhus och öppen vård. Idun. 486 s. I.
22. Kraven på gymnasiet. Idun. 367 s. + 12 s. ill. E.
23. Förslag till lag om vissa gemensamhetsanläggningar m. m. Idun. 290 s. Ju.
24. Mentalsjukhusens personalorganisation. Del 1. Intervju- och frekvensundersökningar m. m. Idun. 259 s. I.
25. Papper och annan skrivmateriel. Kihlström. 74 s. H.
26. Religionens betydelse som samhällsfaktor. AB Wilhelmssons Boktryckeri. 211 s. E.
27. Trafikmål. Beckman. 237 s. Ju.
28. Utsökningsrätt II. Norstedt & Söner. 119 s. Ju.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1963: 28

Justitiedepartementet



UTSÖKNINGSRÄTT

II

LAGSÖKNING OCH BETALNINGS-
FÖRELÄGGANDE
ÖVEREXEKUTOR OCH UTMÄTNINGSMÄN M. M.

FÖRSLAG AV
LAGBEREDNINGEN

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

STOCKHOLM 1963

STATENS ÖFRYNTA UPPGIFTER
1880

UTSÖKNINGSRÄTT

II

LÄSÖKNING OCH BEMÄNNING
FÖRUTSÄTTNINGAR
ÖVERSEKT OCH ÖMTÄNKSAMHET
FÖRUTSÄTTNINGAR
LÄSÖKNING OCH BEMÄNNING

Innehåll

Skrivelse till Konungen	5
<i>Avd. 1. Lagsökning och betalningsföreläggande</i>	
Förslag till lagsökningslag	11
Förslag till lag om betalningsföreläggande	15
Förslag till lag om ändrad lydelse av 26 § lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester	21
Förslag A till lag om ändring i utsökningslagen	22
Förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § konkurslagen	23
Förslag till lag om tillägg till lagen den 20 december 1946 (nr 843) om tid för framställande av anspråk mot löftesman enligt 4 § förordningen den 28 juni 1798 angående vissa omständigheter uti lagsöknings- och utmättningsmål ..	24
Förslag till lag om ändrad lydelse av 71 och 93 §§ växellagen	25
Förslag till lag om ändrad lydelse av 53 och 71 §§ checklagen.....	26
Motiv	
Gällande rätt	27
Beredningens förslag (allmän motivering)	31
Förslaget till lagsökningslag	37
Förslaget till lag om betalningsföreläggande	41
Övriga lagförslag under avd. 1	62
Internationellträttsliga spörsmål.....	63
<i>Avd. 2. Överexekutor och utmättningsmän m. m.</i>	
Förslag B till lag om ändring i utsökningslagen	67
Förslag till lag om ändrad lydelse av 23 § förordningen den 10 augusti 1877 (nr 31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall	78
Förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 18 §§ lagen den 12 maj 1955 (nr 235) med särskilda bestämmelser om försäljning av utmätt luftfartyg m. m. ...	79
Motiv	
Inledning	80
Beredningens ståndpunkt	82
Följändringar	97
<i>Sammanfattning</i>	98
<i>Särskilda yttranden</i>	100
<i>Bilagor</i>	
År 1961 slutligt handlagda mål ang. betalningsföreläggande	115
Beräknat antal befattningshavare som är under hela året sysselsatta såsom beslutande eller föredragande i utsökningsmål hos vissa överexekutorer ...	118
<hr/>	
Förkortningar	119

Till KONUNGEN

Arbetet på reformering av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet har aktualiserat överbäganden, om och i vad mån mål som avses i lagsökningslagen lämpligen bör flyttas till utmätningsman. En sådan åtgärd inverkar själv-

fallet på de organisatoriska spörsmål som just nu är under behandling. Ståndpunkt i saken bör därför tagas innan organisationen fixeras.

Vid det nordiska samarbetet på exekutionsrättens område har vidare upptagits till behandling fråga om omedelbar verkställighet av fordran på grund av skuldebrev. Detta spörsmål hör nära samman med lagstiftningen om lagsökning och betalningsföreläggande och kan i sin mån ävenledes inverka på organisationen av utsökningsväsendet.

Behandlingen av dessa frågor har föranlett lagberedningen att föreslå, att handläggningen av ansökningar om betalningsföreläggande överflyttas från domstol till utmätningsman. I samband härmed förordas, att möjligheten att söka betalningsföreläggande vidgas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som i Finland gäller om s. k. betalningsorder.

Nyorganisationen av utsökningsväsendet påkallar även vissa omedelbara ändringar av utsökningslagens bestämmelser om de myndigheter som är verksamma i utsökningsmål. Det planerade förstatligandet av domstolsväsendet medför också, att utsökningslagen, oavsett polisreformen, behöver ändras i vissa stycken. Beredningen har i förevarande sammanhang upptagit jämväl dessa frågor. De ändringar som föreslås med tanke på att städernas domstolsväsende torde komma att förstatligas är så avfattade att förslaget kan genomföras, oavsett om förstatligandet sker samtidigt eller senare. Beredningen vill framhålla, att förslaget förutsätter att överexekutor tills vidare skall finnas som instans närmast över utmätningsman. Enligt beredningens mening bör emellertid, såvitt nu kan bedömas, överexekutorsinstitutionen avskaffas i samband med att utsökningslagen i sin helhet blivit föremål för översyn.

Beredningen har samrått med sin rådgivande nämnd, i vilken ingår riksombudsmannen J. Adolfsson, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren L. D. Cassel, bitr. direktören i Svenska arbetsgivareföreningen E. L. W. Forstadius, ledamoten av riksdagens första kammare, juristen i Tjänstemännens centralorganisation J. L. Geijer, juristen i Landsorganisationen S. Gustafsson, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren G. R. Johansson i Dockered, advokaten U. N. Kihlman samt ledamoten av riksdagens första kammare, journalisten Lisa Mattson. Beredningen har vidare samrått med arbetsdomstolens ordförande, f. d. justitierådet G. Dahlman. I arbetet har deltagit följande experter hos beredningen, nämligen förste stadsfogden, friherre J. O. Beck-Friis, byråchefen E. B. A. Ehnbohm, stadsfogden N. O. Frykholm, landsfiskalen A. Gustafson och professorn L. T. Welamson. Slutligen har beredningen haft sammanträden med representanter för det praktiska rättslivet liksom för polisberedningen och domstolskommittén.

Beredningen har utarbetat bifogade lagförslag i ämnet jämte motiv. Särskilda yttranden har avgivits av undertecknad Ulveson och professor Welamson.

Lagförslagen med motiv har tillställts delegerade från Danmark, Finland och Norge. Det nordiska samarbetet i fråga om verkställighet på grund av

skuldebrev har icke f. n. ansetts kunna från svensk sida framföras längre än som skett genom beredningens förslag. Från dansk sida övervägs i sagda hänseende en ordning som skulle ansluta till norsk lag i detta ämne. I Finland är just nu ej andra ändringar aktuella än att lagsökningsmål där kan komma att flyttas från överexekutor till allmän underrätt. Några förslag har ännu icke framlagts från dansk eller finsk sida. I Norge föreligger sedan länge ett förslag om ny lagstiftning angående utmätning m. m.

Underdånigst

GÖSTA WALIN

ULF LUNDAVIK

I. ULVESON

/ *Henry Montgomery*

Stockholm den 22 april 1963.

shildebrey har icke i sin gästboken lämnat något uttryck för sin
sinnliga betydelse för oss. Men denna betydelse är en
hänseende på ordning och reda i den svenska kyrkan. Den
kan icke förstås utan att man ser till den svenska kyrkans
Rörelse och till dess förhållande till den svenska staten.
Såsom icke framgår från denna utställning, såsom icke
huru ett försök om en lagstiftning i denna riktning.

Den svenska kyrkan har icke varit en
enligt rättfärdigt och enligt
föreliggande utställning. Den svenska kyrkan
har icke varit en enligt

OLF LUNDVÄR
Svenska kyrkans utställning
i den svenska kyrkan
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning

2000
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning

Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning

Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning

Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning

Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning
Svenska kyrkans utställning

AVDELNING 1

Lagsökning

och

betalningsföreläggande

(lagförslag och motiv)

APPENDIX

Page 1

Page 2

Page 3

Page 4

Förslag till Lagsökningslag

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

För fordran som grundar sig på skuldebrev eller annat skriftligt fordringsbevis må gäldenären, om målet hör till allmän underrätt, lagsökas enligt vad nedan sägs.

Borgenär, som för fordran har in-teckning i fast egendom eller i fartyg eller i luftfartyg eller reservdelar till sådant fartyg, äger också genom lagsökning hos allmän underrätt söka betalning ur den in-tecknade egendomen.

Om laga domstol i mål om lagsökning gäller i övrigt vad för tvistemål är stadgat.

2 §.

Lagsökning göres skriftligen hos rätten. Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, yrke, hemvist och postadress samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes yrke, hemvist och postadress, så ock om fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären skall även ange de omständigheter som betinga rättens behörighet, om denna ej framgår av vad som eljest anföres. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av den handling på vilken fordringen grundas.

Ansökningen skall vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Om skyldighet för part att tillhandahålla avskrifter av ansökningen och därvid fogade handlingar skall gälla vad i 33 kap. 2 § rättegångsbalken sägs.

3 §.

Finnes den åberopade handlingen icke innefatta bevis om fordran eller bestämd förfallodag icke vara inne, eller prövar rätten eljest hinder möta för upptagande av ansökningen, skall den avvisas och bevis därom meddelas.

Rätten prövar självant sin behörighet. Borgenärs uppgift om de omständigheter som betinga rättens behörighet skall tagas för god, om anledning ej förekommer att den är oriktig.

4 §.

Upptages ansökningen, förelägger rätten gäldenären att inom viss av rätten bestämd tid efter det lagsökningshandlingarna blivit honom delgivna skriftligen svara på ansökningen vid påföljd att målet ändå avgöres. Föreläggandet skall tillika innehålla anmaning till gäldenären att hos rätten anmäla hemvist och postadress, såvida tillförlitlig uppgift härom icke föreligger.

Vid utsättande av tiden för svars avgivande har rätten att taga hänsyn till

belägenheten av den ort där gäldenären bor eller handlingarna eljest kunna väntas bliva honom delgivna. Har gäldenären känt hemvist inom riket, må tiden icke utan synnerliga skäl bestämmas längre än två veckor.

5 §.

Ansökningen skall jämte bifogade handlingar och meddelat föreläggande delgivas gäldenären enligt vad om stämning i tvistemål är stadgat.

6 §.

Hava lagsökningshandlingarna blivit gäldenären delgivna och kommer han ej inom förelagd tid med skriftligt svar, avgör rätten målet på de skäl borgenären företett.

7 §.

Rätten äger, om gäldenärens svar föranleder därtill, förelägga borgenären att innan målet avgöres bemöta svaret med påminnelser. I andra fall må ej växlas flera skrifter än en på vardera sidan.

8 §.

Finnes handling som part företett i avskrift böra förete i huvudskrift, förelägger rätten honom viss tid att förete handlingen vid påföljd att målet ändå avgöres. Rätten skall också giva motparten tillfälle att taga del av handlingen, om skäl äro därtill. Denne äger då yttra sig över handlingen.

9 §.

Underrättelse om föreläggande som rätten meddelat part i annat fall än enligt 4 § skall genom rättens försorg genast avsändas till parten.

10 §.

Förnekar den som sökes sin underskrift och har han ej förut vid domstol eller inför överexekutor eller, enligt å handlingen tecknat behörigt bevis, i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde eller notarius publicus erkänt handlingen, skall målet såsom tvistigt hänskjutas till rättegång.

11 §.

Invänder gäldenären, att den handling på vilken kravet grundas icke är gällande mot honom därför att han blivit tvungen eller förledd att utgiva handlingen, och visar han sannolika skäl för invändningen, skall målet såsom tvistigt hänskjutas till rättegång.

12 §.

Gör gäldenären mot kravet annan invändning än i 10 och 11 §§ sägs, skall han genast förete sina bevis. Andra än skriftliga bevis må ej gälla. Finnes gäldenärens invändning befogad, hänskjuter rätten målet såsom tvistigt till rättegång.

Grundas kravet på fordringsbevis vari gäldenären betingat sig vederlag för den utfästa betalningen och gör gäldenären invändning som har avseende å vederlaget, skall målet såsom tvistigt hänskjutas till rättegång, om gäldenären förebragt sannolika skäl för invändningen eller borgenärens rätt till betalning eljest finnes stridig.

13 §.

Äro ej sådana skäl för handen att målet bör hänskjutas till rättegång, skall betalningsskyldighet åläggas gäldenären. Avser lagsökningen betalning ur in-tecknad fast egendom eller in-tecknat fartyg eller luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till luftfartyg, fastställer rätten fordringen till betalning ur den in-tecknade egendomen.

14 §.

Vill gäldenären kvitta sin skuld mot fordran hos borgenären och är denna fordran sådan att den kan utkrävas genom lagsökning, förordnar rätten att den må, så långt den räcker, kvittas mot skulden.

Klar och förfallen fordran må ej uppehållas för det som är stridigt eller icke förfallet.

15 §.

I fråga om kostnad i lagsökningsmål gäller vad i rättegångsbalken är stadgat om rättegångskostnad i tvistemål. Hänskjutes målet till rättegång, skall frågan om ersättning för sådan kostnad prövas i rättegången.

16 §.

I lagsökningsmål må rätten förordna om kvarstad och skingringsförbud som avses i 15 kap. rättegångsbalken samt giva handräckning varom sägs i 192 § utsökningslagen. Om sådan åtgärd gäller vad i rättegångsbalken och utsökningslagen är för motsvarande fall stadgat.

17 §.

Sedan målet kommit i det skick att det kan avgöras, skall utslag givas ofördröjligen. Fordringshandlingen eller den del därav varom i målet är fråga skall ordagrant intagas i utslaget eller fogas därvid i avskrift.

Har i lagsökningsmål borgenärs talan bifallits, skall om delgivning av utslaget gälla vad i rättegångsbalken är stadgat om delgivning av treds-kodom.

18 §.

I lagsökningsmål är rätten domför, häradsrätt utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare.

19 §.

Hänskjutes mål till rättegång, förordnar rätten tillika om målets fortsatta handläggning. Finnes förberedelse ej erforderlig, må rätten omedelbart utsätta målet till huvudförhandling.

20 §.

Talan i mål som hänskjutits till rättegång skall anses väckt när lagsökningsinlagan inkom till rätten. Med avseende å rättegången skall så anses som om stämning utfärdats genom rättens förordnande om målets fortsatta handläggning.

21 §.

Talan mot rättens beslut, varigenom ansökan avvisats, föres genom besvär i hovrätten.

Har i lagsökningsmål borgenärs talan bifallits, äger gäldenären söka återvinning hos rätten. Mot utslag i lagsökningsmål i andra fall föres talan genom besvär i hovrätten.

Angående klagan över beslut som rätten meddelat under målets handläggning äger vad för tvistemål är stadgat motsvarande tillämpning.

Klagan må ej föras över beslut, varigenom mål hänskjutits till rättegång.

22 §.

Ansökan om återvinning skall göras skriftligen inom en månad från den dag då utslaget delgavs gäldenären.

Om återvinningstalan äger i övrigt vad i rättegångsbalken är stadgat om återvinning i tvistemål motsvarande tillämpning. Rättens utslag i lagsökningsmålet skall därvid anses som tredskodom.

Skall mål på grund av ansökan om återvinning upptagas till fortsatt handläggning, gäller vad i 20 § är stadgat.

23 §.

I mål som enligt 21 § fullföljts till hovrätt må talan mot hovrättens beslut angående kvarstad eller skingringsförbud eller angående handräckning varom sägs i 192 § utsökningslagen fullföljas till högsta domstolen enligt vad i rättegångsbalken är stadgat angående fullföljd av talan mot hovrätts beslut i mål som väckts vid underrätt.

Över hovrättens slutliga beslut må, utöver vad som följer av första stycket, klagan föras allenast om högsta domstolen jämlikt 54 kap. 10 § 1 rättegångsbalken meddelat parten tillstånd därtill.

I övrigt må talan icke föras mot hovrättens beslut i mål som fullföljts dit enligt 21 §.

24 §.

I mål om lagsökning erfordras ej protokoll. Om aktbildning och dagbok meddelas närmare bestämmelser av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965, då lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808) skall upphöra att gälla.

Erkännande, som jämlikt 10 § i den äldre lagen skett inför landsfiskal eller stadsfogde, skall alltjämt gälla.

Förslag till Lag om betalningsföreläggande

Härigenom förordnas som följer.

Ansökan om betalningsföreläggande

1 §.

För utfående av penningfordran äger borgenären vinna betalningsföreläggande för gäldenären enligt vad nedan stadgas. Avser fordringen skadestånd, må betalningsföreläggande dock givas allenast om fordringen blivit genom skriftlig förbindelse erkänd och till beloppet bestämd. I fråga om skadestånd som avses i 8 § lagen om kollektivavtal må betalningsföreläggande ej givas.

Betalningsföreläggande må ej avse betalning ur egendom som på grund av in-teckning eller eljest särskilt häftar därför.

Denna lag äger ej heller tillämpning på fordran, varom tvist skall prövas av annan myndighet än domstol eller av annan särskild domstol än arbetsdomstolen eller omedelbart av högre rätt eller varom tvist enligt lag eller författning skall omedelbart prövas av skiljemän.

2 §.

Ansökan om betalningsföreläggande göres skriftligen hos utmätningssmannen i den ort där gäldenären har sitt hemvist eller, om han icke har känt hemvist här i riket, där honom tillhörig egendom finnes eller utmätning därav eljest må sökas. Som hemvist anses den ort där gäldenären är bosatt samt, i fråga om dödsbo, den ort där den döde senast var bosatt och, i fråga om bolag eller annan som avses i 10 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken, den ort som enligt nämnda lagrum gäller som hemvist.

Ansökningen skall innehålla uppgift om borgenärens namn, yrke, hemvist och postadress samt gäldenärens namn och, där så kan ske, dennes yrke, hemvist och postadress, så ock om fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären skall vidare i ansökningen eller bifogad räkning tydligt och fullständigt angiva grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst samt de omständigheter som betinga utmätningssmannens behörighet, om denna ej framgår av vad som eljest anföres.

Göres ansökan muntligen, skall, där så lämpligen kan ske, biträde lämnas borgenären att avfatta skriftlig ansökan.

3 §.

Ansökning skall vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Avskrift därav skall bifogas i två exemplar.

Räkning skall ingivas i tre exemplar. Åberopas skriftligt fordringsbevis, skall också avskrift därav i tre exemplar bifogas.

Har borgenären ej ingivit erforderliga avskrifter, skall utmätningssmannen mot stadgad avgift ombesörja sådana.

4 §.

I samma ansökning må ej framställas krav mot mer än en gäldenär.

5 §.

Är fordringen enligt ansökningshandlingarna ej sådan att betalningsföreläggande må äga rum, eller är bestämd förfallodag ej inne, eller förekommer eljest anledning att kravet ej är rättsligt grundat, eller möter annat hinder för upptagande av ansökningen, skall den avvisas och bevis därom meddelas. Utmätningssmannen skall genast avsända underrättelse härom till borgenären.

Utmätningssmannen prövar själmant sin behörighet. Borgenärs uppgift om de omständigheter som betinga utmätningssmannens behörighet skall tagas för god, om anledning ej förekommer att den är oriktig.

6 §.

Upptages ansökningen, skall utmätningssmannen förelägga gäldenären att, såframt han vill helt eller till någon del bestrida ansökningen, inom viss av utmätningssmannen bestämd tid efter det ansökningshandlingarna delgivits honom anmäla sitt bestridande skriftligen hos utmätningssmannen, vid påföljd att utmätning eljest må ske. Vid utsättande av tiden har utmätningssmannen att taga hänsyn till belägenheten av den ort där gäldenären bor eller handlingarna eljest kunna väntas bliva honom delgivna. Utan synnerliga skäl må tiden icke bestämmas längre än två veckor.

Har borgenären i ansökningen fordrat ersättning för kostnad å målet, bestämmer utmätningssmannen i föreläggandet vad i sådant hänseende skall, om bestridande ej sker, utgå utöver kostnaden för delgivning. I föreläggandet skall erinras, att målet, i den mån gäldenären helt eller till någon del bestrider ansökningen, skall hänskjutas till rättegång, om borgenären begär det.

Föreläggandet skall tillika innehålla anmaning till gäldenären att hos utmätningssmannen anmäla hemvist och postadress, om tillförlitlig uppgift härom icke föreligger.

7 §.

Ansökningshandlingarna skola jämte föreläggandet delgivas gäldenären enligt vad om stämning i tvistemål är stadgat.

Delgivning må dock ej i andra fall än Konungen bestämmer ske utom riket, ej heller på sätt i 33 kap. 12 § rättegångsbalken sägs.

8 §.

Hava ansökningshandlingarna delgivits gäldenären och bestrider ej denne ansökningen på sätt och inom tid som utmätningssmannen förelagt, skall utmätningssmannen genast meddela bevis, att ansökningen lämnats obestridd. Utmätningssmannen prövar tillika vad som skall tillkomma borgenären i ersättning för delgivningskostnad och skall intaga uppgift därom

i beviset. Bevis skall jämväl innehålla, att utmätning må omedelbart äga rum för fordringen och kostnaden å målet. Om betalning skall ske mot utgivande av eller anteckning på skuldebrev eller annan handling, skall det också angivas i beviset.

Bestrides allenast en del av fordringen, eller allenast kostnaden eller del därav, skall beviset jämkas därefter. Utmätningssmannen må dock, om bestridande av kostnaden eller del därav finnes ogrundat, meddela bevis att utmätning därför må äga rum utan hinder av bestridandet. Har gäldenären förklarar sig vilja kvitta sin skuld mot fordran hos borgenären, skall det anses som bestridande till den del fordringen skulle täcka skulden.

Beviset skall innehålla erinran om gäldenärens rätt att söka återvinning enligt 14 §.

9 §.

Har gäldenären anmält bestridande på sätt och inom tid som förelagts enligt 6 §, äger utmätningssmannen, om borgenären inom en vecka efter utgången av sagda tid begär det och utmätningssmannen finner särskilda skäl därtill, kalla parterna till sammanträde för att höra och, om det finnes lämpligt, söka förlika dem. Utmätningssmannen äger utsätta vite, högst etthundra kronor, för part som uteblir från sammanträdet.

Förlikas parterna, skall på begäran bevis därom meddelas. Beviset skall tillika innehålla, att utmätning må omedelbart äga rum för förfallen fordran som enligt förlikningen tillkommer borgenären.

Det åligger utmätningssmannen att, när bestridande anmäles, genast avsända underrättelse därom till borgenären.

10 §.

Borgenären äger, när parterna ej förlikts, begära att målet som tvistigt hänskjutes till rättegång i den mån det föranledes av gäldenärens bestridande. Yrkande härom skall framställas inom en månad efter utgången av den tid som förelagts enligt 6 § eller, om utmätningssmannen utsatt sammanträde som i 9 § sägs, från dagen för sammanträdet. I annat fall är ansökningen förfallen i vad den på grund av bestridandet ej kunnat bifallas.

Fordrar gäldenären, när parterna vid sammanträde inför utmätningssmannen ej förlikas, vid sammanträdet ersättning för sin kostnad å målet, skall frågan på hans yrkande hänskjutas till rättegång.

11 §.

Är borgenären missnöjd med vad som enligt utmätningssmannens beslut skall utgå i ersättning för hans kostnad å målet, äger han påkalla, att frågan därom hänskjutes till rättegång. Angående den tid inom vilken sådant yrkande skall framställas äger 10 § första stycket motsvarande tillämpning.

12 §.

Yrkar part att mål skall hänskjutas till rättegång, skall han tillika uppgiva de omständigheter och bevis som han vill åberopa i rättegången. Skriftligt bevis som han innehar skall genast företes.

13 §.

När mål hänskjutes till rättegång, skola handlingarna överlämnas till den allmänna underrätt till vilken utmätningensmannens tjänstgöringsområde hör eller, om målet finnes höra under arbetsdomstolen, till denna.

14 §.

Klagan må ej föras över utmätningensmannens beslut enligt 6 § eller 9 § första stycket eller beslut, varigenom mål hänskjutits till rättegång.

Har bevis meddelats att utmätning må äga rum, äger gäldenären söka återvinning hos domstol som i 23 § sägs. Ansökan om återvinning skall göras skriftligen inom en månad från det utmätning ägt rum och gäldenären erhållit del av protokoll därom eller bevis som avses i 84 § utsökningslagen eller, om betalning utan föregången utmätning sker med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning, från det betalningen skedde. Försummas det, har gäldenären förlorat sin rätt till återvinning, såvitt angår skedd utmätning eller betalning.

Den som eljest vill föra talan mot utmätningensmannens beslut, när frågan ej skall hänskjutas till rättegång, skall inom tre veckor från beslutets dag inkomma med besvärslaga till hovrätten. Klagan över hovrätts slutliga beslut må föras allenast om högsta domstolen jämlikt 54 kap. 10 § 1 rättegångsbalken meddelat parten tillstånd därtill. I övrigt må talan icke föras mot hovrättens beslut i mål som fullföljts dit enligt denna lag.

15 §.

Bevis att utmätning må äga rum ger borgenären rätt att erhålla utmätning såsom enligt laga kraft ägande dom. Visar gäldenären att han sökt återvinning, gäller om verkställigheten vad i 39 och 40 §§ utsökningslagen är stadgat om underrätts dom, såvitt ej domstolen förordnar att vidare åtgärd för verkställighet icke må äga rum.

16 §.

Ansökan om betalningsföreläggande förfaller och utmätning på grund av meddelat bevis må ej vidare äga rum, därest borgenären efter stämning eller genom lagsökning väcker talan om fordringen vid domstol.

17 §.

Vad i lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång stadgas om fri rättegång i mål vid allmän underrätt skall äga motsvarande tillämpning i mål om betalningsföreläggande hos utmätningensman. I fråga om fri verkställighet skall bevis som avses i 8 och 9 §§ anses lika som rättens utslag.

18 §.

Närmare bestämmelser om förfarandet i mål om betalningsföreläggande och om fri rättegång i sådant mål meddelas av Konungen.

Ansökan om utmätning

19 §.

Ansökan om betalningsföreläggande må innefatta jämväl ansökan om utmätning för fordringen och kostnadsersättning.

I övrigt gäller angående ansökan om utmätning vad som stadgas i utsökningslagen.

20 §.

Om borgenären i fall som avses i denna lag begärt utmätning innan bevis meddelats, räknas tid som i 88 c § 1 mom. utsökningslagen sägs från dagen för beviset.

Förfarandet hos rätten

21 §.

Finnes i mål, som hänskjutits till rättegång, förberedelse ej erforderlig, må det omedelbart utsättas till huvudförhandling.

22 §.

Talan i mål som hänskjutits till rättegång skall anses väckt vid rätten, när ansökningsföreläggande gjordes hos utmätningssmannen. Med avseende å rättegången skall så anses som om stämning utfärdats genom rättens förordnande om målets fortsatta handläggning.

Borgenärens ansökan om betalningsföreläggande skall i målet anses som talan om att betalningsskyldighet ålägges gäldenären.

23 §.

Ansökan om återvinning enligt 14 § göres hos den allmänna underrätt till vilken utmätningssmannens tjänstgöringsområde hör eller, om tvisten hör under arbetsdomstolen, hos denna.

Om återvinningstalan skall i övrigt vad i rättegångsbalken är stadgat om återvinning i tvistemål äga motsvarande tillämpning; utmätningssmannens bevis att utmätning må äga rum skall därvid anses som treskodom.

Skall mål på grund av ansökan om återvinning upptagas till handläggning, gäller vad i 22 § är stadgat.

24 §.

Har mål hänskjutits till eller ansökan om återvinning gjorts hos allmän underrätt, oaktat målet hör under arbetsdomstolen, skall det överlämnas till denna. Klagan över beslutet må ej föras.

Om mål hänskjutits till eller ansökan om återvinning gjorts hos arbetsdomstolen eller av annan domstol än högsta domstolen överlämnats till arbetsdomstolen, och denna finner sig icke vara behörig, skall målet av arbetsdomstolen överlämnas till den allmänna underrätt till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör eller, om det överlämnats av hovrätt, till denna. När så skett, må frågan, huruvida målet hör under arbetsdomstolen, ej ånyo upptagas.

Har mål hänskjutits till eller ansökan om återvinning gjorts hos den allmänna underrätt till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör, och har målet enligt vad i rättegångsbalken sägs skolat höra under annan allmän underrätt, må målet överlämnas till denna, om det finnes påkallat med hänsyn till målets särskilda beskaffenhet.

25 §.

I mål, som hänskjutits till arbetsdomstolen eller däri återvinning sökts hos denna eller som eljest enligt denna lag överlämnats till arbetsdomstolen, skall denna, om den finner sig vara behörig, förelägga borgenären att visa, huruvida förening, som avses i 13 § första stycket lagen om arbetsdomstol, vill föra borgenärens talan eller undandrager sig detta.

Har i målet åberopat kollektivavtal slutits av förening, i vilken galdenären är eller varit medlem, skall denna av borgenären instämmas att jämte galdenären svara i målet vid arbetsdomstolen.

26 §.

När mål enligt vad ovan sägs överflyttats från en domstol till annan, skall beslut eller annan åtgärd av den förra domstolen gälla till dess den domstol, dit målet överflyttats, förordnar annat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Genom denna lag upphäves lagen den 10 juli 1947 (nr 638) om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m.

När i lag eller författning är stadgat att talan skall väckas vid domstol, skall det anses fullgjort genom ansökan om betalningsföreläggande hos utmätningsman.

Äldre lag skall alltjämt äga tillämpning, när bevis att utmätning må äga rum meddelats före nya lagens ikraftträdande eller mål om betalningsföreläggande då är anhängigt hos rätten.

Vad i 14 § andra stycket nya lagen sägs om beräkning av tid för ansökan om återvinning skall dock gälla, när bevis att utmätning må äga rum meddelats enligt äldre lag och utmätning sker efter nya lagens ikraftträdande.

Förslag till

Lag om ändrad lydelse av 26 § lagen den 29 juni 1945 (nr 420)
om semester¹

Härigenom förordnas, att 26 § lagen den 29 juni 1945 om semester skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

26 §.

Mål, som avse tillämpningen av denna lag, upptagas och avgöras av allmän domstol; dock skola mål beträffande arbetstagare, vilkas arbetsavtal regleras av kollektivavtal, anhängiggöras vid arbetsdomstolen. Att betalningsföreläggande för fordran på semesterlön eller semesterersättning enligt lag må sökas vid allmän underrätt jämväl om arbetsavtalet regleras av kollektivavtal, därom är särskilt stadgat.

Mål, som avse tillämpningen av denna lag, upptagas och avgöras av allmän domstol; dock skola mål beträffande arbetstagare, vilkas arbetsavtal regleras av kollektivavtal, anhängiggöras vid arbetsdomstolen.

I fråga — — — — — lag sägs.

Utan hinder av vad ovan sagts må betalningsföreläggande för fordran som avses i denna lag sökas hos utmättningsman.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

¹ I prop. nr 68/1963 har förslag framlagts till ny semesterlag, avsedd att träda i kraft den 1 juli 1963. Nuvarande 26 § är i oförändrat skick upptagen såsom 23 §.

² Senaste lydelse, se SFS 1947: 639.

**Förslag A¹ till
Lag om ändring i utsökningslagen**

Härigenom förordnas, att 51 och 188 §§² utsökningslagen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

51 §.

I fråga — — — — — stycket stadgat.

Har intecknad — — — — — fall sägs.

Har i mål om betalningsföreläggande rätten å ansöknings tecknat bevis, att utmätning för fordringen eller någon del därav må äga rum, nju- te borgenären på grund av ansök- ning, vara beviset är tecknat, jämte räkning, som i målet åberopats, ut- mätning såsom enligt laga kraft ägan- de dom. Vad nu sagts äge motsvaran- de tillämpning, när enligt rättens be- vis utmätning må äga rum för borge- närs kostnad å målet. Visar gäldenä- ren, att han sökt återvinning, gälle om verkställigheten vad i 39 och 40 §§ är stadgat om underrätts dom, så vitt ej domstolen, där talan om återvin- ning är anhängig, förordnar, att vi- dare åtgärd för verkställighet icke må äga rum.

Angående verkställighet, när bevis meddelats jämlikt 8 eller 9 § lagen om betalningsföreläggande, gäller vad i samma lag stadgas.

Om verkställighet — — — — — ty fall.

188 §.

Den, som vunnit kvarstad, sking- rings- eller reseförbud eller handräck- ning enligt 187 a §, skall, om talan ej redan väckts, inom en månad eller, då reseförbud utverkats, inom två veckor efter det förordnandet gavs hos domstol anhängiggöra sin talan genom ansökan om stämning, lagsök-

Den, som vunnit kvarstad, sking- rings- eller reseförbud eller handräck- ning enligt 187 a §, skall, om talan ej redan väckts, inom en månad eller, då reseförbud utverkats, inom två veckor efter det förordnandet gavs hos domstol anhängiggöra sin talan genom ansö- kan hos domstol om stämning eller

¹ Ang. förslag B se s. 67.

² Senaste lydelse, se SFS 1946: 814.

(Nuvarande lydelse)

ning eller betalningsföreläggande. Gör han det ej eller avvisas, återkallas eller förfaller eljest anhängiggjord talan, gånge åtgärden åter.

(Föreslagen lydelse)

lagsökning eller genom ansökan hos utmättningsman om betalningsföreläggande. Gör han det ej eller avvisas, återkallas eller förfaller eljest anhängiggjord talan, skall åtgärden gå åter.

Vad nu — — — — — stycket avses.

Är den — — — — — sitt val.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

När rätten enligt lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808) meddelat bevis att utmätning må äga rum, skall äldre lag gälla.

Förslag till

Lag om ändrad lydelse av 15 § konkurslagen

Härigenom förordnas, att 15 §¹ konkurslagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

15 §.

Fordran, som borgenär åberopat till stöd för behörighet att söka gälldenärs försättande i konkurs, skall, där fordringen är fastställd av domstol eller där *domstol enligt lagsökningslagen* meddelat bevis, att utmätning för fordringen må äga rum, i sagda avseende godkännas, ändå att *beslutet ej vunnit laga kraft*, utan så är att i vederbörlig ordning förordnats, att beslutet icke må verkställas. Samma lag vare, då överexekutor meddelat föreskrift om verkställighet av skiljedom och ej av högre myndig-

Fordran, som borgenär åberopat till stöd för behörighet att söka gälldenärs försättande i konkurs, skall, där fordringen är fastställd av domstol eller där *utmättningsman enligt lagen om betalningsföreläggande* meddelat bevis att utmätning för fordringen må äga rum, i sagda avseende godkännas, ändå att *ändring i beslutet sökts eller må sökas*, utan så är att i vederbörlig ordning förordnats, att beslutet icke må verkställas. Samma lag vare, då överexekutor meddelat föreskrift om verkställighet av

¹ Senaste lydelse, se SFS 1946: 809.

(Nuvarande lydelse)

het eller av domstol, där talan mot skiljedomen är anhängig, annorledes förordnats.

I fall — — — — —

(Föreslagen lydelse)

skiljedom och ej av högre myndighet eller av domstol, där talan mot skiljedomen är anhängig, annorledes förordnats.

styrka densamma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

När rätten enligt lagsökningslagen den 20 december 1946 (nr 808) meddelat bevis att utmätning må äga rum, skall äldre lag gälla.

Förslag till

Lag om tillägg till lagen den 20 december 1946 (nr 843) om tid för framställande av anspråk mot löftesman enligt 4 § förordningen den 28 juni 1798 angående vissa omständigheter uti lagsöknings- och utmätningssmål

Härigenom förordnas, att vad som i lagen den 20 december 1946 om tid för framställande av anspråk mot löftesman enligt 4 § förordningen den 28 juni 1798 angående vissa omständigheter uti lagsöknings- och utmätningssmål är stadgat om talan som väckts vid domstol skall gälla jämväl när ansökan om betalningsföreläggande gjorts hos utmätningssman.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Förslag till
Lag om ändrad lydelse av 71 och 93 §§ växellagen

Härigenom förordnas, att 71 och 93 §§¹ växellagen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

71 §.

Växelpreskription avbrytes genom:
delgivning av stämning eller av lag-
sökning till svensk domstol eller kun-
görande av rättegång vid sådan dom-
stol;

Växelpreskription avbrytes genom:
delgivning av stämning eller av lag-
sökning till svensk domstol eller kun-
görande av rättegång vid sådan dom-
stol *eller delgivning av ansökan om
betalningsföreläggande hos utmät-
ningsman här i riket;*

växelfordringens åberopande — — — svensk domstol;

fordringens bevakning — — — — konkurs; eller

dess anmälade — — — — — utan konkurs.

Genom växelfordrans — — — — — i preskription.

Preskription avbrytes — — — — — vidtagit åtgärden.

Har preskription — — — — — sist handlades.

Möter för — — — — — hindrets upphörande.

93 §.

Om laga — — — — — är stadgat.

Vill man — — — — — i lagsökningslagen.

*Angående ansökan om betalnings-
föreläggande och förfarandet i mål,
som i anledning därav hänskjutits
till rättegång eller vari återvinning
söktes, stadgas i lagen om betalnings-
föreläggande.*

*Denna lag träder i kraft den 1 ja-
nuari 1965.*

¹ Senaste lydelse, se SFS 1946: 845.

Förslag till
Lag om ändrad lydelse av 53 och 71 §§ checklagen

Härigenom förordnas, att 53 och 71 §§¹ checklagen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

53 §.

Checkpreskription avbrytes genom:
delgivning av stämning eller av lag-
sökning till svensk domstol eller kun-
görande av rättegång vid sådan dom-
stol;

Checkpreskription avbrytes genom:
delgivning av stämning eller av lag-
sökning till svensk domstol eller kun-
görande av rättegång vid sådan dom-
stol *eller delgivning av ansökan om
betalningsföreläggande hos utmät-
ningsman här i riket;*

checkfordringens åberopande — — — svensk domstol;

fordringens bevakning — — — — konkurs; eller

dess anmälade — — — — — utan konkurs.

Genom checkfordrans — — — — i preskription.

Preskription avbrytes — — — — vidtagit åtgärden.

Har preskription — — — — — sist handlades.

Möter för — — — — — hindrets upphörande.

71 §.

Om laga — — — — — är stadgat.

Vill man — — — — — i lagsökningslagen.

*Angående ansökan om betalnings-
föreläggande och förfarandet i mål,
som i anledning därav hänskjutits
till rättegång eller vari återvinning
söktes, stadgas i lagen om betalnings-
föreläggande.*

Denna lag träder i kraft den 1 ja-
nuari 1965.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1946: 846.

MOTIV

Arbetet på den stora polisreformen med åtföljande omorganisation av exekutionsväsendet har aktualiserat fråga om vissa reformer inom lagstiftningen om lagsökning och betalningsföreläggande. Dessa institut avser att bereda borgenären möjlighet att snabbt erhålla exekutionstitel. Det har funnits vara ett önskemål, att handläggningen av mål om betalningsföreläggande överflyttas från rätten till de blivande utmätningmännen (kronofogdarna). Beslut härom bör i så fall föreligga i så god tid att den nya organisationen kan anpassas därefter. Polisreformen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1965.

Den nu behandlade frågan har även samband med ett lagstiftningsspörsmål som behandlats vid nordiska överläggningar på exekutionsrättens område, nämligen om möjligheten att erhålla omedelbar exekution på grund av vissa skuldebrev.

Gällande rätt

Beträffande innehållet i gällande lagstiftning på området i de nordiska länderna må i korthet anmärkas följande.

Sverige. Exekutionstitel för vanlig enskild fordran kan enligt svensk lag erhållas dels genom domstols avgörande i rättegång eller genom skiljedom, dels genom domstols utslag i anledning av lagsökning på skriftligt fordringsbevis eller genom rättens bevis i mål om betalningsföreläggande att utmätning må äga rum. Vidare kan underhåll, som bestämts genom avtal, utan dom uttagas genom införsel, och lagberedningen har tidigare föreslagit, att även utmätning skall få ske på grund av avtal om underhåll (Utsökningsrätt I, SOU 1961: 53), och förslag i ämnet har underställts årets riksdag genom proposition nr 52 (54 a § UL). Dessutom finns möjlighet till omedelbar verkställighet i vissa speciella fall som har samband med särskilda förordningar o. d.

Nuvarande svenska bestämmelser om lagsökning på grund av skriftligt fordringsbevis tillkom i sina huvuddrag genom 1877 års utsökningslag.¹ Enligt denna skulle ansökan om lagsökning göras hos överexekutor. UL innehöll däremot inga bestämmelser om betalningsföreläggande. Genom lag den 26 april 1907 om handräckning för fordrans utfående infördes emellertid bestämmelser som gav möjlighet till ett summariskt förfarande i fall då lagsökning ej stod till buds.² Ansökan om dylik handräckning skulle liksom lagsökning göras hos ÖE som, när ansökan ej bestreds, tecknade bevis här- om, varpå verkställighet fick äga rum.

Genom lagsökningslagen den 18 juni 1937 överflyttades såväl lagsöknings-

¹ Se NJA II 1877 nr 3.

² Se NJA II 1908 nr 4.

som handräckningsmålen till lagsökningsdomare vid allmän underrätt.³ 1937 års lag ersattes av ny lagsökningslag den 20 december 1946, vilken upptog sådana ändringar som föranleddes av processreformen.⁴ Målen skulle alltså handläggas vid allmän underrätt. I samband med processreformen tillkom även en särskild lag den 10 juli 1947 om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m.,⁵ vilken avsåg att reglera vissa kompetenskonflikter mellan allmän underrätt och arbetsdomstolen.

Enligt gällande Ll (1 §) må gäldenär lagsökas för fordran som grundar sig på skuldebrev eller annat skriftligt fordringsbevis^{6, 7} och är förfallen till betalning.⁸ Ansökan görs hos rätten. Borgenär som för sin fordran har inteckning i fast egendom eller i fartyg eller i luftfartyg eller reservdelar till sådant fartyg äger på motsvarande sätt söka betalning ur den intecknade egendomen.⁹ Lagen uppställer (2 §) vissa krav på vad ansökningen skall innehålla. Om ansökningen upptages,¹⁰ förelägger rätten gäldenären att svara (4 §). När delgivning skett, skall rätten, om gäldenären ej svarar, avgöra målet på handlingarna (5 och 6 §§). Svarar gäldenären, kan ytterligare skriftväxling äga rum, om skäl är därtill (7 §). Bestämmelser meddelas vidare om verkan av vissa invändningar från gäldenärens sida (10—12 §§). Enligt dessa bestämmelser kan målet under närmare angivna förutsättningar hänskjutas till rättegång.¹¹ Om detta ej sker, skall betalningsskyldighet åläggas gäldenären eller, i förekommande fall, fordringen fastställas till betalning ur intecknad egendom (13 §). Lagen innehåller även bestämmelser om kvittning, kostnad i lagsökningsmål,^{12, 13} kvarstad, skingringsförbud och annan handräckning¹⁴ samt delgivning¹⁵ av rättens utslag (14—17 §§).

För utfående av penningfordran, som ej grundar sig på skriftligt ford-

³ Se NJA II 1937 s. 461 ff.

⁴ Se NJA II 1947 s. 114 ff.

⁵ Se NJA II 1947 s. 548 ff.

⁶ Beträffande frågan huruvida viss handling utgör skriftligt fordringsbevis se dels SvJT 1925 rf s. 25, 1930 rf s. 72, 1941 rf s. 42, 1948 rf s. 649, 1959 rf s. 27 (frågan besvarad jakande) dels SvJT 1951 rf s. 339, 1956 rf s. 55, 1960 rf s. 16, 1962 rf s. 38 (frågan besvarad nekande). Se även SvJT 1954 rf s. 48.

⁷ Beträffande frågan huruvida viss handling med hänsyn till omständigheterna utgör bevis om fordran se SvJT 1933 rf s. 40 (jfr 1925 rf s. 86) o. 69; 1936 rf s. 79, 1954 rf s. 26, 1959 rf s. 27; se vidare JO 1944 s. 152 ff (jfr beträffande förhållandena efter FB:s tillkomst RÅ 1952 s. 42 samt Walin: Föräldralken s. 137 ff o. 166 ff). Se även nedan s. 39 not 6.

⁸ Beträffande frågan huruvida fordran varit förfallen till betalning se SvJT 1925 rf s. 86 (jfr NJA 1918 s. 88), SvJT 1955 rf s. 49 (jfr Ekdahl i TSA 1955 s. 294 ff), 1959 rf s. 27 o. 45, 1961 rf s. 26 samt 1962 rf s. 39. Jfr ock Fören.mn ombudsm. hos Sver. landshyp.inst. 1955 s. 25 ff.

⁹ Se SvJT 1937 rf s. 37, där ansökan har ansetts böra upptagas till saklig prövning trots att utredning saknats angående det belopp med vilket fastigheten häftade för gälden.

¹⁰ Frågor i övrigt om upptagande av ansökan se SvJT 1932 rf s. 18 (delägare i dödsbo behörig lagsökningsvis utsöka en sin fordran å boet ur dettas egendom) samt 1946 rf s. 68 (talan avvisad när ansökningshandlingarna delgivits med omyndig i stället för med dennes förmyndare), SvJT 1954 rf s. 48 (ansökan har avvisats, när bifogad fotokopia av fordringsbevis varit obestyrt). Se ock nedan s. 43 not 3. Beträffande fullföljdsförfarandet vid avvisning se JO 1958 s. 83 ff.

¹¹ Se SvJT 1955 rf s. 6 (RB 13: 5 analogt tillämplig i lagsökningsmål) ävensom JO 1952 s. 115 ff.

¹² Beträffande fastställelse av kostnaderna till betalning ur intecknad egendom se SvJT 1945 rf s. 64 och NJA 1956 s. 739.

¹³ Se SvJT 1930 rf s. 27 o. 1962 rf s. 50 (jämväl ref. TSA 1961 s. 275 f) ävensom i TSA 1949 s. 45 f, 1955 s. 222 o. 1956 s. 135 ff refererade rättsfall; jfr Ekdahl i TSA 1938 s. 32 ff och Nitelius i SvJT 1960 s. 627 ff ävensom JO 1951 s. 222 ff.

¹⁴ Se SvJT 1940 rf s. 73 och, särskilt beträffande fullföljdsfrågan, 1941 rf s. 5 (se även 1933 rf s. 32). — Beträffande verkställighet av domstols förordnande om vräkning i lagsökningsmål se prop. nr 52/1963 s. 153. Därav framgår, att sådant förordnande kan omedelbart verkställas, om ej annat förordnas.

¹⁵ Se B. Alexanderson i SvJT 1949 s. 541 f.

ringsbevis och icke avser skadestånd, äger borgenären (18 §) hos rätten utverka betalningsföreläggande. I anslutning härtill regleras vad ansökningen skall innehålla (19 och 20 §§).¹⁶ Om ansökan upptages, skall rätten förelägga gäldenären att inom viss tid efter delgivning anmäla, om han vill helt eller till någon del bestrida ansökningen, vid påföljd att utmätning eljest må ske (22 §). Den möjligheten står emellertid också till buds, att gäldenären kallas till sammanträde inför rätten (23 §). Om gäldenären ej bestrider ansökningen, tecknar rätten på ett exemplar av ansökan bevis, att den lämnats obestridd (25 §). Beviset skall tillika innehålla, att utmätning må omedelbart äga rum. Lagen har även bestämmelser som reglerar verkan av bestridande som avser allenast en del av ansökningen och av kvittningsyrkanden. — Har gäldenären bestritt ansökningen, skall målet, om borgenären yrkar det, hänskjutas till rättegång i den del som avses med bestridandet (26 §).¹⁷ Lagen innehåller vidare en del bestämmelser om förfarandet vid sammanträde som förut nämnts och i fråga om kostnaderna å målet¹⁸ m. m.

Vidare meddelas i lagen vissa för lagsökning och betalningsföreläggande i stort sett gemensamma bestämmelser (30—37 §§).^{19, 20} Bland annat stadgas, att talan i mål som hänskjutits till rättegång skall anses väckt då lagsökningsinlagen eller ansökningen om betalningsföreläggande inkom hos rätten (33 §). Om i lagsökningsmål borgenärs talan bifallits eller i mål om betalningsföreläggande meddelats bevis att utmätning må äga rum, äger gäldenären att hos rätten söka återvinning (34 §). Ansökan därom skall göras i lagsökningsmål inom en månad från den dag då utslaget delgavs gäldenären och i mål om betalningsföreläggande inom samma tid från det utmätning ägde rum eller utan föregående utmätning betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning (35 §).

Beträffande fordran på arbetslön som grundas på bestämmelse i kollektivavtal finns vissa särskilda bestämmelser i lag den 10 juli 1947 om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m. Enligt denna lag (1 §) må för fordran på arbetslön, som grundas på bestämmelse i kollektivavtal, betalningsföreläggande sökas vid allmän underrätt, utan hinder av att tvist om anspråket hör till arbetsdomstolen. Betalningsföreläggande må också sökas vid allmän underrätt för fordran på semesterlön

¹⁶ Se beträffande frågan huruvida tiden för fordringens tillkomst angivits SvJT 1954 rf s. 62, o. frågan huruvida grunden angivits SvJT 1961 rf s. 80.

¹⁷ Se beträffande verkan av redan i ansökan gjord hemställan om hänskjutande vid bestridande JO 1954 s. 172 ff (se däremot Ekdahl i TSA 1938 s. 32) jfr NJA II 1937, s. 491 f.

¹⁸ Se SvJT 1956 rf s. 44, 1958 rf s. 46 (jfr SvJT 1957 rf s. 31), JO 1958 s. 83 ff o. 1959 s. 199 ff jfr här ovan not 13.

¹⁹ Se beträffande kostnadsfrågor SvJT 1947 rf s. 35 o. 1957 rf s. 23, jfr ovan not 13, samt beträffande fullföljdsfrågor SvJT 1945 rf s. 63 och NJA 1949 s. 687.

²⁰ I förarbetena till L1 uttalade processlagberedningen, att som allmän regel torde få anses gälla, att beträffande lagsökningsmål och mål om betalningsföreläggande allmänna bestämmelser om rättegången i tvistemål skulle tillämpas, såvitt ej i lagen eller eljest särskilda bestämmelser meddelats eller tillämpning var utesluten på grund av sakens natur. Det anmärktes vidare, att det förhållandet att för särskilda fall i förslaget hänvisats till bestämmelser i RB alltså ej innebar att tillämpning av andra bestämmelser i RB ej var tillåten ävensom att detta särskilt gällde beträffande 32 och 33 kap. RB (NJA II 1947 s. 146).

eller semesterersättning enligt lag, ändå att arbetsavtalet är reglerat av kollektivavtal och talan förty eljest skolat väckas vid AD. Lagen innehåller vidare bestämmelser om överlämnande²¹ av mål, som hänskjutits till rättegång, till AD (2 §) och om förfarandet därstädes. Tillika regleras, när talan skall anses väckt och hur återvinning kan äga rum (3 §). Beträffande förfarandet vid allmän underrätt i mål som avses i 1947 års lag skall (4 §) i övrigt lända till efterrättelse vad i L1 finnes föreskrivet, när det är tillämpligt.

Ur tillgänglig statistik har inhämtats följande uppgifter.²² Antalet lagsökningssmål var enligt den officiella statistiken år 1954 25 089 (därav 1 913 avsåg i fastighet eller fartyg in-tecknad fordran), år 1955 27 762 (därav 2 602 rörde in-tecknad fordran), år 1956 31 542 (därav 2 961 rörde in-tecknad fordran), år 1957 31 543 (därav 2 987 rörde in-tecknad fordran), år 1958 36 426 (därav 3 456 rörde in-tecknad fordran), år 1959 40 040 (därav 4 181 rörde in-tecknad fordran), år 1960 39 697 (därav 4 563 rörde in-tecknad fordran) och år 1961 43 271 (därav 4 831 rörde in-tecknad fordran).

Antalet mål om betalningsföreläggande var 1954 91 393, år 1955 106 785, år 1956 116 342, år 1957 108 461, år 1958 109 091, år 1959 111 030, år 1960 107 175 och år 1961 118 452. Jfr vidare bil. 1.

Finland. Enligt finsk rätt (2 kap. UL) kan lagsökning äga rum hos över-exekutor för fordran på visst belopp i penningar eller varor, som förfallit till betalning, om kravet grundas på skuldebrev eller andra skriftliga handlingar som allena för sig utgör fullt bevis för fordringen (1 §). Borgenär kan också vinna fastställelse av fordran till betalning ur in-tecknad fast egendom (2 §). Liksom i den svenska lagsökningsslagen finns bestämmelser om verkan av vissa invändningar mot kravet (13—16 §§) och om kvittning (18 §). Har borgenärs talan bifallits, äger gäldenären söka återvinning vid domstol (21 §). Det må i detta sammanhang nämnas, att man i Finland överväger att flytta lagsökningssmålen till domstol.

I Finland har vidare den 16 juli 1954 meddelats en lag om betalningsorder.²³ Enligt denna lag (1 §) må betalning av fordran på visst belopp i pengar åläggas gäldenären medelst betalningsorder av häradshövding eller rådhusrätts ordförande. Avser fordringen skadestånd, må betalningsorder utfärdas endast när fordringen grundar sig på ett mellan parterna ingånget avtal om erläggande av ersättning och om dess belopp. Beträffande förfarandet hos rätten meddelas bestämmelser som liknar de svenska reglerna om betalningsföreläggande. Om gäldenären ej bestritt ansökningen, eller till den del ansökningen lämnats obestridd, utfärdas betalningsorder (7 §). Betalningsorder må omedelbart gå i verkställighet såsom laga kraft vunnen dom, men gäldenären äger söka återvinning (9 §).

²¹ I förarbetena uttalade departementschefen (prop. nr 224/1947 s. 68) att allmän domstol kunde komma att döma över en del av målet och överlämna återstoden till AD.

²² Uppgifterna för år 1961 är preliminära.

²³ Vissa önskemål om reformer i lagen har uttryckts i artikel i FJFT 1961 s. 252 ff.

Danmark. Någon direkt motsvarighet till lagsökning eller betalningsföreläggande finns ej i dansk rätt. I stället spelar offentliga och privata förlikningar stor roll (RPL § 478).²⁴ Offentliga förlikningar är sådana som ingåtts inför domstol. De är exigibla vare sig de angår redan förfallna eller icke förfallna krav. Privata förlikningar är exigibla, om de föreligger i skriftlig form och angår förfallen gäld. Dokumentet skall vara underskrivet och vitsordat av gäldenären. Exekution kan äga rum efter fyra dagar från den i förlikningen angivna förfalldagen. Handlingen är exigibel endast om den uttryckligen utsäger, att den kan exekveras i händelse av utebliven fullgörelse. Även förlikning som ej går ut på betalning av pengar kan exekveras.

*Norge.*²⁵ Någon direkt motsvarighet till reglerna om lagsökning och betalningsföreläggande finns ej heller i norsk rätt. Verkställighet kan emellertid äga rum på grund av sådan förlikning som enligt lag är jämställd med dom, och förlikningar inför forligsråden spelar en mycket stor praktisk roll. Verkställighet kan även erhållas på skuldebrev som lyder på en viss penningssumma, om skuldebrevet innehåller medgivande att skulden kan indrivnas utan dom och krav i viss ordning skett minst fjorton dagar förut. Om skuldebrevet icke är utställt till bank eller annan inrättning med stadgar som fastställts genom lag, stortingsbeslut eller beslut av Konungen eller departement, eller till bank som är under offentlig administration, skall gäldenärens underskrift vara bestyrkt på visst sätt. Vad nu sagts om gäldenären har motsvarande tillämpning på endossent och proprieborgensman. S. k. växelobligation som endosserats till bank, eller annan inrättning som nyss nämnts, för lån därstädes anses som skuldebrev utställt till bank. Med växelobligation avses ej vanlig växel utan ett särskilt slags skuldebrev. Omedelbar verkställighet kan också erhållas på skriftligt hyresavtal, om det innehåller medgivande att hyresgästen skall avhysas utan föregående dom när hyrestiden är ute eller om hyran icke betalas. Omedelbar vräkning kan erhållas även i vissa andra fall. Ogulden hyra kan däremot icke uttagas direkt på grund av hyreskontrakt. — Om fordran är förenad med panträtt, må verkställighet, efter krav viss tid i förväg, äga rum med stöd av lagbestämmelser därom, bland annat kan panten försäljas. Detta gäller även pant i fast egendom.

Beredningens förslag

Beredningen vill först beröra frågan om exekution på grund av skuldebrev. Från dansk sida har framställts önskemål om att det norska systemet skulle tagas till förebild för gemensamma nordiska regler. Detta innebär, att omedelbar exekution skulle, under vissa förutsättningar i övrigt, få äga rum när gäldenären i skuldebrevet lämnat sitt medgivande därtill.

²⁴ Jfr Gomard, Fogedret, s. 20 ff.

²⁵ Jfr Alten, Tvangsloven, 3 uppl., s. 16 ff.

Förslaget om gemensamma nordiska bestämmelser om exekution på grund av skuldebrev, byggda på det norska systemet, är beaktansvärt. Det norska systemet är enklare än den svensk-finska ordningen med lagsökning och uppgives ha fungerat tillfredsställande. Uppenbart är emellertid, att denna fråga måste ses i samband med reglerna om exekution i andra fall. Hos oss kräver visserligen lagsökningsförfarandet domstolsbehandling men erbjuder å andra sidan samma möjligheter att snabbt erhålla en exekutionstitel för alla slag av skriftliga fordringsbevis, vare sig de utgör skuldebrev eller ej. Bland annat inryms under lagsökning jämväl krav som grundas på hyresavtal och köp. Institutet lagsökning, som allmänt torde anses praktiskt värdefullt, kan således ej ersättas med omedelbar exekution på grund av vissa skuldebrev. Frågeställningen måste för vårt vidkommande bli, huruvida det kan vara praktiskt motiverat att vid sidan av lagsökning och betalningsföreläggande meddela särskilda regler angående omedelbar exekution på grund av vissa skuldebrev. Vid övervägande härav är man givetvis ej bunden till de regler som nu gäller i L1 utan bör även taga under övervägande, huruvida man inom ramen för instituten lagsökning och betalningsföreläggande kan uppnå en mera praktisk ordning. Vad nu sagts har jämte förut berörda organisatoriska spörsmål givit lagberedningen anledning till en genomgång av L1s bestämmelser.

När lagsökningsmål och mål om handräckning för fordran, som det tidigare hette, genom 1937 års lagsökningslag överflyttades från ÖE till domstol, anfördes till motivering därav väsentligen, att målen hörde till rättsväsendet och alltså ej var av administrativ natur, att de erbjöd rättsliga problem som kunde vara svåra att lösa, att ÖE ofta var stationerad på relativt avlägsen ort och att det var praktiskt förmånligt att låta tvistiga mål utan omgång övergå till rättegång vid domstolen.¹

Tydligt är, att frågan vilken myndighet som bör handlägga mål om lagsökning och betalningsföreläggande är i hög grad beroende av vilken organisation som står till buds. Beträffande det framtida exekutionsväsendet kan man nu utgå från att det kommer att genom det pågående reformarbetet helt eller så gott som helt skiljas från polis- och åklagarväsendet. Kronofogdar med stora distrikt, ungefär motsvarande domkretsarna, kommer att bli utmätningmän. De förutsätts ha avlagt juris kandidatexamen. Tyvärr är det icke för närvarande möjligt att med någon säkerhet säga, i vilken utsträckning utmätningmännen distrikt kommer att sammanfalla med blivande domkretsar. Även domkretsindelningen är under omprövning, och man vet ej, hur dessa båda organisatoriska frågor kommer att samordnas. I allt fall räknar beredningen med att kronofogdarnas distrikt kommer att vara ungefär lika stora som våra domsagor och att man skall sträva efter att så snart som möjligt uppnå full konformitet.

Av viss betydelse är även, hur man tänker sig att exekutionsväsendet i organisatoriskt hänseende skall stå i förhållande till domstolarna. I tidigare

¹ NJA II 1937 s. 464 f o. 469 f.

sammanhang har man ofta utgått från att exekution hörde så nära samman med rättsskipningen att den borde anförtros domstolarna. Beredningen har vid sina överläggningar med polisberedningen som sin mening uttalat, att exekutionsväsendet icke bör direkt inlemmas i de allmänna underrätternas organisation. Prövningen av olösta rättsliga frågor som kan uppkomma i samband med verkställigheten bör visserligen kunna uppdragas åt domstol. Själva bedrivandet av det exekutiva arbetet — organisationen av och ansvaret för detta — bör däremot ankomma på andra organ. Exekutionsväsendet är också för närvarande hos oss så ordnat, att UM i allmänhet svarar för såväl exekutionen i vanliga enskilda mål som för indrivningen av skatter, böter, viten o. s. v. Att allmän underrätt ej bör tilläggas något ansvar för skatteindrivningen förefaller uppenbart. Om åter verkställigheten i enskilda mål eller av böter, viten o. d. skulle läggas under allmän underrätt men skatteindrivningen anförtros andra organ, skulle därav påkallas en ny och mycket väsentlig omläggning av exekutionsväsendet. En sådan nyhet skulle givetvis även inverka på den planerade distriktsindelningen för kronofogdarna. Sannolikt skulle arbetet med enskilda mål och verkställigheten av böter och viten ej kunna sysselsätta en UM i varje domsaga. Vidare skulle även för dem som skall förestå skatteindrivningen påkallas en omprövning av de planerade distriktens storlek. Beredningen har ej sett några fördelar förenade med en sådan klyvning av de exekutiva arbetsuppgifterna som här antytts. En annan tänkbar utväg, nämligen att kronofogdarna i ett hänseende får lyda under allmän underrätt och i annat hänseende under administrativ myndighet, torde ej heller vara organisatoriskt lyckad.

Önskemål om att domstolarna skulle svara för exekutionsväsendet har ej veterligen i samband med polisreformen framförts från något håll. Man torde därför kunna utgå från att de blivande kronofogdarna i rent organisatoriskt hänseende blir fristående från domstolsväsendet. Därmed är naturligtvis ej sagt, att de icke skall anses höra till rättsväsendet, ej heller att talan mot deras beslut skall föras hos administrativ myndighet. Beredningen ämnar föreslå, att talan i exekutiva mål må fullföljas från kronofogden till domstol, företrädesvis direkt till hovrätt. En sådan ändring torde förutsätta, att det icke finns någon ÖE. Med de kvalifikationer som kronofogdarna skulle besitta när organisationen är genomförd och i betraktande av den tänkta storleken av deras distrikt kan något behov av ÖE svårigen kvarstå på längre sikt. Beredningen har därför tänkt sig, att överexekutorsinstitutionen skall avskaffas efter en kortare övergångstid. Till stöd för att ej låta det ske omedelbart kan anföras, att man kanske icke kan räkna med att alla kronofogdar från början kommer att fylla de uppställda kompetenskraven. Avskaffandet av ÖE kräver dessutom genomgripande lagändringar. Åtgärden föranleder även överväganden, hur man bör förfara med förrättandet av exekutiva försäljningar av fast egendom. Beredningen har tänkt sig, att dessa förrättningar företrädesvis skulle omhänderhavas av kronofogden i länets residensstad. Motsvarande gäller vissa andra speciella förrättningar. Vidare har beredningen förutsatt att kronofogden i residensstaden skulle kunna

vara föredragande hos länsstyrelsen i vissa ärenden som står exekutionsväsendet nära. Avskaffandet av överexekutorsinstitutionen bör enligt beredningens mening av anförda skäl anstå till dess arbetet på översyn av UL avslutats.

Frågan om den lämpliga handläggningen av lagsökningsmål och mål om betalningsföreläggande bör ses mot bakgrunden av den organisation av utsokningsväsendet som man i enlighet med det anförda torde ha att räkna med. Man kan beträffande lagsökningsmål och mål om betalningsföreläggande med fog anföra, att kronofogdarna, om de får hittills förutsatta kvalifikationer, bör bli kompetenta att handlägga båda slagen. De skäl som i motiven till 1937 års lagstiftning anfördes (jfr s. 32) till stöd för överflyttning av målen till domstol gör sig dock i huvudsak alltjämt gällande beträffande lagsökningsprocessen. Lagsökningsmålen kan ibland erbjuda särskilda svårigheter, och processen förutsätter, att en materiellrättslig prövning äger rum. En annan sak är, att denna prövning, jämförd med förhållandet i vanlig rättegång, är begränsad. Utslag som meddelas i lagsökningsmål vinner rättskraft och må liksom vanliga domar i tvistemål verkställas ej blott här i riket utan även i Danmark, Finland, Island och Norge. Härtill kommer, att lagsökning på skuldebrev som intecknats i fast egendom oftast inkluderar begäran om fastställelse till betalning ur den intecknade egendomen. I dessa fall är det av praktiskt värde, att talan väckes vid den domstol, där tillgång finns till fastighetsböckerna. Beredningen vill därför ej föreslå någon rubbning av den nuvarande ordningen, enligt vilken lagsökning sker vid allmän underrätt. Av den utvidgning som i det följande föreslås beträffande tillämpningsområdet för betalningsföreläggande följer emellertid, att borgenären i ett stort antal fall, då krav som grundas på skriftligt fordringsbevis är av enkel beskaffenhet, torde komma att begära betalningsföreläggande i stället för att använda sig av lagsökning.

Vad härefter angår mål om betalningsföreläggande har erfarenheten visat, att den nuvarande ordningen är förenad med vissa praktiska olägenheter. Borgenären är tvungen att även i de allra enklaste mål dels vända sig till rätten för att få en exekutionstitel dels därefter göra framställning hos UM om verkställighet. I ett stort antal mål måste till följd därav två myndigheter granska samma ärende och identifiera gäldenären. Delgivning måste också ske i två omgångar. Detta vållar dubbelarbete och ökning av borgenärens omkostnader, som i sin tur, om gäldenären har tillgångar, slutligen drabbar denne. För UM är det ej sällan förenat med avsevärt besvär att, när utmätning begärs, identifiera och komma i förbindelse med dem som avses med redan meddelat betalningsföreläggande. Därest målen om betalningsföreläggande kan flyttas från rätten till UM, skulle en förenkling vinnas i ett stort antal fall.²

Mål om betalningsföreläggande framstår som en förberedelse till exekution. De är också genomgående av enkelt slag, eftersom bestridande av kravet medför att ansökningen i motsvarande del förfaller, om ej borgenären

² Betr. antalet mål om betalningsföreläggande jfr s. 30.

påkallar hänskjutande till rättegång. Handläggningen utmynnar icke i något utslag utan allenast i bevis att utmätning må äga rum. Verkställighet må i följd härav äga rum här i riket men kan däremot ej ske i övriga nordiska länder. Beredningen har underställt representanter för det praktiska rättslivet frågan, om icke målen lämpligen borde flyttas från allmän under rätt till kronofogden. Åtgärden har enhälligt tillstyrkts som praktiskt förmånlig. Vad man därmed förlorar synes inskränka sig till att det icke blir möjligt att i anledning av ansökan om betalningsföreläggande hålla sammanträde med gäldenären som omedelbart kan övergå till huvudförhandling på sätt som nu ibland praktiseras. Den fördel som åberopades i samband med 1937 års lagstiftning och som består i att målet kan utan stämning övergå till rättegång är det däremot möjligt att behålla. Kronofogden bör sålunda, om borgenären begär det, kunna överlämna handlingarna till rätten, vilket så mycket lättare kan ske som kronofogde och allmän under rätt väl i allmänhet kommer att vara stationerade på samma plats.

Såsom förut antytts har beredningen också tänkt sig, att betalningsföreläggande skulle stå till buds i vidare utsträckning än för närvarande. Enligt L1 må betalningsföreläggande användas för utfående av penningfordran, som *ej* grundar sig på skriftligt fordringsbevis och icke heller avser skadestånd. Bestämmelsen hade sin motsvarighet redan i 1907 års lag om handräkning för fordrans utfående. Föredragande departementschefen uttalade i motiven till den lagen att, om till stöd för fordran åberopades skriftligt fordringsbevis, anledning icke syntes finnas att lämna borgenären valet mellan lagsökningsförfarande och anmaningsförfarande, utan det förra borde uteslutande komma till användning.³

Beredningen anser, att man bör öppna möjlighet att använda betalningsföreläggande även i sådana fall då borgenären har skriftligt fordringsbevis, med vissa begränsade undantag. En sådan ändring skulle överensstämma med vad som nu i Finland gäller enligt 1954 års lag om betalningsorder och som enligt uppgift *ej* föranlett några olägenheter. Beredningen förordar därför som allmän regel, att borgenär skall äga att vinna betalningsföreläggande för gäldenären, oavsett om han har tillgång till skriftligt fordringsbevis eller *ej*.

Beträffande skadeståndskrav gäller som förut nämnts enligt den finska lagen, att även skadestånd må omfattas av betalningsorder, om fordringen grundar sig på ett mellan parterna ingånget avtal om erläggande av ersättning och om dess belopp. Enligt beredningens mening finns det anledning att följa den finska lagen även på denna punkt. Förbehåll synes emellertid böra göras i fråga om skadestånd som avses i 8 § lagen om kollektivavtal.

Beredningen har särskilt övervägt, huruvida undantag bör göras för fordran på grund av växel eller check. Genom bestämmelser i 94 § växellagen och 72 § checklagen har borgenären, såvitt angår nu nämnda fordringar, tillförsäkrats en särskilt snabb process. Behovet av att gå direkt till UM tor-

³ NJA II 1908 nr 4 s. 8. Jfr lagrådets uttalande NJA II 1937 s. 488. Jfr vidare prop. nr 63/1907 s. 47 f (ej återgivet i NJA). Se även rättsfall SvJT 1948 s. 649.

de därför ej vara så stort med hänsyn till tidsvinsten, men å andra sidan kan beredningen ej finna tillräckliga skäl att hänföra växel och check till undantagen och därigenom i visst hänseende försätta dessa eljest speciellt gynnade fordringsbevis i sämre ställning än andra. Beredningen har vidare uppmärksammat krav på arrende och hyra. Det torde oftast vara mest praktiskt att sådana krav framställs genom lagsökning, eftersom det åtminstone i hyresförhållande som regel samtidigt begärs avhysning. Att undantaga krav på arrende eller hyra från möjligheten att erhålla betalningsföreläggande har dock ej synt motiverat.

Begäran att fordran skall fastställas till betalning ur egendom som är in-tecknad eller eljest särskilt häftar för fordringen hör icke till den typ av krav som lämpar sig för betalningsföreläggande. De omfattas icke heller av den finska lagen om betalningsorder.

Enligt beredningens mening bör reglerna för själva förfarandet vid betalningsföreläggande behållas väsentligen oförändrade, även om tillämpningsområdet utvidgas så att fordringar som grundas på skriftligt fordringsbevis även får bli föremål för betalningsföreläggande. Bestridande av ansökningen skall alltså medföra, att något bevis om att utmätning får äga rum ej kan meddelas. Och självfallet skall återvinning få äga rum, när bestridande ej skett och dylikt bevis meddelats. Vill borgenär, som har skriftligt fordringsbevis, hellre använda sig av lagsökning, bör detta stå honom fritt.

Om förfarandet i mål om betalningsföreläggande får behålla sin nuvarande karaktär även efter den föreslagna utvidgningen, möter enligt beredningens mening icke principiella hinder att överflytta handläggningen till de nya utmätningsmännen (kronofogdarna). Beredningen anser denna åtgärd innebära en rationalisering som är förenad med betydande praktiska fördelar.

Enligt beredningens förslag kan den som vill vinna exekution på grund av skuldebrev välja mellan lagsökning och betalningsföreläggande som, när bestridande ej sker, ger möjlighet till utmätning. Det synes beredningen knappast motiverat, att vid sidan härav omedelbar exekution må äga rum direkt på grund av vissa skuldebrev. Vid de överläggningar som beredningen hållit med representanter för det praktiska rättslivet har man ej heller önskat, att det skulle tillskapas möjlighet till omedelbar exekution enligt det norska systemet. Vad särskilt angår tanken, att omedelbar exekution skulle få äga rum när gäldenären särskilt medgivit detta, kan invändas, att detta villkor icke är av större värde ur rättssäkerhetssynpunkt. Banker och andra institutioner kan befaras komma att generellt inrycka en dylik klausul i skuldebrev, och gäldenärerna skulle måhända icke observera denna eller utan nödig eftertanke skriva under, låt vara att riskerna med klausulen är ringa, om kravet kommer från en välskött kreditinstitution. Beredningen har för sin del ej ansett det lämpligt att bygga en regel om omedelbar exekution på ett sådant villkor som här nämnts.

Från angivna utgångspunkter har beredningen upprättat förslag till en ny lagsökningslag och till lag om betalningsföreläggande. Det är beredningens

avsikt, att åtminstone den senare lagen framdeles skall införlivas med den blivande utskökningsbalken.

Förslagen påkallar även ändring av bestämmelserna i lagen den 10 juli 1947 om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m. Det kan härvid övervägas att antingen bibehålla denna lag, med de ändringar som är påkallade, eller också upptaga erforderliga stadganden i den allmänna lagen om betalningsföreläggande. Lagberedningen har i samråd med ordföranden i AD valt det senare alternativet. Beträffande frågan om UM må handläggas även mål om betalningsföreläggande som avses i 1947 års lag anser beredningen självfallet, att dessa senare mål ej bör hos UM behandlas på något särskilt sätt. Den särskilda karaktären hos dessa mål blir av betydelse först när ansökningen om betalningsföreläggande bestrids eller, efter meddelat bevis om att utmätning får ske, återvinning söks.

Även i andra lagar är följdändringar påkallade.

Förslaget till lagsökningslag

Detta förslag innehåller icke några större sakliga nyheter.¹

I 1 § har som en förutsättning för lagsökning angivits, att målet hör till allmän underrätt. Lagsökning kan sålunda icke ske hos arbetsdomstolen eller i mål, som hör under denna specialdomstol. Härav följer bl. a. att, även om skriftligt fordringsbevis finns, ansökan om lagsökning skall avvisas därest av ansökningen eller av gäldenärens svar framgår att det föreligger tvist som anges i 11 § lagen om arbetsdomstol. Lagsökning kan ej heller ske, när målet hör till annan särskild domstol än arbetsdomstolen. Allmän underrätt räknas ej som särskild domstol därför att den enligt någon speciell bestämmelse är ensam behörig (jfr 10 kap. 17 och 19 §§ RB). Det föreslagna tillägget torde icke innebära någon nyhet.² Till 1 § har vidare hänförs den nu i 31 § upptagna regeln att om laga domstol i lagsökningsmål gäller vad för tvistemål är stadgat.

Av större betydelse är, att ur paragrafen uteslutits vad i 1 § gällande lag sägs om att fordringen skall vara förfallen till betalning. Detta krav fanns upptaget redan i 2 kap. utskökningslagen. Innebörden är ej fullt klar. Enligt Trygger³ skall frågan bedömas med hänsyn till förhållandena vid tiden för lagsökningshandlingarnas delgivning med gäldenären. Utgångspunkten för hans slutsats var, att vanliga mål ej ansågs anhängiga vid domstol förrän stämning delgivits svaranden. Motsvarande borde enligt Trygger anses gälla lagsökning hos ÖE. Enligt nya RB är emellertid talan väckt redan genom att ansökan om stämning ingivits till rätten. I analogi härmed bör lagsökningsmål anses anhängiggjort redan när ansökan görs hos rätten, och 33 § L1 är också avfattad från denna utgångspunkt (jfr 20 § i beredningens förslag). I

¹ I en art. i SvJT 1963 s. 126 ff har prof. Olivecrona framkastat önskemål om ändring i L1 betr. lagsökningsutslags rättsverkan. Beredningen har ej ansett sig kunna upptaga önskemålet i förvarande sammanhang, enär det förutsätter att ståndpunkt tagits till reglerna om inteckning i fast egendom.

² Jfr NJA II 1947 s. 140.

³ Trygger II s. 43 ff.

överensstämmelse härmed har mål om lagsökning i rättspraxis ej upptagits, när fordran ej visats vara förfallen när ansökan gjordes.⁴ Detta må vara formellt rätt, men leder till mindre tillfredsställande resultat, när fråga är om fordran som är betalbar vid anfordran. Beredningen har därför sökt en annan reglering. Enligt denna, som upptagits i 3 § av förslaget, skall ansökan avvisas, om bestämd förfallodag ännu icke är inne. Med bestämd förfallodag avses dels omedelbart bestämd dag dels relativt bestämd förfallodag, t. ex. tre månader efter uppsägning. Förslaget förutsätter, att sålunda bestämd förfallodag skall vara inne när ansökan företages. I följd härav bör rätten, om dagen är nära förestående, kunna låta ansökan vila till dess den kan upptagas. I andra fall får den avvisas och borgenären återkomma. I praktiken lär ansökan ej inkomma före förfallodagen annat än av misstag, och i sådana fall torde borgenären efter påpekande av förhållandet återtaga densamma. Vad härefter angår fordringar som förfaller vid anfordran omfattas de ej av det nya stadgandet. Härav följer, att ansökan som avser sådan fordran skall utställas till delgivning med gäldenären. Genom delgivningen har krav skett och hinder möter ej i nu berört hänseende att därefter bifalla ansökningen, om ej annat skäl är däremot. I själva verket lär borgenären regelmässigt ha krävt gäldenären, även om han icke har förebragt bevis därom. En annan sak är, att det naturligtvis inverkar på kostnadsfrågan, om gäldenären invänder att borgenären ej tidigare krävt honom.

I 2 § har företagits vissa redaktionella jämkningar som delvis föranletts av den lydelse 1 § erhållit i förslaget. Vidare har bestämmelserna utformats i närmare anslutning till RB. Medan ansökan nu skall ingivas i två huvudexemplar skall den enligt förslaget ingivas i allenast ett exemplar. I övrigt skall om ingivande av erforderliga avskrifter och åliggande för rätten att framställa sådana, om part ej tillhandahåller dem, gälla vad som sägs i 33 kap. 2 § RB. Beredningen vill understryka angelägenheten av att gäldenären i ansökningen identifieras så noggrant som möjligt, helst med utsättande av fullständiga förnamn.

I detta sammanhang må nämnas ett särskilt spörsmål som uppmärksamrats i både doktrin och rättspraxis, nämligen om rätten skall ex officio beakta, huruvida fordran är preskriberad eller ej. Trygger⁵ har med viss tvekan uttalat, att så borde ske och att ansökan om lagsökning hos ÖE skulle avvisas, om ej av handlingarna framgick att preskriptionsavbrott ägt rum, när fordran var mer än tio år gammal eller kortare preskriptionstid gått till ända. Utslagsgivande för honom synes ha varit att förhandlingsprincipen i tvistemål vid domstol ej var så väl utvecklad hos oss och att rätten hade att tillvarataga parts intressen i viss utsträckning. Med hänsyn härtill borde jämväl ÖE i lagsökningsprocessen anses pliktig att tillse, att fordran ej var preskriberad. Numera är processen i tvistemål, där förlikning må äga rum, utformad i enlighet med förhandlingsprincipen och det anförda skälet för Tryggers ståndpunkt har bortfallit. Det kunde

⁴ SvJT 1955 rf s. 49. (Jfr Ekdahl i TSA 1955 s. 294 ff.) — Se vidare SvJT 1962 rf s. 39.

⁵ Trygger II s. 43, jfr Trygger: Lagsökning för gäld s. 16—26 samt Fehr: Fordringspreskription s. 291 f.

också synas naturligt, att invändning om preskription borde förutsättas från svaranden. I praxis har Tryggers slutsats upprätthållits enligt flera rättsfall före nya RB⁶ och någon ändring har ej veterligen skett senare. Man synes ha ansett att, såsom jämväl Trygger antytt, fordringsbeviset ej kan anses innefatta bevis om fordran, när handlingen ej utvisar att preskriptionsavbrott skett. En ordning, enligt vilken borgenären skall styrka preskriptionsavbrott först om gäldenären framställer invändning om preskription, passar ej heller så väl i lagsökningsprocessen, eftersom L1 ej föreskriver att borgenärens påminnelser skall delgivas gäldenären, jfr 7 §.

Den nuvarande 3 § anger, att bevis skall tecknas på ett exemplar av ansökningen, om denna avisas. Lagberedningen har i sitt förslag genomgående uteslutit vad nu stadgas om att rätten skall teckna bevis på handlingarna. Rätten bör ha ett konceptexemplar av meddelat bevis inneliggande, och frågan hur bevis skall utfärdas kan i övrigt lämpligen regleras i administrativ ordning. Som förut nämnts har 3 § också kompletterats med en bestämmelse om betydelsen av att bestämd förfallodag ej är inne. — Andra stycket i 3 § av förslaget har hämtats från 31 § i gällande lag.

I 4 § har vidtagits vissa smärre jämkningar, varjämte där uteslutits bestämmelsen att föreläggande skall tecknas på ett exemplar av ansökningshandlingarna. — 5 § har jämkats på sätt som föranleds av den ändrade lydelsen av 2 och 4 §§. Dessutom har uteslutits vad som nu stadgas om rätt för borgenären att välja att själv delgiva ansökningen. I stället skall gälla vad som i detta hänseende stadgas i 33 kap. 4 § RB. — Beträffande 6—9 §§ har endast smärre redaktionella jämkningar vidtagits. — I 10 § har, i stället för landsfiskal och stadsfogde, insatts kronofogde och vissa redaktionella jämkningar vidtagits.⁷

Nästföljande 11 § handlar om invändning, att handlingen tillkommit genom tvång eller förledande.⁸ För att sådan invändning skall beaktas krävs enligt gällande lag dels att gäldenären visar sannolika skäl, dels att han ej försummat att kungöra tvånget eller förledandet enligt vad som sägs i andra stycket av samma paragraf. Där stadgas, att anmälan om tvång eller förledande skall göras hos domstol inom fyra veckor sedan tvånget upphörde eller förledandet skedde och att gäldenären skall inom lika tid efter det anmälan gjordes låta domstolens bevis därom införas i allmänna tidningarna. Tidigare gällde enligt 10 § Up, att tvång eller förledande överhuvud ej fick åberopas mot innehavare av löpande skuldebrev i god tro, med mindre anmälan skett hos domstol eller ÖE. Bestämmelsen avskaffades i samband med 1915 års avtalslag, då de kommitterade emellertid ej ansåg sig ha anledning att taga befattning med ULs bestämmelse om anmälan i 26 §, som motsvarade nuvarande 11 § andra stycket L1.⁹ Enligt beredningens mening är sistnämnda stadgande numera helt föråldrat. An-

⁶ SvJT 1926 rf s. 7 o. 23, 1935 rf s. 58 samt 1945 rf s. 24. Jfr Rodhe: s. 688 v. not 104.

⁷ Beträffande påföljd för den som förnekar sin underskrift på urkund se 13 kap. 13 § SL; jfr 15 kap. 13 § brottsbalken (SFS 1962: 700).

⁸ Jfr NJA II 1877 nr 3 s. 21 och Trygger II s. 83 ff.

⁹ Jfr NJA II 1915 s. 291.

målan om tvång eller förledande torde icke förekomma. Lagen har därför icke motsvarighet i någon realitet, när den gör skillnad mellan sådana fall då anmälan skett och andra. Det kan vid sådant förhållande icke gärna komma i fråga att behålla bestämmelserna om anmälan för att öka borge-närens möjligheter att vinna bifall till sin talan i lagsökningsmålet. Beredningen föreslår därför den jämkningen, att målet skall hänskjutas till rättegång så snart gäldenären förebragt sannolika skäl för sin invändning. Däremot har beredningen ej ansett lämpligt att, så som också kunde över-vägas, sammanföra 10—12 §§ till en enhetlig bestämmelse. Vad i 10 § sägs om bevis om erkännande av handlingen kan alltjämt tänkas ha sin betydelse. Det synes i övrigt förenat med vissa fördelar, att de olika fall som avses i 10—12 §§ behandlas vart för sig. Bl. a. må påpekas den skill-naden mellan 11 § och 12 § första stycket, att enligt 11 § sannolika skäl för gäldenärens invändning kan förebringas på annat sätt än genom skriftliga bevis. Främst torde kunna komma i fråga att gäldenären ger en så fyllig och trovärdig framställning av sakförhållandena att den i och för sig inne-fattar sannolika skäl för hans invändning.

12—17 §§ i förslaget innebär endast redaktionella jämkningar, fränsett att det enligt 17 § skall vara tillfyllest att avskrift av fordringsbeviset fogas till rättens utslag. Självfallet bör avskriften förbindas med utslaget så att handlingarna ej skiljs åt. I 12 § första stycket sista punkten har orden »Fin-nes gäldenären hava skäl för invändningen» utbytt mot »Finnes gäldenä-rens invändning befogad». Någon saklig ändring är ej åsyftad därmed. Även i övrigt används i lagen vissa termer, som nu kan förefalla ålderdomliga. Beredningen har dock ansett det vanskligt att ändra dem utan att göra en mera genomgripande omarbetning av lagens bestämmelser.

Vad härefter angår 18—22 §§ i förslaget har endast redaktionella jämk-ningar skett, jämfört med vad som sägs om lagsökningsmål i nuvarande 30 och 32—35 §§. 18 § kan behöva ändras, om stadsdomstolarna förstat-ligas och underrätterna därvid förenhetligas.

I 23 §, som ersätter 36 § i gällande lag, regleras frågan om fullföljd från hovrätt till högsta domstolen. För närvarande kan, fränsett hovrätts be-slut rörande kvarstad, skingringsförbud och annan handräckning, talan icke föras mot hovrätts beslut i lagsökningsmål. Detta har visat sig förenat med olägenheter, i det att hovrätterna eller deras olika avdelningar kommit till olika resultat i rättsfrågor. De spörsmål som här varit i fråga har rört förut-sättningarna för att kunna anlita lagsökning. Talan lär ibland ha avvisats av hovrätt och i andra fall upptagits, ehuru den varit av enahanda beska-fenhet.¹⁰ Enligt beredningens mening föreligger här behov av möjlighet till prejudikatdispens, och paragrafen har kompletterats i enlighet härmed.

¹⁰ Såsom exempel i detta hänseende må hänvisas till å ena sidan SvJT 1961 rf s. 26 samt å andra sidan ett den 8 januari 1960 av hovrätten över Skåne och Blekinge meddelat beslut nr III: 1/1960. Hovrätten fastställde däri ett av rådhusrätten i Malmö den 5 november 1959 meddelat beslut att avvisa en ansökan om lagsökning i vad den avsåg ett motsvarande anspråk om en procent dröjsmålsränta, varom referatet i SvJT handlar. Som motiv angavs, att räntefordringen i den delen ej varit förfallen till betalning och ej heller avsåg löpande ränta.

24 § i förslaget ersätter vad som i 37 § gällande lag sägs om lagsökningsmål. Innehållet i 31 § har som förut nämnts överförs till 1 och 3 §§.

Förslaget till lag om betalningsföreläggande

Detta förslag avser att ersätta 18—29 §§ i den nuvarande lagsökningslagen och 30—37 §§ samma lag såvitt de rör betalningsföreläggande. Vidare ersätter förslaget 51 § 3 mom. UL och 1947 års lag om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m.

Som förut framhållits upptager förslaget väsentliga nyheter dels i fråga om tillämplighetsområdet för betalningsföreläggande och dels genom överflyttningen av dessa mål från allmän underrätt till UM.

Förslaget är uppdelat i tre avdelningar, av vilka den första, 1—18 §§, omfattar förfarandet hos UM i mål om betalningsföreläggande, den andra, som omfattar 19 och 20 §§, gäller ansökan om utmätning och den tredje, 21—26 §§, innehåller bestämmelser om förfarandet vid rätten.

1 §.

Paragrafen upptager som allmän regel att betalningsföreläggande må sökas för utfående av penningfordran. I motsats till gällande lag görs ej undantag för fordran som grundas på skriftligt fordringsbevis. Härigenom möjliggörs bl. a., att betalningsföreläggande kan sökas på grund av skuldebrev av olika slag (löpande eller enkla). Hit hör även fordran på grund av växel eller check, arrende eller hyra. Det må erinras, att Landsorganisationen i Sverige på sin tid i yttrande över förslag till 1947 års lag om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m. hemställde, att betalningsföreläggande skulle kunna äga rum även när lönefordran o. l. grundades på skriftligt fordringsbevis.¹ Detta önskemål är tillgodosett genom förslaget.

Givetvis bör lagsökning hos rätten och ansökan om betalningsföreläggande hos UM ej få äga rum samtidigt. Beredningen återkommer härtill under 5 och 16 §§.

I den allmänna regeln om att betalningsföreläggande må sökas för fordran gör förslaget vissa begränsningar beträffande skadestånd. Sålunda görs undantag för sådana skadeståndsfordringar som avses i 8 § lagen om kollektivavtal, d. v. s. som grundas på kollektivavtal eller sistnämnda lag. Att låta dessa krav omfattas av betalningsföreläggande har syntts vanskligt. För andra fall föreslås, att betalningsföreläggande bör få sökas endast om skadeståndsfordringen erkänts och bestämts i skriftlig förbindelse. Härav följer, att erkännandet måste ha ägt rum efter det skadan vållats. Det förutsätts givetvis, att det är gäldenären i målet som utfärdat förbindelsen. Härmed är, såvitt angår dödsbo, att jämställa förbindelse av den döde. Intet hindrar, att annan än den som vållat skadan erkänner att han svarar därför och att betalningsföreläggande då kan givas mot den förre. Under angiven förutsättning bör, fränsett skadeståndsfordringar som avses i 8 § lagen om kol-

¹ Se NJA II 1947 s. 550 (Jfr prop. nr 224/1947 s. 64.)

lektivavtal, betalningsföreläggande kunna meddelas, oavsett vilken grund som föreligger till skadeståndsskyldigheten. Av förslaget följer å andra sidan, att en person som anser sig skadeståndsberättigad ej kan för betalningsföreläggande vända sig till UM med krav, i vilket han själv bestämt ett visst skadeståndsbelopp. Det kunde visserligen i enkla fall gå för sig att på det sättet få exekution utan att domstol behövde anlitas, men beredningen har ansett det vanskligt att ge någon allmän regel därom och har ej heller velat föreslå någon beloppsgräns eller liknande, inom vilken betalningsföreläggande skulle få äga rum.

I förslag till lag om handräckning för fordrans utfående som år 1906 underställdes högsta domstolens granskning fanns icke något undantag för skadeståndsanspråk. HD hemställde emellertid att sådant undantag skulle göras.² Därvid anfördes bl. a., att skadeståndsfordringar sällan var till beloppet ostridiga och att sådana fordringar som grundade sig på brottsligt förfarande i än mindre grad än civila skadeståndsanspråk var lämpade att indragas under handräckningsförfarande. En återvinningstalan skulle i fråga om skadestånd på brottslig grund bli en ren brottmålsprocess. De omständigheter som sålunda anfördes kan tydligen ej åberopas mot en bestämmelse, enligt vilken det förutsätts att skadeståndsskyldigheten blivit erkänd och beloppet bestämt. Vidare gäller enligt nya RB, att en särskild talan om skadestånd på grund av brott numera handläggs som vanligt tvistemål.

Det kan givetvis inträffa fall, då det är en tveksam fråga huruvida en fordran skall anses som skadestånd eller ej. Så har det t. ex. diskuterats, om fordran på lön efter obehörig uppsägning skall betecknas på ena eller andra sättet. Dessa problem är dock ej nya och torde icke här bereda några nämnvärda praktiska svårigheter.

Som förut nämnts innebär den föreslagna utvidgningen av tillämplighetsområdet för betalningsföreläggande, att man skulle vinna en reglering som nära ansluter till finsk rätt och även i viss utsträckning tillgodoser norska och danska synpunkter på önskvärdheten av att skuldebrev må bli föremål för omedelbar exekution.

Såsom andra stycke i 1 § har för tydlighets skull särskilt angivits, att betalningsföreläggande ej må avse fordran på betalning ur egendom som på grund av in-teckning — t. ex. i fast egendom — eller eljest särskilt häftar därför. Det skall med andra ord vara fråga om en fordran som görs gällande mot gäldenären personligen för att betalningsföreläggande skall komma i fråga. Den omständigheten att borgenären har rätt till betalning ur egendom som särskilt häftar därför avses icke skola hindra honom att vinna betalningsföreläggande mot den som står i personlig betalningsskyldighet för skulden.

Enligt LI och 1947 års särskilda lag om betalningsföreläggande kan ansökan göras hos allmän underrätt även i mål som hör under AD. Det saknas bestämmelser om mål som hör till annan specialdomstol, t. ex. vattendomstol, eller särskild myndighet o. l. Beredningen har ansett det påkallat att ut-

² NJA II 1908 nr 4 s. 8 f.

tryckligen angiva, att den föreslagna lagen ej skall äga tillämpning på fordran, varom tvist skall prövas av annan myndighet än domstol eller av annan särskild domstol än AD eller omedelbart av högre rätt eller varom tvist enligt lag eller författning skall omedelbart prövas av skiljemän (jfr 10 kap. 17 och 19 §§ RB).

Angående vanliga skiljeavtal må framhållas, att ansökan om betalningsföreläggande bör kunna ske utan hinder därav.³ Bestrider gäldenären ansökningen och begär borgenären att målet hänskjuts till rättegång, får det samma verkan som om han eljest valt att stämma till domstol i stället för att påkalla skiljemannaförfarande. Gäldenären kan vid rätten göra invändning om att målet hör till skiljemän. Bestrider gäldenären ej ansökningen och meddelas bevis att utmätning får äga rum, måste gäldenären söka återvinning vid rätten, om han vill bli kvitt anspråket. Att ålägga honom att inom föreskriven tid påkalla skiljedom har synts kunna vålla rättsförlust. Det förefaller dessutom tveksamt, om skiljemän kan undanröja meddelat bevis om att utmätning må äga rum eller utmätning som redan skett. Beredningen håller emellertid före att borgenären, sedan gäldenären sökt återvinning med invändning om att saken hör till skiljedom, kan få frågan om slutbevisets hävande vilande vid rätten medan skiljemannaförfarandet pågår. Stadgandet i 1 § andra stycket i 1929 års lag om skiljemän, som syftar till att förekomma talans prövning hos såväl domstol som skiljemän, kan ej utgöra hinder mot ett sådant tillvägagångssätt i den speciella situation som här föreligger. Rätten bör meddela inhibition av fortsatt verkställighet, om skäl är därtill.

2 och 3 §§.

Bestämmelserna i dessa paragrafer avser att ersätta 19 § i gällande lag. Ansökningen skall enligt förslaget ingivas till UM i den ort där gäldenären har sitt hemvist. I överensstämmelse med vad som i propositionen nr 52 till innevarande års riksdag föreslagits skola gälla enligt UL (56 § 1 mom.) angives härvid, att som hemvist skall anses den ort där gäldenären är bosatt samt, i fråga om dödsbo, den ort där den döde senast var bosatt och, i fråga om bolag eller annan som avses i 10 kap. 1 § tredje stycket RB, den ort som enligt nämnda lagrum gäller som hemvist.⁴ Härigenom uppkommer en viss differens i förhållande till vad som gäller för tvistemål. Den omständigheten att enligt RB mantalsskrivningsorten skall anses som hemvist bör emellertid ej rimligen hindra att — när betalningsföreläggande sökts i den ort där gäldenären faktiskt är bosatt men ännu ej mantalsskriven — målet må, om ansökningen bestrids, hänskjutas till allmän underrätt till vilken UM:s tjänstgöringsområde hör. Motsvarande regel gäller återvinning (jfr vidare 23 § i beredningens förslag). Förslaget angiver vidare, att om gäldenären icke har känt hemvist i riket, ansökning må ingivas där honom tillhörig

³ Jfr SvJT 1925 rf s. 28 (jfr NJA 1918 s. 88), 1954 rf s. 26 och 1958 rf s. 88. Ansökan har ej ansetts skola avvisas ex officio på grund av skiljedomsklausul, SvJT 1933 rf s. 69. Se vidare Berglund: Om skiljeavtal och skiljedom, s. 19, 37 o. 42, Dillén: Skiljeavtalet, s. 79 f o. 163 ff och Gärde m. fl.: Nya rättegångsbalken s. 98.

⁴ Se prop. nr 52/1963 s. 5, jfr s. 30, 62, 67 ff och 82.

egendom finnes eller utmätning däri eljest må sökas. De bestämmelser i UL som härmed åsyftas har i det förslag som framlagts genom prop. nr 52/1963 upptagits i 56 § 2 mom. Där stadgas, att utmätning av egendom, som finns på annan ort än gäldenärens hemvist, må sökas där egendomen är samt att utmätning av fordran i pengar jämväl må sökas, där den förpliktade är, även om fordringen skall anses finnas på annan ort.⁵

Liksom under 2 § i förslaget till ny L1 vill beredningen understryka angelägenheten av att gäldenären i ansökningsen identifieras så noggrant som möjligt, bl. a. med utsättande av fullständiga förnamn.

Beredningen vill framhålla, att förslaget ej godtager muntlig ansökan.⁶ I tredje stycket av 2 § i förslaget sägs emellertid, att om ansökan görs muntligen, biträde skall lämnas borgenären med avfattande av skriftlig ansökan, där så lämpligen kan ske. Beredningen förutsätter, att ansökan mycket sällan kommer att göras muntligen. Endast i enkla fall bör UM anses pliktig att då gå sökanden till handa. Numera står rättshjälp i sådan omfattning till buds, att UM ej i övrigt bör betungas med att biträda sökandena. Enligt 17 § i förslaget kan den som så behöver få fri rättegång.

Enligt gällande lag skall ansökan avlämnas i två exemplar. Enligt förslaget erfordras endast ett enda original exemplar. I övrigt bör UM ha tillgång till två avskrifter för att, vare sig målet hänskjutes till rättegång eller ej, ha kvar ett ineliggande exemplar så att han kan veta vad som förekommit i saken. Detta kan bli av praktiskt värde även när ansökan om återvinning görs. Det är numera ej förenat med nämnvärt större besvär att framställa två kopior i stället för en, och bestämmelsen kan därför ej bli betungande. — Som ansökan om betalningsföreläggande enligt förslaget kan göras även när fordran grundas på skriftligt fordringsbevis har det jämväl angivits, att avskrift av detta bevis skall bifogas ansökningsen i tre exemplar.

4 §.

I denna paragraf har bibehållits gällande lags regel om att i samma ansökning ej må framställas krav mot mera än en gäldenär.⁷ Det har övervägts, huruvida avsteg härifrån borde få göras, när två eller flera är solidariskt förpliktade. I fråga om fordringar som grundas på muntligt avtal torde sådana solidariska förpliktelser huvudsakligen förekomma beträffande makar (se 7 kap. GB). Enligt beredningens mening är det dock knappast lämpligt, att fordringsägaren kräver makarna solidariskt när endast endera ingått gälden. Man kan befara att missförstånd lätt uppstår, om en gemensam ansökan riktas mot makarna, t. ex. då ena maken bestrider och den andra tror att bestridandet skall gälla även för hans del. I allt fall skulle det fordras särskilda bestämmelser för dylika situationer. Vad åter angår fordringar som grundas på skriftligt fordringsbevis kan naturligen tänkas förekomma en rad praktiska fall av olika slag, då två eller flera

⁵ Jfr Utsökningsrätt I s. 48.

⁶ Muntlig ansökan medgavs ej enligt 1937 års lag men möjlighet därtill infördes i L1 på förslag av processlagberedningen (se NJA II 1947 s. 116 f).

⁷ Jfr NJA II 1937 s. 488 (23 §).

är solidariskt förpliktade. Makar har t. ex. gemensamt tecknat sig som hyresgäster för en lägenhet, eller den ena maken har gått i borgen för den andres skuld enligt banklån. Beredningen anser att borgenär, som då vill kräva solidariskt ansvar, lämpligen kan använda lagsökning. Vill han gå vägen över betalningsföreläggande, får han enligt förslaget göra särskild ansökan för var gäldenär. Detta kan visserligen måhända för de solidariskt ansvariga gäldenärerna innebära en viss risk att sambandet mellan fordringarna går förlorat. Risken för dubbla krav synes dock så ringa, att man ej har anledning meddela någon föreskrift däremot. När betalning äger rum på grund av hyreskontrakt eller revers, sker i regel anteckning på fordringsbeviset. — I fall då undantagsvis nödvändig processgemenskap föreligger på gäldenärssidan kan betalningsföreläggande ej tillämpas.

5 §.

I 21 § Ll stadgas, att om rätten prövar hinder möta för upptagande av ansökan om betalningsföreläggande, denna skall avvisas och bevis därom tecknas på ena exemplaret av ansökningen. I 5 § av förslaget har upptagits en något mera omfattande bestämmelse angående avvisande av ansökan. Sålunda angives först det fallet, att fordringen är sådan att betalningsföreläggande ej må äga rum. Härefter upptages, i överensstämmelse med 3 § förslaget till ny Ll, som skäl till avvisande, att bestämd förfallodag för fordringen ej är inne. Gällande lag innehåller ingenting om förfallotiden såvitt angår betalningsföreläggande. I det förslag som föregick 1946 års Ll krävdes att fordringen skulle vara förfallen, men denna förutsättning fick utgå på hemställan av lagrådet, som ville förebygga att rätten ex officio skulle ingå i prövning av denna fråga.⁸ Om även krav grundade på skriftliga fordringsbevis skall kunna bli föremål för betalningsföreläggande, bör emellertid samma krav uppställas som beträffande lagsökning, nämligen att förfallodagen är inne när ansökan företages eller att fordringen förfaller vid anfordran. Beredningen utgår från att fordran skall anses förfallen vid anfordran, om ej annat framgår av handlingarna. Förslaget angiver vidare i anslutning till den finska lagen om betalningsorder som skäl till avvisande, att anledning förekommer att kravet ej är rättsligt grundat eller att annat hinder möter för upptagande av ansökningen. Hit hör bl. a. att fordran är mer än tio år gammal eller eljest preskriberad utan att uppgift föreligger om att preskriptionsavbrott skett. (Jfr betr. lagsökning s. 38 f.) I samtliga fall åligger det UM att av eget initiativ beakta hindret. Med avseende å fordringens beskaffenhet skall t. ex. när det gäller skadestånd iakttagas, att fordringen är bestämd genom skriftlig handling och ej avser skadestånd som avses i 8 § lagen om kollektivavtal. Krav som hör till vatten-domstol skall också avvisas.

Givetvis kan UM ej behöva efterforska vad som ligger bakom en formellt riktig ansökan. Det ankommer på gäldenären att, om han ej vill enbart bestrida ansökningen, upplysa om förhållande som gör att ansök-

⁸ NJA II 1947 s. 129.

ningen bör avvisas. Ej heller kan UM vara verksam för att materiellt utreda, om ett krav är rättsligt grundat. Det kan emellertid framgå av handlingarna, att borgenären begått misstag. Han kanske kräver på betalning för avbetalningsköp, ehuru godset återtagits och avräkning skett, utan att detta beaktats. UM kan ibland ha kännedom om sådana fall. Ansökningen kanske i ett annat fall strider mot lydelsen av åberopat skuldebrev (jfr att rätten i lagsökningsmål skall pröva målet på handlingarna). Bland andra hinder som kan möta märks, att fordringen redan blivit prövad genom dom eller skiljedom eller att ansökan om lagsökning ingivits till eller talan i vanlig ordning blivit genom stämning väckt vid rätten. Jämväl talan som väckts av gäldenären om att fordran skall förklaras icke föreligga bör hindra, att ansökan om betalningsföreläggande upptages. Även om hindret uppdragas först efter det UM förelagt gäldenären att yttra sig, skall ansökan avvisas.⁹

Gällande lags föreskrift att bevis om avvisande skall tecknas på ena exemplaret av ansökningen har fått utgå. Däremot har tillagts, att UM skall omedelbart underrätta borgenären om avvisandet.

Enligt 31 § i gällande lag skall rätten självmant pröva sin behörighet. Förslaget upptager i 5 § andra stycket en motsvarande bestämmelse för UMs del. Likaså innehåller sagda stycke, i anslutning till 31 § i gällande lag, stadgande att borgenärs uppgift om de omständigheter som betinga UMs behörighet skall tagas för god, om anledning ej förekommer att den är oriktig.

6 §.

I denna paragraf upptages bestämmelser om föreläggande för gäldenären, vilka ersätter 22 § i gällande lag. Beträffande 22 § andra stycket L1 har justitieombudsmannen i framställning¹⁰ till Konungen anført, att lagrummet är otydligt och praxis växlande i frågan, huruvida borgenär, som fordrat ersättning för sina kostnader men icke specificerat dessa, äger erhålla ersättning utöver kostnaden för slutbevis. Justitieombudsmannen har därvid för sin del förordat en sådan jämkning av lagrummet, att där uttryckligen anges att kostnadsersättningen till borgenär, som yrkat sådan ersättning, skall av rätten, även om specifikation ej skett, bestämmas till skäligt belopp, omfattande dels de för rätten kända utgifter som borgenären får vidkännas i målet, dels ersättning för borgenärens eller — i förekommande fall — ombudets arbete med ansökningens uppsättande. Beredningen håller före, att borgenär, som yrkat ersättning för kostnaderna utan specifikation, bör kunna tillerkännas ersättning för sina direkta utgifter hos UM. Denne synes också kunna inkludera styrkt kostnad exempelvis för registrerings- eller mantalsskrivningsbevis som fogats vid ansökningen. I den mån bestämt belopp fordrats, och av beloppets storlek framgår, att

⁹ Jfr JO 1958 s. 83 ff. Häri uttalar sig JO också om möjligheten av att tillerkänna gäldenären ersättning för kostnader, då avvisning sker sedan gäldenären inkommit med förklaring.

¹⁰ JO 1959 s. 199 ff.

avsikten uppenbarligen varit att det skulle inkludera arvode för arbetet med ansökningens uppsättande, bör UM vara oförhindrad att tillerkänna borgenären skälig ersättning i detta hänseende även om beloppet ej specificerats.¹¹ Att i större mån avvika från RBs principer förefaller ej lämpligt, helst som RB skall tillämpas i lagsökningsmål. Om något belopp över huvud taget icke angivits, torde ersättning utöver de faktiska eller eljest styrkta kostnaderna hos UM icke böra utgå.¹² Vad sålunda förordats synes innefatta en efter förfarandets natur avpassad tillämpning av grunderna för RBs bestämmelser i ämnet, vilka ju ej är direkt tillämpliga. — I andra stycket har tillagts, att UM i föreläggandet skall erinra om att målet, i den mån gäldenären helt eller till någon del bestrider ansökningen, skall på begäran av borgenären hänskjutas till rättegång.¹³ Förslaget förutsätter, att bestridande sker skriftligen. Det har ej ansetts tillrådligt att medge bestridande i annan form, t. ex. per telefon, eftersom ovisshet kan yppas om vad som förekommit vid samtalet. Om gäldenären inställer sig hos UM för att bestrida ansökningen, bör bestridandet nedtecknas och underskrivas av gäldenären.

Enligt 23 § i gällande lag kan rätten, i stället för att giva gäldenären föreläggande att skriftligen bestrida ansökningen, föreskriva att gäldenären skall inställa sig vid sammanträde inför rätten. Denna möjlighet används i viss begränsad utsträckning och har den fördelen, att sammanträdet kan omedelbart övergå till huvudförhandling i rättegång. Det innebär, som tidigare antytts, en viss förlust ur borgenärernas synpunkt, att det nu föreliggande förslaget ej medger att anordna ett förfarande som omedelbart övergår till huvudförhandling. Beredningen har dock trott, att denna olägenhet är av underordnad betydelse. Förslaget ger i 9 § möjlighet att, när bestridande skett, kalla till sammanträde inför UM. En sådan möjlighet har ansetts vara av visst värde, oaktat sammanträdet ej kan övergå till huvudförhandling vid rätten.

7 §.

Första stycket i paragrafen ersätter 24 § första punkten i gällande lag. Stadgandet har jämkats på samma sätt som 5 § i förslaget till ny Ll. Beredningen förutsätter, att UM får, liksom domstol, anlita postdelgivning.¹⁴ Hänvisningen till reglerna för delgivning av stämning i tvistemål omfattar även stadgandet i 32 kap. 2 § RB.

I 24 § andra punkten av gällande lag stadgas att delgivning ej må ske utom riket och ej heller på sätt som sägs i 33 kap. 12 § RB (d. v. s. genom kungörelsedelgivning). Enligt beredningens mening är förbudet mot delgivning utom riket onödigt strängt. Visserligen bör av flera skäl försiktighet iakttagas i detta hänseende. Delgivning utomlands kan vara förenad

¹¹ Jfr i TSA 1949 s. 45 f och 1955 s. 222 åberopade rättsfall, jfr TSA 1961 s. 275.

¹² Jfr SvJT 1958 rf s. 46.

¹³ Ang. ansvar för rättegångsmissbruk, när gäldenär mot bättre vetande bestrider ansökan om betalningsföreläggande, se NJA 1950 s. 526, jfr Welamson i SvJT 1953 s. 683 f.

¹⁴ Jfr prop. 52/1963 s. 140.

med avsevärt besvär och betydande kostnader. Vidare kan det tänkas, att gäldenären lätt försummar att bestrida ansökningen. Särskilt om han är utlänning kan missförstånd tänkas uppkomma. Såvitt beredningen förstår kan det emellertid åtminstone ej vara förenat med några större betänkligheter att låta delgivning äga rum i Danmark, Finland eller Norge. Beredningen vill här erinra om cirkuläret den 15 okt. 1958 från chefen för justitiedepartementet till rikets domstolar och åklagarmyndigheter ang. inbördes rättshjälp mellan Sverige, Danmark och Norge. För Finlands del måste beaktas de speciella svårigheter som finska språket kan föra med sig. Det synes också som om delgivning borde kunna få äga rum utomlands, när en svensk på grund av sitt arbete befinner sig mera stadigvarande på utländsk ort, t. ex. för något turist- eller kommunikationsföretag. Beredningen vill förorda, att Kungl. Maj:t må närmare bestämma i vilka fall delgivning lämpligen bör tillåtas utomlands. Givetvis får UM, om delgivning skall ske utom riket, vid utsättande av tid för bestridande särskilt beakta, att gäldenären måste få det längre rådrom som är påkallat.

8 §.

Bestämmelserna i 8 § av förslaget ersätter första och andra styckena i 25 § av gällande lag. Beredningen vill nämna, att det ibland förekommer att en gäldenär i förklaringsskrift erkänner skulden men gör invändning om exempelvis bristande betalningsförmåga. Dylika invändningar som uppenbart saknar relevans i målet torde icke böra betraktas som bestridande av ansökningen.

Eftersom även fordringar på grund av skriftliga bevis enligt förslaget må bli föremål för ansökan om betalningsföreläggande har som sista punkt i första stycket i paragrafen upptagits bestämmelse, att om betalning skall ske mot utgivande av eller anteckning på skuldebrev eller annan handling, detta skall angivas i bevis om att utmätning må äga rum. UM bör genom granskning av handlingarna se till, huruvida sådant fall som nu sagts är för handen. I första hand åsyftas naturligen löpande skuldebrev men även i andra fall kan förutsättning för betalning vara, att fordringshandlingen företes. Överhuvud är det lämpligt, att betalning antecknas på fordringsbevis, även om detta ej är löpande. (Jfr 54 § UL som förutsätter att skriftligt fordringsbevis alltid skall ingivas i huvudskrift, när begäran framställs om utmätning.) UM torde ha sådan erfarenhet av hithörande frågor, att det ej bereder honom större svårighet att göra den bedömning som här avses.

I andra stycket har upptagits ett nytt stadgande som innebär en viss skärpning i förhållande till gällande lag. Stadgandet rör det fallet att gäldenären bestrider att betala kostnadsersättning till borgenären. Förslaget ger nu UM möjlighet att, om han finner bestridandet av kostnaden eller del därav ogrundat, meddela bevis att utmätning därför må äga rum utan hinder av bestridandet. UM har t. ex. vid utfärdandet av föreläggande tillämpat den taxa som eljest följs. Den omständigheten att gäldenären anmär-

ker härpå bör ej föranleda, att beloppet nedsätts utan att särskild anledning föreligger. Det nya stadgandet bör i övrigt tillämpas med försiktighet. Har gäldenären ej angivit något skäl för bestridandet av kostnaden, bör UM efterhöra vad gäldenären haft för grund därtill. I regel torde emellertid en gäldenär, som endast bestrider kostnaden, ange orsaken till att han anser kravet i denna del obefogat. Ibland torde gäldenären meddela, att han efter ansökningens delgivning betalt skulden men ej vill utgiva någon kostnadsersättning. Även i ett sådant fall bör UM kunna meddela bevis om att utmätning må ske för borgenärens kostnader, om gäldenären blivit krävd tidigare.¹⁵

Tredje stycket i 25 § gällande lag, vilket innehåller bestämmelser för det fall att båda parterna uteblir från sammanträde vid rätten, saknar motsvarighet i förslaget.

Från flera håll har såsom en brist i det nuvarande systemet påtalats, att icke i bevis enligt 25 § L1 lämnas någon uppgift om gäldenärens rätt att söka återvinning. I förevarande lagrum har därför angivits, att bevis enligt lagrummet tillika skall innehålla erinran om att gäldenären äger söka återvinning. Närmare bestämmelser om bevisets innehåll bör lämpligen meddelas i de tillämpningsföreskrifter som utfärdas jämlikt 18 §.

9 och 10 §§.

I dessa paragrafer av förslaget upptages bestämmelser som avser att ersätta 23, 26 och 27 §§ i gällande lag.

Såsom motsvarighet till 23 och 27 §§ i den nuvarande lagen, i vad de handlar om sammanträde inför rätten, har UM i 9 § tillagts befogenhet att, om bestridande skett, kalla parterna till sammanträde för att höra gäldenären och, om det finnes lämpligt, söka förlika parterna. Denna befogenhet avses ej skola komma till användning annat än om förfarandet kan förmodas vara ägnat att leda till resultat.¹⁶ Betalningsföreläggande bestrids relativt ofta enbart i syfte att gäldenären skall vinna tid. Om gäldenären kallas till sammanträde, har han svårt att avvisa kravet utan grund. Borgenärs begäran inom viss tid förutsätts för att sammanträde skall utsättas. UM äger enligt förslaget även ålägga parterna vid vite att komma tillstädes. Vites utdömande bör ankomma på domstol. Detta lär, när målet hänskjutes till rättegång, av domstol kunna göras ex officio i det målet, jfr 22 §. UM kan enligt förslaget icke utan att gäldenären medgiver det tillerkänna borgenären kostnadsersättning för sammanträdet men, om målet hänskjuts till rättegång, lär sådan ersättning kunna utdömas, om han vinner målet. Även gäldenär, som nödgats infinna sig vid förlikningssammanträde, kan hos rätten erhålla ersättning för sina kostnader vid sammanträdet. Kostnadsfrågan skall, om han vid sammanträdet begär sådan ersättning, på hans yrkande hänskjutas till rätten.¹⁷ Beredningen vill i detta sammanhang nämna, att den framdeles kommer att upptaga frågan i vad mån UM skall få utdöma kostnadsersätt-

¹⁵ Jfr ovan s. 29 not 19.

¹⁶ Jfr NJA II 1947 s. 132.

¹⁷ Jfr ovan s. 46 not 9.

ning i utsökningsmål i allmänhet. Därvid bör jämväl prövas, i vad mån UM bör få vidgad befogenhet i sådant hänseende när fråga är om mål angående betalningsföreläggande.

De föreslagna bestämmelserna om sammanträde har påkallat viss jämkning av den tid, inom vilken part skall påkalla att målet hänskjuts till rättegång, när han önskar att så skall ske.

11—13 §§.

Enligt 28 § gällande lag äger borgenären, om ansökningen lämnats oestridd men han är missnöjd med rättens beslut om ersättning för kostnaden å målet, påkalla att frågan därom hänskjuts till rättegång, varjämte bestämmelse meddelas om den tid inom vilken yrkandet skall framställas. Stadgandet motsvaras av 11 § i förslaget med en jämkning, som föranletts av att UM fått viss befogenhet att fastställa kostnadsersättning som gäldenären bestritt.

I 12 § av förslaget upptages motsvarighet till 29 § första stycket gällande lag. Andra stycket i sistnämnda paragraf saknar motsvarighet i förslaget.

Gällande lag innehåller i 32 § bestämmelser om det fortsatta förfarandet, när mål hänskjutits till rättegång. Bestämmelserna ersätts i 13 § av förslaget med föreskrift, att handlingarna i dylikt fall skall överlämnas till den allmänna underrätt till vilken utmätningsmannens tjänstgöringsområde hör¹⁸ eller, om målet hör under AD, till denna; jfr även 21 §. Vilka mål som hör till AD är icke alltid lätt att avgöra, men beredningen förutsätter, att frågan diskuteras med borgenären och gäldenären, när de kan lämna upplysningar, liksom vid behov med ADs kansli. Det är sällan som ansökningar av hithörande slag kan väntas förekomma och hänskjutas till rättegång, och man behöver därför ej befara några praktiska olägenheter på förevarande punkt. Beredningen vill här erinra om att i 1947 års lag om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m. antyds, vilka fordringar det kan vara fråga om, nämligen fordran på arbetslön som grundas på bestämmelse i kollektivavtal samt fordran på semesterlön eller semesterersättning enligt lag, ändå att arbetsavtalet är reglerat av kollektivavtal och talan förty eljest skolat väckas vid arbetsdomstolen. Skadestånd som avses i 8 § lagen om kollektivavtal kan enligt förslaget ej bli föremål för betalningsföreläggande. Det skulle möjligen kunna förekomma att visst mål till en del hör till AD och i övrigt till allmän underrätt. I sådana teoretiskt tänkbara undantagsfall får UM, efter samråd som nyss nämnts, uppdelat ansökningen och verkställa avskrift av de för expeditionen till domstolarna erforderliga handlingarna i målet.¹⁹

Ur motiven (prop. nr 224/1947 s. 57 f) må här anföras följande uttalande av utredningsmannen (arbetsdomstolens dåvarande ordförande f. d. justitierådet Arthur Lindhagen):

¹⁸ Jfr för det fallet, att UMs tjänstgöringsområde hör till mer än en domkrets, Utsökningsrätt I s. 72.

¹⁹ Jfr ovan s. 30 not 21.

Rörande arbetsdomstolens behörighet finnas två forumbestämmelser, som i detta sammanhang äro av betydelse, nämligen dels 11 § i lagen om arbetsdomstol och dels 26 § i 1945 års semesterlag, vilken är av samma innehåll som 17 § i 1938 års semesterlag.

Vad angår 11 § lagen om arbetsdomstol förutsätter detta stadgande för arbetsdomstolens behörighet att det föreligger en *tvist*, som i det ena eller andra hänseendet rör ett kollektivavtal eller i varje fall kan återföras på tillämpningen av ett kollektivavtal eller av kollektivavtalslagen. Av denna förutsättning, närmare belyst genom utförliga uttalanden av vederbörande departementschef under förarbetena till lagen, framgår att arbetsdomstolen icke är behörig endast därför att ett krav avser en lönefordran, som är bestämd genom kollektivavtal. Har arbetsgivaren icke någon invändning alls att framställa, såsom när hans underlåtenhet att betala beror på bristande betalningsförmåga, föreligger ju icke någon tvist, och arbetsdomstolen är därför i princip icke behörig i ett dylikt fall. Men eftersom tvisten skall hänföra sig till kollektivavtalet eller kollektivavtalslagen, är arbetsdomstolen vidare icke behörig, om arbetsgivarens invändning i målet går ut på något, som icke har med kollektivavtalet att göra, exempelvis att han betalat det omstämda fordringsbeloppet eller att han har en motfordran på grund av att han lånat arbetstagaren penningar eller att lönefordringen är preskriberad på grund av den allmänna tioårspreskriptionen. Åberopar däremot arbetsgivaren, att han har en motfordran, som är grundad i kollektivavtalet, eller att den omstämda fordringen är preskriberad på grund av en föreskrift i kollektivavtalet, och från kärandesidan bestrides, att invändningen är befogad enligt kollektivavtalet, föreligger tydligen en till kollektivavtalet hänförlig tvist, som arbetsdomstolen skall upptaga.

Beträffande härefter forumregeln i semesterlagen var denna enligt utredningsmannen byggd på ett helt annat sätt än stadgandet i 11 § lagen om arbetsdomstol. Härom anfördes (s. 59) följande.

Regeln lyder: »Mål, som avse tillämpningen av denna lag, upptagas och avgöras av allmän domstol; dock skola mål beträffande arbetstagare, vilkas arbetsavtal regleras av kollektivavtal, anhängiggöras vid arbetsdomstolen.» Arbetsdomstolens kompetens är alltså beroende av att vederbörande arbetsgivare och arbetstagare äro bundna av ett kollektivavtal. Det är alldeles likgiltigt, om kollektivavtalet är mer eller mindre fullständigt; det räcker om arbetsavtalet i något hänseende regleras av kollektivavtal. Att kollektivavtalet innehåller en reglering av semesterrätten är icke heller erforderligt. Tvärt om torde en dylik reglering utsluta tillämpning av ifrågavarande forumregel. Semesterrätten är nämligen då grundad på kollektivavtalet och icke på semesterlagen, varför arbetsdomstolens behörighet i stället bestämmes av 11 § arbetsdomstolslagen. Det har antagits, att semesterrätten är grundad på kollektivavtal och icke på lagen, även om avtalet i detta hänseende icke innehåller mera än att semester skall utgå enligt lag. Då de flesta kollektivavtal torde om semesterrätten innehålla åtminstone en sådan hänvisning, skulle alltså forumregeln i semesterlagen i själva verket icke vara av stor praktisk betydelse.

Semesterlagens forumbestämmelse anknyter icke till att en tvist skall föreligga. Arbetsdomstolen torde därför vara kompetent även om fråga ej är om annat än ett instämt inkassokrav, mot vilket invändning ej göres. Såsom bestämmelsen är avfattad ligger det närmast till hands att antaga, att beskaffenheten av svarandens invändningar icke heller hava betydelse för behörigheten. Arbetsdomstolen skulle alltså — under förutsättning att arbetsgivaren och arbetstagaren båda äro bundna av samma kollektivavtal — icke kunna undandraga sig att upptaga något mål, däri kärandens yrkande går ut på semesterrättens realiserande,

även om svarandens invändning avser något, som saknar varje samband med kollektivavtalet, exempelvis betalning, kvittning med motfordran, som ej är bestämd genom kollektivavtalet, eller tioårspreskription.

Departementschefen, statsrådet Zetterberg, anförde (s. 65, jfr NJA II 1947 s. 549) för sin del:

Jag anmärker, att de av utredningsmannen påtalade skiljaktigheterna mellan behörighetsreglerna i lagen om arbetsdomstol och semesterlagen torde sakna större praktisk betydelse, om — — — semesterrätten anses grundad på vederbörande kollektivavtal och icke på lag, så snart kollektivavtalet innehåller åtminstone en hänvisning till semesterlagens bestämmelser. Då det alldeles övervägande antalet kollektivavtal torde innehålla antingen en sådan hänvisning eller också mera utförliga regler om semester, är det tydligt att arbetsdomstolens behörighet i mål om semester i regel bestäms av 11 § lagen om arbetsdomstol och ej av 26 § semesterlagen. Kollektivavtalsbundna arbetstagares krav på semesterlön eller semesterersättning skola alltså i regel icke upptagas av arbetsdomstolen, med mindre tvist om kollektivavtalet föreligger. Ostridiga krav höra under allmän domstol.

14 §.

Enligt 34 § L1 gäller, att talan mot rättens beslut, enligt vilket ansökan om betalningsföreläggande avvisats, fullföljs genom besvär till hovrätten. I fall, då bevis tecknats att utmätning må äga rum, äger gäldenären söka återvinning hos rätten. I fråga om klagan över beslut som meddelats under målets handläggning äger vad som stadgats för tvistemål motsvarande tillämpning. Klagan får dock icke föras över beslut, varigenom mål hänskjutits till rättegång.

Om handläggningen av målen om betalningsföreläggande flyttas från domstol till UM och något särskilt stadgande ej meddelas, skulle ULs regler om fullföljd bli tillämpliga, när ej återvinning är rättsmedlet. Enligt UL gäller, att UMs åtgärder över lag må överklagas hos ÖE. Beredningen har emellertid ansett, att talan mot UMs beslut enligt 6 § om ansökans utställande till delgivning lämpligen ej bör få föras. Detsamma gäller beslut enligt 9 § första stycket i anledning av begäran om förlikningssammanträde. Klagan må enligt förslaget ej heller föras över beslut, varigenom mål hänskjutits till rättegång, part naturligtvis obetaget att vid rätten återkalla sin talan enligt vad som i allmänhet gäller därom enligt RB.²⁰ Men beredningen har vidare ansett, att talan bör få föras direkt hos hovrätt. Saken skall alltså ej behöva passera ÖE. En viss motsvarighet till den föreslagna ordningen finns i 59 kap. 6 § RB, enligt vilket lagrum den som vill klaga över åklagares strafföreläggande må besvara sig hos hovrätt. Beredningen vill erinra om att den tänker sig att framdeles föreslå, att klagan över UMs beslut i vanliga utskömningsmål skall få föras direkt hos hovrätt. Vad nu föreslagits beträffande mål om betalningsföreläggande har så ringa räckvidd att ståndpunktstagandet i den större frågan icke kan sägas därigenom bli på något sätt bundet innan man kan överblicka saken bättre.

Ansökan om återvinning bör göras hos allmän underrätt resp. arbetsdomstolen. Beträffande forum hänvisas i förslaget till 23 §. Enligt 35 § L1

²⁰ Jfr SvJT 1955 rf s. 6.

skall återvinning sökas inom en månad från det utmätning ägde rum eller utan föregången utmätning betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning. I det förra fallet förutsätts ej, att delgivning ägt rum. Utmätning kan nämligen ske utan att UM kommit i förbindelse med gäldenären. I anslutning till en ändring i 201 § UL som upptagits i prop. nr 52/1963 har beredningen ansett, att tiden ej bör löpa förrän från det gäldenären erhållit del av protokoll över utmätningen eller av bevis som avses i 84 § UL. Även i övrigt har beredningen ansett behövt att komplettera gällande lags regel, vars innebörd icke är klar. Det är sålunda ovisst, om redan ett misslyckat utmätningförsök skall medföra att fristen börjar löpa. En sådan verkan skulle vara uppenbart obillig i de fall då gäldenären ej fått vetskap om utmätningförsöket. Dessutom är det föga realistiskt att gäldenären, som ej erinrats om någon återvinningsfrist, överhuvud skall känna sig manad att reagera med anledning av ett misslyckat utmätningförsök, även om han fått vetskap därom. Därest nämnda fråga besvaras nekande, uppstår spørsmålet, huruvida utmätning som lett till partiell betalning medför att återvinningsfristen börjar löpa för fordringen i dess helhet. Beredningen anser, att lagen bör intaga en restriktiv ståndpunkt såväl när utmätningförsök helt misslyckats som när verkställd utmätning allenast ger delbetalning. Bevis om att utmätning må äga rum²¹ grundas ej på någon materiell prövning av fordringens bestånd och beviset bör ej tilläggas någon verkan som ej svarar mot vad som förekommit. Vad beredningen under 5 § föreslagit i fråga om UMs prövning gör ej någon väsentlig skillnad i förhållande till gällande rätt utan innebär endast, att ansökan om betalningsföreläggande må avvisas i vissa fall. När ansökan ej avvisas, sker icke någon prövning av fordringens rättmätighet. Ett särskilt skäl att iakttaga en viss återhållsamhet har tillkommit genom att betalningsföreläggande enligt förslaget må sökas jämväl när fordran grundas på skriftligt fordringsbevis. Det kan till följd därav bli vanligt, att fordringen uppgår till större belopp än nu i allmänhet är förhållandet. Av den angivna ståndpunkten följer, att gäldenären, om verkställd utmätning ger partiell men ej full betalning, bör ha rätt att, efter förnyad utmätning för återstoden, söka återvinning efter den nya utmätningen. Om den första utmätningen lett till en avbetalning med 100 kr. på en skuld av 5 000 kr. och den senare utmätningen ger eller kan ge t. ex. 3 000 kr., kan gäldenären visserligen ej återbekomma vad borgenären vunnit genom den första utmätningen men han bör ha möjlighet att, om borgenären ej kan styrka fordringen, återvinna den senare utmätningen och bli fri från vidare krav. På motsvarande sätt bör frivillig delbetalning med förbehåll om rätt till återvinning ej föranleda, att återvinningsfristen börjar löpa för återstoden av fordringen. Gäldenären anser t. ex. att han möjligen kan tänkas vara

²¹ Enligt 1907 års lag antecknade ÖE allenast, att fordringen ej var bestridd, varefter verkställighet fick äga rum. Detsamma stadgades i 1937 års lagsökningslag. I processlagberedningens motiv till ny lagsökningslag angives, att det beslut som innefattades i åtecknande av bevis att i handräckningsmål bestridande ej framstälts, ej ansågs likställt med utslag (jfr NJA II 1947 s. 143).

skyldig 500 kr. av 5 000 kr. som borgenären krävt. Att han betalar detta belopp under protest och sedan ej vågar sig på en återvinningstalan, bör ej beröva honom möjlighet att, om borgenären skriker till utmätning för återstoden av kravet, därefter väcka återvinningstalan i den delen. Nu berört alternativ torde dock ha ringa praktisk betydelse. I enlighet med det sagda innehåller förslaget en bestämmelse, att om gäldenären försummat att söka återvinning efter utmätning eller efter betalning under protest, han förlorar sin talan såvitt angår den skedda utmätningen eller betalningen.²² Härav följer också, att om verkställd utmätning undanröjs efter klagan hos ÖE, gäldenären är bevarad vid sin återvinningsmöjlighet. Såväl enligt gällande lag som enligt förslaget kan gäldenären söka återvinning redan innan utmätning eller utmätningsförsök eller betalning under protest ägt rum.²³

Av förslaget följer vissa biverkningar med avseende å konkurs. Bevis om att utmätning må äga rum legitimerar enligt 15 § konkurslagen borgenären att söka gäldenären i konkurs. I denna del innebär beredningens förslag ej någon ändring. Det lär i viss utsträckning praktiseras, att efter misslyckat utmätningsförsök bevis meddelas att återvinning ej sökts och att beviset används vid prövning av gäldenärens solvens för att styrka att fordringen är gällande. Beredningen kan ej finna en sådan ordning tillfredsställande. Om fordringens existens är avgörande för frågan om gäldenären skall anses insolvent eller ej, bör ej utan vidare som bevis i konkursmålet godtagas att gäldenären försummat att bestrida ansökningen om betalningsföreläggande och att söka återvinning efter utmätningsförsöket. Underlåtenheten kan ha fullt förklarlig anledning, där den ej beror enbart på passivitet. En annan sak är, att gäldenären i konkursmålet bör ge en förklaring till sin underlåtenhet. När rimlig förklaring lämnas, bör fordringen på sedvanligt sätt styrkas vid solvensprövningen, om den skall kunna godtagas. Beredningen utgår också från att, om fordringen sedermera bevakas därest konkurs kommer till stånd, anmärkning i vanlig ordning kan framställas. Att konkursförvaltningen ej blir bunden av att gäldenären med anledning av ansökan om betalningsföreläggande underlåtit att bestrida ansökningen synes vara i sin ordning. Vad nu sagts blir dock av underordnad självständig betydelse, om återvinningstalan alltid står öppen i den mån fordringen ej blivit gulden genom utmätning eller betalning under protest. När konkurs inträffar innan utmätning eller betalning under protest ägt rum, kan någon återvinningsfrist ej börja löpa mot konkursboet.

Talan om återvinning riktar sig formellt mot beviset att utmätning må äga rum. Det är emellertid uppenbart, att gäldenären, om ej annat sägs, där-

²² Olivecrona, Rätt och dom, s. 241, kommenterar 17 kap. 11 § RB och konstaterar — under hänvisning till NJA 1936 s. 680, 1953 s. 439 och 1957 s. 52 — att lagrummet ej gäller lagsökningens utslag men att det ej råder något tvivel om att samma regler är att tillämpa beträffande ett sådant utslag när det vunnit laga kraft (d. v. s. återvinningstiden utgått). Detsamma var enligt Olivecrona att säga om det fallet att efter ansökan om betalningsföreläggande bevis meddelats att utmätning må äga rum och återvinning icke sökts inom föreskriven tid. — Jfr vidare beträffande 1907 års lag Agge: Civildomens rättskraft s. 94 f.

²³ Jfr NJA II 1908 nr 4 s. 18.

med åsyftar att rätten skall förklara att borgenärens påstådda fordringsanspråk icke föreligger, i vidare mån än gäldenären eventuellt medgiver det. Det är i målet borgenären som skall visa, att han har fordran hos gäldenären, och alltså ej gäldenären som skall styrka att fordran icke föreligger. Har utmätning eller frivillig betalning med förbehåll redan skett, är det givetvis förhållandena sådana de förelåg före utmätningen resp. betalningen som blir föremål för processen. Enligt gällande lag är det ej klart, om återvinningstalan, när fordran styrks, kan leda till att betalningsskyldighet åläggs gäldenären, d. v. s. att en fullgörelsedom meddelas. Ett annat alternativ är, att det med ogillande av återvinningstalan endast förklaras att beviset — samt verkställd utmätning eller betalning — står fast. Beredningen föreslår emellertid, under 22 §, att det klargörs att borgenärens ansökan om betalningsföreläggande skall i målet anses som talan om att betalningsskyldighet åläggs gäldenären. Naturligtvis skall betalningsskyldighet åläggas endast i den mån fordringen är ogulden. Om rätten vid sin prövning av målet finner att fordran ej föreligger (eller förelåg), får detta i enlighet med vad nyss sagts anses innebära, att borgenärens fordringsanspråk, om domen vinner laga kraft, blivit rättskraftigt ogillat. Gäldenärens talan kan emellertid också ha grundats på att fordringen ej är förfallen e. l., utan att fordringens existens angrips. I sådana fall skall naturligtvis rättens dom anpassas därefter.

Bestämmelser i enlighet med det anförda har i 14 § upptagits i tre stycken. Första stycket upptager de fall, då förbud skall gälla mot fullföljande av talan mot UMs beslut eller åtgärder. Andra stycket handlar om återvinning. Tredje stycket reglerar fullföljd av talan i andra fall, då frågan ej skall hänskjutas till rättegång. Mot hovrätts beslut må enligt 36 § i gällande lag klagan ej föras. För att så vitt möjligt säkerställa enhetlig tillämpning föreslår beredningen, på samma sätt som i 23 § i förslaget till nya Ll, att prejudikatdispens skall kunna meddelas. Framdeles bör, i samband med att ÖE avskaffas, närmare på en bredare bas undersökas i vilka fall talan bör få fullföljas mot åtgärder eller beslut under handläggningen av mål hos UM och mot hovrätts beslut.

Inom lagberedningen har den frågan väckts, om icke förfarandet med betalningsföreläggande skulle kunna utformas så att meddelat bevis blir fullt jämställt med tredskodom. Om så sker, kan man emellertid fråga, om det överhuvud är motiverat att använda skilda förfaranden med betalningsföreläggande och tredskodom. Snarare kunde man överväga, att de båda instituten skulle sammanföras till ett enda, som fick formen av ett förenklat förfarande i skuldfordringsmål vid domstol med möjlighet att meddela tredskodom även efter skriftlig förberedelse. Det bör framhållas, att med beredningens förslag om att överflytta mål om betalningsföreläggande till UM är bäst förenligt att förfarandet har den begränsade verkan som nu framgår av meddelat bevis. Detta innehåller ej mer än ett konstaterande av att kravet ej blivit bestritt eller att förlikning slutits samt besked om att utmätning

för fordringen må äga rum (jfr även föreläggandet enligt 6 §). Om överensstämmelse skall vinnas med tredskodom, borde beviset innehålla uttrycklig förklaring att fordringen, såsom sker i tredskodom och lagsökningsutslag, fastställs till betalning. Förfarandet måste vidare för att överensstämmelse skall vinnas anordnas så, att UMs beslut särskilt delgives gäldenären, med besked om att han äger söka återvinning inom viss tid, vid äventyr att betalningsåläggandet står fast. Beredningen har emellertid ansett det vara av viss principiell betydelse, att ett sådant rent exekutivt organ som UM ej tillerkänns befogenhet att, fränsett kostnader i förfarandet, ålägga betalningsskyldighet i saken. Det är däremot en naturlig uppgift för UM att konstatera, att förutsättningar för utmätning finns, även när någon dom ej föreligger. Beredningen vill även erinra, att när t. ex. i norsk rätt omedelbar exekution får ske på grund av skuldebrev, denna möjlighet ej är prejudice-rande för frågan om fordringens bestånd. På motsvarande sätt torde den möjlighet till omedelbar exekution som finns hos oss för olika fall ej i och för sig vara prejudicerande för frågan, om fordringen är rättsligt grundad. Beredningen har därför stannat för att UMs bevis ej bör tillerkännas större verkan än verba formalia nu innehåller, nämligen att utmätning må äga rum, med rätt för gäldenären att, om utmätning eller betalning under protest skett, söka återvinning inom viss tid enligt vad förut sagts. Överhuvud finner beredningen det tveksamt, om gäldenärens underlåtenhet att i ett så summariskt förfarande som betalningsföreläggande bestrida ansökan därom inom förelagd tid och senare underlåtenhet att ansöka om återvinning efter delgivning av beslut om betalningsskyldighet bör tillhoppa tilläggas den verkan att fordringen blivit i sin helhet rättskraftigt fastställd. En ordning som förutsätter att gäldenären skall reagera mot att hans egendom tillgripits synes mera realistiskt grundad. Förevarande spörsmål har särskilt underställts beredningens rådgivande nämnd, som därvid enhälligt anslutit sig till sistnämnda ståndpunkt.

15 §.

I 51 § 3 mom. UL stadgas, att om rätten i mål om betalningsföreläggande på ansökningen tecknat bevis att utmätning för fordringen eller någon del därav må äga rum, borgenären äger att på grund av ansökning, varå beviset är tecknat, jämte räkning, som i målet åberopats, njuta utmätning såsom enligt laga kraft ägande dom. Det sagda äger motsvarande tillämpning, när enligt rättens bevis utmätning må äga rum för borgenärs kostnad i målet. Visar gäldenären att han sökt återvinning, gäller om verkställigheten vad i 39 och 40 §§ UL är stadgat om underrätts dom, såvitt ej domstolen, där talan om återvinning är anhängig, förordnar att vidare åtgärd för verkställighet icke må äga rum. Dessa bestämmelser har i förkortad form upptagits i 15 § av förslaget, givetvis med den skillnaden att förslaget syftar på UMs bevis och ej på rättens.

16 §.

Bevis att utmätning må äga rum kan för närvarande ej föränleda verkställighet utanför landets gränser. Även om möjlighet därtill öppnas inom Norden²⁴ kan borgenären ha behov av att få fordringen rättskraftigt fastställd av domstol, t. ex. för verkställighet i annat land. Borgenärens rätt att väcka talan har synts böra uttryckligen antydast i 16 §. Där har även uppmärksamats det fallet att borgenären väcker talan vid domstol redan innan UM prövat, om bevis kan meddelas att utmätning må äga rum. Talan vid domstol kan väckas genom stämning eller lagsökning. När talan väcks, bör ansökan om betalningsföreläggande förfalla och, därest bevis om att utmätning må äga rum har meddelats, utmätning på grund därav icke vidare få ske. Däremot synes redan verkställd utmätning ej böra gå åter enbart därför att talan väckts, gäldenären obetaget att söka återvinning om tidsfristen ej är försutten. Att enligt vad nyss sagts utmätning ej vidare må äga rum skall ej heller innebära, att försäljning efter redan skedd utmätning måste utan vidare inställas. Förfarandet efter den redan verkställda utmätningen skall fortgå, om ej rätten på grund av återvinningstalan från gäldenärens sida förordnar om inhibition. Om en fordran tagits i mät men förbud enligt 75 § UL ej hunnit meddelas sekundogäldenären, bör sistnämnda åtgärd till utmätningens fullbordan få äga rum.

17 §.

Det har ansetts, att fri rättegång enligt gällande lag kan erhållas i mål om betalningsföreläggande.²⁵ Om dessa mål överflyttas till UM, skulle denna förmån gå förlorad, därest ej särskild bestämmelse meddelas. Beredningen har ansett, att en dylik föreskrift bör upptagas i förevarande paragraf. Av stadgandet följer, att även fri verkställighet kan erhållas på samma sätt som efter dom i mål där part åtnjutit fri rättegång. Vad i lagen om fri rättegång stadgas om rätten skall alltså i mål om betalningsföreläggande gälla UM. Den av UM beviljade fria rättegången avses endast gälla förfarandet hos denne och verkställighet av bevis som givits av UM. Därest saken efter bestridande hänskjuts till domstol eller gäldenären gör ansökan om återvinning hos domstol, har part som önskar komma i åtnjutande av fri rättegång i målet därstädes att i vanlig ordning ansöka om sådan förmån. 10 § i lagen om fri rättegång bör alltså icke analogiskt tillämpas vid domstolen efter det UM beviljat fri rättegång.

Beredningen vill nämna, att UM har att, om sökanden åtnjutit fri rättegång, enligt vanliga regler ålägga motparten att betala statsverkets kostnad när bevis meddelas att utmätning må äga rum. Genom återvinning kan gäldenären erhålla befrielse även från sådant åläggande.

Skulle beslut av UM överklagas hos hovrätt eller högsta domstolen, när part åtnjutit fri rättegång, kommer enligt förslaget 10 § i lagen om fri rättegång att bli tillämplig i högre rätt.

²⁴ En framställning föreligger från finsk sida om att finsk betalningsorder skall kunna verkställas i Norden.

²⁵ Jfr NJA II 1947 s. 492.

18 §.

Under 18 § har upptagits föreskrift, att Konungen meddelar närmare bestämmelser om förfarandet i mål om betalningsföreläggande och om fri rättegång i sådant mål. Bl. a. torde böra stadgas, att protokoll skall föras vid sammanträde som avses i 9 §. I övrigt torde protokoll ej erfordras.

19 §.

Såsom 19 § i förslaget har upptagits bestämmelse, att ansökan om betalningsföreläggande må innefatta jämväl begäran om utmätning för fordringen och kostnadsersättning. Gälldenären får då också samtidigt del av borgenärens utmätningsansökan. Erfarenheten har visat, att gälldenären ibland, trots att han ej bestritt fordringen, tror sig kunna framställa invändningar när utmätning blir aktuell. Genom att ansökan om utmätning görs samtidigt framstår allvaret i kravet tydligare, och därav bör i sin mån följa, att gälldenären i tid gör bestridande när han har grund därtill. Givet är att, när utmätning senare blir aktuell, gälldenären bör i vanlig ordning underrättas om tid och plats för förrättningen. Däremot blir det i regel överflödigt att, såsom eljest, fullständigt beskriva fordringen i meddelande som går till gälldenären. Att ansökan om utmätning må göras redan i samband med att betalningsföreläggande begärs medför givetvis icke, att UM får vidtaga interimistisk åtgärd innan bevis meddelats, att utmätning må ske (jfr 59 § 2 mom. UL i gällande lydelse och 60 a § UL i det genom prop. nr 52/1963 framlagda förslaget).

20 §.

Enligt 88 c § UL, i den lydelse som har föreslagits i prop. nr 52/1963, skall utmätningsförrättning såvitt möjligt hållas inom fyra veckor från det UM mottog föreskrivna handlingar i målet. Under 19 § här ovan har förutsetts, att ansökan om utmätning kan göras samtidigt med ansökan om betalningsföreläggande. Tiden för verkställande av utmätningsförrättning bör i sådant fall ej börja löpa förrän från dagen för beviset om att utmätning må äga rum. På motsvarande sätt skall — och det är viktigare — den längsta tid borgenären får lämna anstånd med utmätning, vid äventyr att ansökan förfaller, räknas från bevisets dag. Stadgande i ämnet har upptagits i förevarande 20 § av förslaget.

21—23 §§.

Dessa paragrafer innehåller — liksom 24—26 §§ — vissa bestämmelser om förfarandet vid rätten.

I 21 § upptages stadgande om att mål som hänskjutits till rättegång må omedelbart utsättas till huvudförhandling. Bestämmelsen motsvarar 32 § andra punkten i gällande lag.

Stadgandet i 22 § första stycket motsvarar, såvitt angår betalningsföreläggande, 33 § i Ll och 3 § första stycket i 1947 års lag.

Det har ej ansetts behövt att upptaga bestämmelse, motsvarande 3 §

andra stycket i 1947 års lag, om att den som vill söka återvinning, när målet hör till AD, skall behöva göra ansökan om stämning hos AD. Till motivering av bestämmelsen anförde utredningsmannen, att enligt då framlagt förslag till lag om ändring i lagen om arbetsdomstol återvinning icke kunde förekomma i några andra fall och att tillämpliga regler om återvinningsförfarande därför saknades. Det syntes därför nödvändigt att stadga, att återvinning skulle sökas genom stämningsförfarande i vanlig ordning.²⁶ Emellertid hänvisar lagen om arbetsdomstol i 29 § till RB och, även om lagrummet närmast avser att komplettera tidigare lagrum i lagen som endast talar om stämningssmål, torde det icke behöva uppstå någon tvekan om att återvinningsansökan till AD skall ske i samma ordning som motsvarande ansökan vid allmän underrätt.

I 22 § har som andra stycke upptagits en bestämmelse, att borgenärens ansökan om betalningsföreläggande skall i mål som hänskjutits till rättegång anses som talan om att betalningsskyldighet åläggas gäldenären. Denna bestämmelse blir på grund av hänvisning i 23 § sista stycket tillämplig även när gäldenären gjort ansökan om återvinning.

I 23 § meddelas bestämmelser om förfarandet vid återvinning vilka, såvitt angår mål om betalningsföreläggande, motsvarar 35 § gällande lag.

24 §.

Det kan tänkas, att UM vid tillämpning av 13 § hänskjutit visst mål till allmän underrätt, ehuru det hör till AD. Rätten bör ej vara bunden därav utan ex officio pröva, om målet bör överlämnas till AD. På motsvarande sätt kan även återvinning komma att sökas vid allmän underrätt, ehuru målet hör till AD. Gäldenären bör ej då ha förlorat sin talan, utan målet bör även i sistnämnda situation överlämnas till AD. Stadgande i enlighet härmed har upptagits i 24 §, som kan sägas ersätta 2 § första stycket i 1947 års lag.

I 2 § tredje stycket av 1947 års lag stadgas, att om annan domstol än högsta domstolen²⁷ överlämnat mål till AD, skall denna, om den finner sig icke vara behörig, visa målet åter till den rätt som överlämnat det.²⁸ Där sådan återförvisning skett, må frågan huruvida målet hör under AD ej ånyo upptagas.²⁹ Med beredningens förslag får man räkna med även de alternativen att UM hänskjutit målet till AD och att gäldenären sökt återvinning vid denna. Stadgandet har jämkats därefter och upptagits som andra stycke i 24 §.

Det kan tänkas, att mål hänskjuts till allmän underrätt, där UM är, eller att återvinning söks hos den underrätten, oaktat annan allmän underrätt enligt RBs regler skolat vara behörig. Visserligen skall den förra underrätten enligt förslaget kunna handlägga målet, om det ej hör till AD

²⁶ Prop. nr 224/1947 s. 62 f.

²⁷ Jfr prop. nr 224/1947 s. 83 f o. 85.

²⁸ I prop. nr 224/1947 påpekar, s. 69, dep.chefen att om målet återförvisas till allmän underrätt den gamla partställningen återupplivas samt att återförvisningsbeslutet tydligen innebär att förening å arbetsgivarsidan skiljs från målet.

²⁹ Jfr prop. 224/1947 s. 68.

eller till sådan specialdomstol eller myndighet eller sådan skiljedomstol som avses i 1 § tredje stycket. Det kan emellertid någon gång tänkas, att underrätten av särskilda skäl är mindre lämpad för uppgiften, t. ex. då målet hört till fastighetsforum och syn kan vara påkallad. Beredningen föreslår därför i tredje stycket av 24 §, att rätten må överlämna målet till domstol som eljest skolat vara behörig. Om rätten enligt allmänna regler varit behörig att upptaga målet, är det icke avsett, att den skall kunna skilja målet från sig.

25 §.

Lagrummet ersätter 2 § andra stycket i 1947 års lag, som innehåller bestämmelser, huruledes i mål hos AD föreläggande skall meddelas för borge när att visa, om förening vill föra hans talan eller undandraget sig detta. Vidare föreskrivs att om i målet åberopat kollektivavtal slutits av förening, vari gäldenären är eller varit medlem, även föreningen skall instämmas att svara i målet vid AD. Reglerna anknyter till föreskrifterna i 13 § lagen om arbetsdomstol.³⁰ I förslaget har vidtagits de redaktionella jämkningar som föranleds av att UM skall kunna direkt hänskjuta mål till AD samt gäldenär söka återvinning där.

Det må anmärkas, att medan enligt 1947 års lag arbetstagaren i målet om betalningsföreläggande alltid intager ställningen av sökande och arbetsgivaren av svarande, så kan enligt förslaget möjligen jämväl den motsatta partsställningen tänkas förekomma.

26 §.

Liksom i 19 kap. 7 § RB har beträffande överflyttning av mål från en domstol till annan genom förevarande 26 § erinrats, att beslut eller annan åtgärd av den förra domstolen skall gälla till dess den domstol, dit målet överflyttats, förordnar annat.

Övergångsstadgande

Med den nya lagen bör 1947 års lag om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m. upphävas.

Det torde böra angivas, att när i lag eller författning är stadgat att talan skall väckas vid domstol, det skall anses fullgjort genom ansökan om betalningsföreläggande hos utmättningsman.

I övrigt synes böra i princip gälla, att äldre lag skall äga tillämpning, när bevis om att utmätning må äga rum meddelats före nya lagens ikraftträdande eller mål om betalningsföreläggande då är anhängigt hos rätten. Detta förbehåll för äldre lag skall gälla såväl L1, såvitt angår betalningsföreläggande och vad därmed följer, som 1947 års lag. — I fråga om den i 14 § andra stycket stadgade beräkningen av tid för ansökan om återvinning bör lämpligen nya lagen bli tillämplig så snart utmätning skett efter lagens

³⁰ Jfr prop. nr 224/1947 s. 68 f.

ikraftträdande, alltså även om beviset att utmätning må äga rum meddelats enligt äldre lag.

Ett stadgande som nära ansluter till Lls bestämmelser angående återvinning i mål om betalningsföreläggande förekommer i 23 § skogsvårdslagen den 21 maj 1948. Enligt detta äger ÖE på framställning av skogsvårdsstyrelse låta hos »vederbörande» omedelbart uttaga vissa kostnadsbelopp för åtgärd som styrelsen vidtagit m. m. Jämlikt andra stycket i lagrummet äger den, hos vilken utmätning skett för kostnad enligt första stycket, anställa klander mot det till betalning fastställda beloppet eller eljest söka återvinning. Talan därom skall väckas hos domstol sist inom en månad från det utmätningen skedde. Motsvarande gäller den som, utan föregången utmätning, erlagt betalning med förbehåll om rätt att söka återvinning. Återvinningsfristen räknas därvid från det betalningen erlades. Förarbetena till lagen — och än tydligare förarbetena till motsvarande bestämmelse i 16 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212) — synes förutsätta, att överensstämmelse skulle råda med vad som gällde om återvinning i mål om betalningsföreläggande enligt Ll respektive 1907 års lag om handräckning för fordrans utfående.³¹ Av motiven till 1923 års lag synes också framgå, att man förutsatt att kostnaden verkligen uttagits och sålunda utmätning lyckats, för att återvinningsfristen skulle börja löpa.

Såsom ovan (s. 53) närmare utvecklats, har beredningen nu i anslutning till en ändring av 201 § UL som upptagits i prop. nr 52/1963 föreslagit, att i mål om betalningsföreläggande återvinningsfristen ej skall löpa förrän från det gäldenären erhållit del av protokoll över utmätningen eller av bevis som avses i 84 § UL. Bestämmelse härom har intagits i 14 § andra stycket i förslaget till lag om betalningsföreläggande. Däri har vidare upptagits bestämmelse att, om gäldenären försummat att söka återvinning efter utmätning eller efter betalning under protest, han förlorar sin talan, såvitt angår skedd utmätning eller betalning. Det är angeläget, att den rådande överensstämmelsen mellan återvinningsreglerna i mål om betalningsföreläggande samt motsvarande föreskrifter i 23 § skogsvårdslagen bibehålles. Beredningen har därför övervägt att föreslå ändring av jämväl det sist angivna lagrummet. Det förekommer emellertid också på andra håll bestämmelser som beträffande utgångspunkten för klandertid och verkan av underlåtet klander liknar återvinningsreglerna i mål om betalningsföreläggande. Enligt 49 § lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar skall sålunda vägglottshavare, som ej åtnöjes med en enligt lagrummet företagen syn eller med synekostnader som därvid påförts honom, instämma klandertalan till allmän under rätt. Sådan talan skall väckas inom tre månader efter utmätning, som vid utebliven betalning må företagas enligt stadgandet. Talerätten är eljest förlorad. En likartad bestämmelse finns i 49 § lagen den 2 juni 1933 om ägfred. Då det framstår såsom önskvärt, att olika regler om klanderfrist och om verkan av uteblivet klander ej onödigtvis gäller inom de skilda rättsområdena, synes jämväl de sist omtalade bestämmelserna böra i görlig mån

³¹ Se NJA II 1948 s. 120 f; jfr NJA II 1923 s. 395 f.

bringas i överensstämmelse med de av beredningen föreslagna återvinningsreglerna i lagen om betalningsföreläggande. Det kan emellertid icke uteslutas, att i annan speciallagstiftning förekommer ytterligare stadganden av denna art. En bestämmelse av mera allmän räckvidd torde därför vara erforderlig. Däri bör — i överensstämmelse med 14 § i förslaget till lag om betalningsföreläggande — utsägas, att när gäldenär enligt lag eller författning har att väcka talan inom viss tid från det utmätning skedde, tiden skall räknas från det han erhållit del av protokollet över utmätningen eller av bevis som avses i 84 § UL. Vidare bör angivas att, därest tiden försittes, gäldenären om ej annat är stadgat har förlorat sin talan såvitt angår skedd utmätning. Enligt vad beredningen i det följande uttalar under avd. 2 kan nuvarande 23 § i ULs promulgationslag upphävas. Det synes lämpligt, att under samma paragraf i stället upptages stadgande av det innehåll som nyss angivits. I enlighet härmed har beredningen framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 23 § Up. Förslaget har, då upphävandet av nuvarande 23 § hör samman med avd. 2, intagits i denna senare avdelning. Beredningen har åtminstone tills vidare ej ansett det påkallat att föreslå, att skogsvårdslagen, lagen om enskilda vägar och ägofredslagen direkt ändras på motsvarande sätt.

Övriga lagförslag under avd. 1

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 26 § i semesterlagen innehåller endast en följdändring utan självständig betydelse.

Förslaget A till lag om ändring i UL innehåller vissa ändringar som följer av förslaget till lag om betalningsföreläggande. Bestämmelserna i 51 § 3 mom. UL har sålunda med redaktionella jämkningar flyttats till 15 § i nya lagen om betalningsföreläggande. Och 188 § UL har jämkats med anledning av att UM trätt i rättens ställe, såvitt angår upptagande av ansökan om betalningsföreläggande.

I 4 § förordningen den 28 juni 1798 angående vissa omständigheter uti lagsöknings- och utmätningssmål finns en specialregel om preskription i fråga om fordran på grund av proprieborgen, enligt vilken löftesmannen går fri från sin borgen om han icke blivit »lagsökt» inom 12 månader efter den förfallodag skuldebrevet innehåller eller efter den tid som utsatts för betalning av detta.³² I lag den 20 december 1946 om tid för framställande av anspråk mot löftesman enligt 4 § i nämnda förordning angives, att vad borgenär enligt förordningen har att fullgöra skall anses iakttaget, om inom den föreskrivna tiden talan mot löftesmannen blivit vid domstol väckt eller anspråket eljest hos domstol eller domare gjorts i laga ordning gällande. Preskriptionsavbrott har bl. a. ansetts kunna ske genom bevakning i löftesmannens konkurs, och det har antagits att preskription jämväl kan avbrytas genom framställande av kvittningsinvändning i mål som av löftesmannen anhängiggjorts mot borgenären.³³ Eftersom borgensåtagande av förevaran-

³² Ang. innebörden i förevarande sammanhang av ordet »lagsökt» se SOU 1944: 10 s. 247.

³³ Se SOU 1944: 10 s. 247. Jfr även Rodhe, s. 684 f.

de art i praktiken alltid torde göras skriftligen men ansökan om betalningsföreläggande hittills icke varit medgiven för fordran som grundas på skriftligt fordringsbevis, lärer fråga om avbrott av borgenspreskription genom ansökan om betalningsföreläggande hittills knappast ha uppkommit. Därest detta förfarande öppnas för fordringar som grundas på skriftliga fordringshandlingar, blir läget emellertid förändrat. Enligt beredningens mening bör härvid ansökan om betalningsföreläggande medföra preskriptionsavbrott, även om ansökan såsom beredningen föreslår skall göras hos UM. Frågan har måhända icke så stor praktisk betydelse, eftersom banker och andra kreditgivare brukar tillse, att borgen ingås tills full betalning sker.³⁴ Härav anses följa, att gäldenären ej kan åberopa preskriptionsregeln i 4 § av 1798 års förordning. Det kan emellertid icke uteslutas, att fall kan inträffa då borgensåtagandet icke givits detta innehåll. I övergångsbestämmelserna till lagen om betalningsföreläggande angives, att när i lag eller författning är stadgat att talan skall väckas vid domstol, det skall anses fullgjort genom ansökan om betalningsföreläggande hos UM. Därav följer visserligen, att ansökan om betalningsföreläggande hos UM kommer att få preskriptionsavbrytande verkan i enlighet med bestämmelsen i 1946 års lag. Beredningen förordar likväl, att i en särskild lag upptages bestämmelse att vad i 1946 års lag är stadgat om talan som väckts vid domstol skall gälla jämväl när ansökan om betalningsföreläggande gjorts hos UM. Beredningen vill fästa uppmärksamheten på att det, om ej annat är stadgat eller följer av sakens natur, för talerättens bevarande anses erforderligt att borgenärens åtgärd fullföljes och leder till ett positivt resultat.³⁵ Skulle gäldenären bestrida kravet, bör borgenären alltså begära målets hänskjutande till rättegång för att vinna en dom i saken. Underlåter han detta, anses hans rätt ha gått förlorad.

Förslagen till lagar om ändringar i KL, växellagen och checklagen innehåller följdändringar, som ej torde kräva särskild motivering.

Internationellrättsliga spörsmål

Beredningen har uppmärksammat frågan, hur institutet betalningsföreläggande framdeles kan inpassas i internationella sammanhang. Även om vårt land knyts till en europeisk marknad blir det antagligen sällan fråga om att utanför Nordens gränser verkställa bevis som här givits i mål om betalningsföreläggande. Det är möjligt, att verkställighet utom Norden lättare kan vinnas, om dylika bevis meddelas av rätten än om de utfärdas av UM. Denna omständighet blir dock av underordnad betydelse, om borgenären har möjlighet att på annan väg erhålla en exekutionstitel som enligt en eventuell konvention skall godtagas. Han kan välja lagsökning, om fordran grundas på skriftligt fordringsbevis, eller väcka talan genom stämning, som kan leda till tredskodom. I de fall, då han har anledning räkna med behov av verkställighet utom Norden, är den något större kostnaden för lagsökning

³⁴ Jfr SOU 1957:11 s. 50 f.

³⁵ Jfr SOU 1925:21 s. 110 och 1944:10 s. 248 ävensom Rodhe, s. 685.

eller tredskodom utan nämnvärd betydelse. Däremot kan den prövning av hans talan, som även tredskodom förutsätter, vara av värde ur gäldenärens synpunkt. Enligt beredningens förslag har borgenären även möjlighet att, om bevis i mål om betalningsföreläggande ej ger betalning här i riket, väcka talan vid domstol. Han är sålunda tillgodosedd, om han i följd av felbedömning ej räknat med behov av verkställighet utom riket och valt vägen ansökan om betalningsföreläggande. En sådan felbedömning kan dock inverka på rättegångskostnaderna.

Frågan om verkställighet utom riket kan givetvis bli av större betydelse inom Norden än utanför. Med Finland kan sannolikt påräknas överenskommelse om ömsesidig verkställighet, med tanke på befolkningen i gränstrakterna och den flyttning av arbetskraft som äger rum mellan länderna. Att mål om betalningsföreläggande skulle i Sverige handläggas av UM kan därvid knappast vålla några svårigheter. Den finska lagen om betalningsorder har lika litet som LI någon bestämmelse om delgivning av meddelat bevis med påföljd att beviset vinner laga kraft, om återvinning ej sökes. Beredningen håller före, att ej heller någon ändring i den riktningen krävs för att verkställighet skall få ske över gränserna. Däremot synes böra övervägas, att gäldenären, om verkställighet sker utom det land där bevis meddelats, må söka återvinning i verkställighetslandet, åtminstone om han har domicil där.

I förhållande till Danmark och Norge, där motsvarighet till betalningsföreläggande saknas, kan ej förväntas formell reciprocitet. Man skulle dock kunna medgiva, att privata förlikningar som i Danmark ger rätt till exekution samt norska skuldebrev — efter ev. lagändring i Danmark jämväl danska skuldebrev — får åtnjuta verkställighet här, om myndighet i det land där förlikningen ingåtts eller skuldebrevet utstälts intygar att verkställighet kan ske där. Även i sådana fall blir sannolikt erforderligt att gäldenären, när utmätning skett här i riket, må söka återvinning vid svensk domstol, åtminstone om han har domicil här.

Beredningen har på grund av det anförda ansett det med tillräcklig säkerhet kunna bedömas, att mål om betalningsföreläggande kan överflyttas från domstol till UM utan att detta framdeles behöver medföra några nämnvärda olägenheter ur internationell synpunkt. Att vissa jämkningar i den svenska lagstiftningen kan påkallas av en konvention är tänkbart men får i så fall övervägas, när saken blir aktuell.

AVDELNING 2

Överexekutor

och

utmättningsmän m. m.

(lagförslag och motiv)

APPENDIX

INDEX

and

the

of

Förslag B till Lag om ändring i utsökningslagen

Härigenom förordnas, att 1—6, 9, 10, 52, 85, 90, 97—99, 101, 104, 105, 127, 137, 141, 169, 173, 203 och 211 §§ utsökningslagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att 202 och 221 §§ samma lag skola upphöra att gälla.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)²

1 §.

Utsökningsmål upptagas och prövas av överexekutor, som är för landets Konungens befallningshavande, var inom sitt län, i Stockholm överståthållarämbetet, i annan stad med magistrat denna eller, där Konungen det förordnar, viss ledamot av magistraten samt i stad utan magistrat Konungens befallningshavande eller den Konungen därtill förordnar.

Är i stad utan magistrat Konungens befallningshavande överexekutor, skall staden med avseende å vad i denna lag sägs räknas till landet. Är i sådan stad annan än Konungens befallningshavande överexekutor, må Konungen förordna, att staden skall i vad angår utmättningsman och dennes verksamhet räknas till landet.

Utsökningsmål upptagas och prövas av överexekutor, där ej annat sägs.

Konungens befallningshavande är överexekutor. Konungen äger dock förordna särskild överexekutor för viss del av län. Ersättare för sådan överexekutor förordnas, när ej annat är stadgat, av Konungens befallningshavande.

Konungens befallningshavande äger för särskild förrättning förordna därtill lämpad person att vara överexekutor.

2 §.

Utmättningsman är å landet landsfiskal, var inom sitt tjänstgöringsområde, och i stad stadsfogde. Finnes

Under överexekutor är kronofogde utmättningsman.

¹ Senaste lydelse av 97, 104, 105, 127 och 173 §§ se SFS 1912:211, av 3, 99 och 137 §§ se SFS 1917:307, av 169 § se SFS 1921:301, av 4 § se SFS 1925:176, av 2 § se SFS 1932:264, av 98 § se SFS 1937:452, av 1, 10 och 90 §§ se SFS 1942:114, av 101 och 141 §§ se SFS 1944:68, av 9 § se SFS 1945:370, av 6, 52 och 203 §§ se SFS 1946:814, av 211 § se SFS 1954:100 samt av 85 § se SFS 1955:234.

² Mindre språkliga ändringar utan saklig betydelse har i regel icke utmärkts genom kursivering.

(Nuvarande lydelse)

stadsfogde i stad, som enligt 1 § skall räknas till landet, vare han utmättningsman för staden. Erfordras i stad mer än en stadsfogde, bestämme Konungen deras antal och omfånget för varderas befattning.

Utmättningsman har att, efter ty i denna lag sägs, fullgöra vad överexekutor förordnar, verkställa dom samt i vissa fall utan föreskrift av annan myndighet förrätta utmätning.

(Föreslagen lydelse)

Utmättningsman har att, enligt vad i denna lag sägs, fullgöra vad överexekutor förordnar, verkställa dom och i vissa fall utan föreskrift av annan myndighet förrätta utmätning.

Om befogenhet för utmättningsman att i mål, som upptagits av honom, påkalla eller själv vidtaga åtgärd utom tjänstgöringsområdet förordnar Konungen.³

3 §.

Konungens befallningshavande äge för bestämt fall eller inom visst område förordna lämplig person att på eget ansvar i landsfiskals ställe vara utmättningsman. Om sålunda förordnad utmättningsman gälle vad i denna lag om landsfiskal stadgas.

Om förrättningsman, som överexekutor särskilt förordnar för hållande av auktion å utmätt egendom eller fördelning av köpeskilling, stadgas i 90, 98 och 141 §§. Vad nedan i denna lag sägs med avseende å utmättningsman skall i fråga om uppdrag, för vilket förrättningsman som nyss nämnts blivit särskilt förordnad, i stället tillämpas å denne.

Kronofogde utnämnes eller förordnas av Konungen.

Ersättare för kronofogde förordnas, när ej annat är stadgat, av Konungens befallningshavande.

4 §.

I Stockholm, så ock i annan stad, där utmättningsmannabefattningen anses icke kunna av en stadsfogde ensam fullgöras, må, om Konungen finner gott sådant medgiva, stadsfogde

Kronofogde äger, enligt bestämmelser som Konungen meddelar, sätta annan befattningshavare i sitt ställe.

³ Sista momentet överensstämmer med prop. nr 52/1963.

(Nuvarande lydelse)

äga att för bestämt fall i sitt ställe till utmättningsman sätta annan man, som av överexekutor är antagen. Ej må stadsfogde åt annan uppdraga försäljning av fartyg, som i 94 § sägs, ej heller fördelning av köpeskilling för lös egendom i fall, då enligt 140 eller 141 § sammanträde för fördelningen erfordras; och äge Konungen även i övrigt föreskriva villkor för stadsfogdes rätt att i sitt ställe sätta annan man.

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Emot överexekutor gälle enahanda jäv, som i rättegångsbalken om domare sägas.

Förordnande, som Konungens befallningshavande givit enligt 1 eller 3 §, eller uppdrag, som kronofogde givit enligt 4 §, må återkallas, när skäl äro därtill.

6 §.

Föreligger för utmättningsman be-
träffande visst mål omständighet,
som enligt rättegångsbalken skulle
utgöra jäv mot domare, må han ej
taga befattning med målet. Jäv må ej
grundas därpå, att utmättningsmannen
såsom domare eller befattningshava-
re vid domstol fattat beslut, som rör
saken, eller hos annan myndighet än
domstol tagit befattning därmed eller
i saken vittnat eller varit sakkunnig,
ej heller å åtgärd, som utmättnings-
mannen vidtagit å tjänstens vägnar,
eller gärning, som föröfvats mot ho-
nom i eller för hans tjänst. Förekom-
mer jäv mot landsfiskal eller stads-
fogde eller av överexekutor särskilt
förordnad förrättningsman, anmäle
han det genast hos överexekutor, som,
där jävet prövas lagligt, förordnar an-
nan utmättningsman i den jäviges
ställe. Över beslut, som i jävsfrågan

Mot överexekutor och utmättnings-
man gälla samma jäv som i rätte-
gångsbalken stadgas om domare.
Överexekutor eller utmättningsman
skall dock icke anses jävig därför att
han såsom domare eller befattnings-
havare vid domstol fattat beslut som
rör saken. Ej heller må jäv mot ut-
mättningsman grundas därpå, att han
hos annan myndighet än domstol ta-
git befattning med saken eller vittnat
eller varit sakkunnig däri, eller på åtgärd,
som han vidtagit på tjänstens
vägnar, eller på gärning, som föröfvats
mot honom i eller för hans tjänst.

Förekommer anledning att krono-
fogde är jävig, skall det genast an-
mälas hos Konungens befallningsha-
vande, som äger förordna annan ut-
mättningsman för målet. Förekommer
anledning att den som förordnats av
kronofogde är jävig i mål som anför-

(Nuvarande lydelse)

gives av överexekutorn, må klagan ej föras.

(Föreslagen lydelse)

trotts honom, skall det omedelbart anmälas hos kronofogden, som i sådant fall äger utse annan för målet.

Talan mot beslut, varigenom utmättningsman avisat framställt jäv, fullföljes hos överexekutor. Över överexekutors beslut må klagan ej föras.

Oavsett jäv äger utmättningsman vidtaga åtgärd, som ej utan fara kan uppskjutas.

9 §.

Landsfiskal och stadsfogde skola hålla dagbok över alla mål, i vilka utmätning eller annan deras åtgärd enligt denna lag äskas, och däri teckna dagen, då varje mål inkommit, den åtgärd därmed vidtagits och dagen, då det skett, eller hinder som förefallit; vare ock pliktige att ur dagboken meddela skriftligt intyg, när sådant begäres. De närmare föreskrifterna om bokens förande meddelas av Konungen.

Om utmättningsmans dagbok förordnar Konungen.

10 §.

Överexekutor åligger att noga tillse, huru de utmättningsmän, som under honom lyda, förrätta vad dem enligt lag eller eljest i tjänsten betrott varder.

Konungens befallningshavande och, där särskild överexekutor finnes, jämväl denne utövar tillsyn över utmättningsmännen.

Kronofogde har tillsyn över dem som äro underställda honom.

Finnes utmättningsman icke behörigen iakttaga sina tjänsteplikter, äge överexekutor meddela honom varning. Låter han sig icke därav rätta eller har han begått fel av svårare beskaffenhet, skall överexekutor överlämna ärendet till vederbörande åklagare, som har att pröva, om åtal skall anställas inför domstol.

Har åtgärd vidtagits för utmät-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ningsmans ställande under åtal, äge överexekutor avstänga honom från tjänstgöring, intill dess över honom blivit slutligen dömt eller domstolen annorlunda förordnar.

Har Konungen beträffande stad meddelat förordnande jämlikt 1 § andra stycket sista punkten, ankomme på Konungens befallningshavande att i stället för överexekutor i staden utöva befogenhet varom ovan i andra och tredje styckena sägs.

52 §.

Har i — — — — — utgiva skadestånd.⁴

Beslut om utmätningens avstängning från tjänstgöring går i verkställighet utan hinder av besvär.

Huru beslut — — — — — 7 kap.

85 §.

Då fast egendom eller luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant fartyg tagits i mät eller då utmätningssman å landet tagit i mät fartyg, varom i 94 § sägs, åligger det utmätningssmannen att genast anmäla det hos överexekutor. Har i fråga om fast egendom å landet gäldenären vid utmätningen uppgivit auktionsställe, såsom i 98 § sägs, give utmätningssmannen ock det tillkänna.

När fast egendom, fartyg som sägs i 94 § eller luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg tagits i mät, åligger det utmätningssmannen att genast anmäla det hos överexekutor.

Då fast — — — — — utmätningen skett.

Utmättes fartyg — — — — — urskiljande erfordras.

Gäller utmätningen — — — — — rörande luftfartyg.

Myndighet, vilken — — — — — är sagt.

Har domstol — — — — — till överexekutor.

Sker utmätning — — — — — till kommerskollegium.

90 §.

Skall lös egendom säljas, låte utmätningssmannen tid och ställe för

Skall lös egendom säljas, skall utmätningssmannen kungöra tid och

⁴ I prop. nr 52/1963 föreslås sista satsen i momentet skola utgå. Avslutningsorden blir där- efter: eller vite.

(Nuvarande lydelse)

auktionen kungöras i kyrkan för den församling, där försäljningen sker, så ock, om gäldenär eller borgenär det äskar, eller eljest sådant finnes lämpligt, i tidning inom orten ävensom i kyrkorna för de församlingar, som närmast därintill äro. Finnes för viss stad förordnat, att auktion skall kungöras på annat sätt än nu är sagt, lände det till efterrättelse.

Är egendom — — — — — lämpligt finnes.

Å landet skall auktion å fartyg, varom i 94 § sägs, förrättas av överexekutor eller, då auktion ej skall ske å landskansli, av den som överexekutor för sådant ändamål till förrättningsman särskilt förordnar; och låte auktionsförrättaren kungöra auktionen såsom ovan om annan lösegendom är sagt.

Har Konungen beträffande stad meddelat förordnande jämlikt 1 § andra stycket sista punkten, ankomme på överexekutor i staden att förrätta auktion å fartyg, varom i 94 § sägs; och låte överexekutor kungöra auktionen på sätt ovan stadgas.

97 §.

Auktion å utmätt fast egendom skall förrättas av överexekutor, där ej i 98 § annorledes stadgas.

Auktion å utmätt fast egendom förrättas av överexekutor.

Auktionen skall hållas på lämplig tid och plats, som bestämmas efter hörande av borgenären och gäldenären, när detta kan ske utan oskäligt uppskov.

Auktionen må, om särskilda skäl äro därtill, hållas utanför överexekutors område.

98 §.

Å landet äge gäldenären bestämma, om auktion å fast egendom skall hål-

(Föreslagen lydelse)

ställe för auktionen i tidning inom orten och på sätt som i övrigt finnes lämpligt. Finnes för viss ort förordnat, att auktion skall kungöras på särskilt sätt, skall det också lända till efterrättelse.

Auktion å fartyg som sägs i 94 § skall förrättas av överexekutor. Auktionen skall kungöras så som ovan om annan lös egendom är sagt.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

las å landskansliet eller å tingsställe i orten. Uppgiver gäldenären annat ställe i orten, må ock auktionen där hållas, om överexekutor prövar stället lämpligt. Har ej gäldenär vid utmätningen eller, där intecknad fordran fastställts till betalning ur egendomen, sist å fjortonde dagen efter det så skett, hos överexekutor uppgit auktionsställe, eller äro flera, som äga auktionsställe nämna, och kunna de ej därom sig förena, bestämme överexekutor, var auktionen skall hållas. Skall auktionen hållas på annat ställe än landskansliet, varde den förrättad av den, som överexekutor för sådant ändamål till förrättningsman särskilt förordnar.

I stad skall auktion å fast egendom förrättas å överexekutors ämbetsrum eller annat ställe, där auktioner i staden gemenligen hållas.

Skola fastigheter inom särskilda överexekutorers områden gå i en försäljning, varde auktionen förrättad där huvudgården eller, om sådan ej finnes, den till *allmän bevillning* högst uppskattade fastigheten är belägen; är det å landet, varde auktionen hållen å landskansliet.

Skola fastigheter inom särskilda överexekutorers områden gå i en försäljning, skall auktionen förrättas av *den överexekutor, inom vars område* huvudgården eller, om sådan ej finnes, den *högst taxerade* fastigheten är belägen.

99 §.

Då fast egendom å landet blivit utmätt, insända utmätningssmannen till överexekutor protokollet över utmätningen med beskrivning och värdering å egendomen jämte övriga tillgängliga handlingar, varom i 79 § är nämnt.

Då fast egendom blivit utmätt, skall utmätningssmannen till överexekutor insända protokollet över utmätningen med beskrivning och värdering å egendomen jämte övriga tillgängliga handlingar, varom i 79 § är nämnt.

101 §.

Tiden för auktionen varde av auktionsförrättaren bestämd, och låte

Kungörelse om tid och plats för auktionen så ock om egendomens be-

(Nuvarande lydelse)

han kungörelse därom, så ock om egendomens beskaffenhet och auktionsstället införas i allmänna tidningarna minst fyra veckor före auktionsdagen ävensom intagas i länskungörelserna; *foge ock anstalt, att kungörelsen varder ej mindre, sist fyra veckor före auktionsdagen, å landet uppläst i tingslagets kyrkor och i stad anslagen å det ställe, där auktionen hålles, än även, där så ske kan, i tidning inom orten införd minst fjorton dagar före nämnda dag. Är för viss stad förordnat, att auktion å fast egendom skall jämväl på annat sätt kungöras, lände ock det till efterrättelse.*

Skall försäljning — — — — — auktionsförrättaren avlämnad.

104 §.

Är ej auktion så kungjord, som i 101 § sägs, varde den inställd, och sätte auktionsförrättaren ut annan tid därtill. Ej må dock auktion inställas förty att kungörelsen ej varit i en eller annan kyrka uppläst eller i tidning inom orten införd, där den eljest allmänneligen ågått.

Har kungörelse om auktion ej införts i allmänna tidningarna, länskungörelserna eller tidning inom orten, efter vad i 101 § sägs, eller föreligger eljest väsentlig brist med avseende å kungörandet, skall auktionen inställas och ny tid utsättas av auktionsförrättaren.

105 §.

Då utlyst auktion i följd av laga hinder inställes, varde, där så ske kan, det i länskungörelserna så ock å landet i tingslagets kyrkor och i stad genom anslag, som förut är sagt, före den utsatta dagen kungjort.

Då utlyst auktion i följd av laga hinder inställes, skall det, där så kan ske, kungöras i länskungörelserna och tidning inom orten samt på annat lämpligt sätt.

127 §.

Kommer försäljning ej till stånd förty att vid auktionen bud icke göres eller antages, då skall, om utmätningssökanden före förrätningens slut det äskar, ny auktion hållas å

Kommer försäljning ej till stånd därför att vid auktionen bud icke göres eller antages, då skall, om utmätningssökanden framställer yrkande därom före förrätningens slut, ny

(Nuvarande lydelse)

samma ställe fyra veckor därefter, varom auktionsförrättaren skall genast meddela underrättelse, och fogehan anstalt, att kungörelse om tiden för den nya auktionen varder, sist fjorton dagar före auktionen, ej mindre uti länskungörelserna införd samt å landet uppläst i tingslagets kyrkor och i stad anslagen, som i 101 § stadgas, än även, där så ske kan, i tidning inom orten införd.

(Föreslagen lydelse)

auktion hållas på tid och plats som auktionsförrättaren bestämmer. Auktionsförrättaren skall låta införa kungörelse om den nya auktionen i länskungörelserna och tidning inom orten sist fjorton dagar före auktionen samt i övrigt utlysa denna på lämpligt sätt. Han skall också i god tid avsända underrättelser enligt vad i 103 § 2 mom. sägs.

137 §.

Då utmätt ————— till handa.

Innan dom ————— eller borgen.

Har stadsfogde till utmättningsman i sitt ställe satt annan man, fullgöre dock själv vad, efter ty ovan är sagt, utmättningsman åligger, där han ej åt den, som förrättat utmätningen, uppdragit att medlen borgenären tillhandahålla, och denne därom blivit underrättad.

Har utmätning verkstälts av någon som kronofogde förordnat därtill, skall den senare likväl fullgöra vad som enligt vad ovan sagts åligger utmättningsmannen, där ej åt den andre uppdragits jämväl att tillhandahålla borgenären medlen.

141 §.

Nu har ————— där infinna.

Finnes i ————— till utdelning.

Erfordras å landet sammanträde för köpeskillingens fördelning, skall det äga rum inför överexekutor eller den, som överexekutor för sådant ändamål till förrättningsman särskilt förordnar; och åligger det utmättningsmannen att genast till överexekutor insända de medel, som fördelas skola, samt protokollet över utmätningen och övriga till ärendet hörande handlingar. Erfordras dylikt sammanträde i stad och är utmättningsförrättaren ej behörig att sammanträdet hålla, insände han genast till stadsfogden sagda medel, protokoll och handlingar. Den, som håller sam-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

manträdet, förfare vidare på sätt ovan är stadgat.

Har Konungen beträffande stad meddelat förordnande jämlikt 1 § andra stycket sista punkten, ankomme på överexekutor i staden att hålla sådant sammanträde som ovan i tredje stycket sägs.

169 §.

Vill borgenär — — — — — hans fordran.

Yrkande om tvångsförvaltning göres hos överexekutor, dock att, om egendomen utbudits å auktion, yrkandet framställles hos auktionsförrättaren, innan förrättningen avslutats. Vid ansökningen foga sökanden i huvudskrift den handling, på grund av vilken betalning blivit sökt, där densamma ej förvaras hos överexekutor eller finnes hos utmätningssmannen, i vilket senare fall den av överexekutor från utmätningssmannen infordras. Överexekutor införskaffe tillika protokoll över utmätningen, övriga i 79 § omförmälda handlingar samt borgenärsförteckning eller, där sådan ej finnes upprättad, gravationsbevis, i den mån nämnda handlingar ej äro för överexekutor tillgängliga. Göres yrkandet hos auktionsförrättare, som förordnats jämlikt 98 §, åligge honom att ofördröjligen göra anmälan därom hos överexekutor och tillika insända ovan angivna handlingar, i den mån de finnas hos honom.

Där så — — — — — är stadgat.

Sökanden skall — — — — — nödiga kostnaden.

173 §.

Sedan redovisning inkommit, skall för fördelning av behållningen sam-

Yrkande om tvångsförvaltning göres hos överexekutor. Om egendomen utbudits på auktion, skall yrkandet framställas, innan förrättningen avslutats. Vid ansökningen skall sökanden i huvudskrift foga den handling, på grund av vilken betalning blivit sökt, där densamma ej förvaras hos överexekutor eller finnes hos utmätningssmannen. I sistnämnda fall skall överexekutor infordra handlingen från utmätningssmannen. Överexekutor skall tillika införskaffa protokoll över utmätningen, övriga i 79 § omförmälda handlingar samt borgenärsförteckning eller, där sådan ej finnes upprättad, gravationsbevis, i den mån nämnda handlingar ej äro tillgängliga för överexekutor.

Sedan redovisning inkommit, skall för fördelning av behållningen sam-

(Nuvarande lydelse)

mantråde hållas inför överexekutor eller, där redovisningen avser fast egendom å landet och överexekutor prövar sådant lämpligare, inför utmätningssmannen i orten. Förrättningsmannen utsatte ofördröjligen tid och ort för sammanträdet och kungöre det minst tio dagar förut i allmänna tidningarna samt, där så ske kan, i tidning inom orten; låte ock kungörelsen införas i länskungörelserna. Borgenärerna och gäldenären skola ock genom särskilda kallelsebrev, efter ty i 103 § 2 mom. stadgas, om sammanträdet underrättas.

(Föreslagen lydelse)

mantråde hållas inför överexekutor. Kungörelse om tid och plats för sammanträdet skall införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten minst tio dagar före sammanträdet samt intagas i länskungörelserna. Borgenärerna och gäldenären skola också i god tid underrättas genom rekommenderade brev.

203 §.

Är någon missnöjd med utmätningssmans förslag till fördelning av köpeskilling för utmätningssvis såld egendom eller av medel, som i 143 § 2 mom. avses eller som influtit under tvångsförvaltning, ingive sin klagoskrift till överexekutor sist å tjugonde dagen, från det förslaget avgavs.

Är någon missnöjd med utmätningssmans förslag till fördelning av köpeskilling för utmätningssvis såld egendom, skall han inkomma till överexekutor med klagoskrift inom tre veckor från den dag, då förslaget avgavs.⁵

211 §.

Nöjes ej — — — — — till efterrättelse.

Över utslag — — — — — talan däremot.

Ej må — — — — — utmätningssman behörig.

Om klagan över beslut, varigenom varning meddelats utmätningssman eller han avstängts från tjänstgöring, stadgas i 221 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Utsökningsmål, som vid lagens ikraftträdande äro anhängiga hos överexekutor eller utmätningssman eller någon som särskilt förordnats,

⁵ Från och med orden »skall han» överensstämmer lydelsen med prop. nr 52/1963.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

skola fullföljas av den som Konungen bestämmer.

202, 203 och 221 §§ i den äldre lagen skola alltjämt tillämpas, när någon vill klaga över åtgärd som vidtagits eller beslut som meddelats före nya lagens ikraftträdande.

Förslag till

Lag om ändrad lydelse av 23 § förordningen den 10 augusti 1877 (nr 31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall

Häri genom förordnas, att 23 § förordningen den 10 augusti 1877 om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.¹

23 §.

När gäldenär enligt lag eller författning har att väcka talan inom viss tid från det utmätning skedd, skall tiden räknas från det han erhållit del av protokoll över utmätningen eller bevis som avses i 84 § utsökningslagen. Försittes tiden, har han, om ej annat är stadgat, förlorat sin talan, såvitt angår skedd utmätning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Vad i nya lagen sägs om beräkning av tid för talans väckande äger ej tillämpning, när utmätning skett före nya lagens ikraftträdande.

¹ Den nuvarande 23 § rör allenast organisatoriska frågor, vilka ej har något samband med de spörsmål som regleras i den föreslagna nya lydelsen.
Betr. senaste lydelsen av lagrummet se SFS 1925:177 och 1942:115.

Förslag till

Lag om ändrad lydelse av 2 och 18 §§ lagen den 12 maj 1955 (nr 235) med särskilda bestämmelser om försäljning av utmätt luftfartyg m. m.

Härigenom förordnas, att 2 och 18 §§ lagen den 12 maj 1955 med särskilda bestämmelser om försäljning av utmätt luftfartyg m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Auktion skall förrättas av överexekutor *eller, där auktion å landet skall hållas annorstädes än å landskansli, av den som överexekutor för ändamålet till förrättningsman särskilt förordnar.*

Auktion skall förrättas av överexekutor.

18 §.

Angående klagan över *utmätningens eller* överexekutors åtgärd vid auktion eller i fråga om fördelning av köpeskilling eller av medel, som eljest finnas att redovisa, gälle vad i sådant hänseende är i utsökningslagen stadgat beträffande försäljning av fast egendom.

Angående klagan över överexekutors åtgärd vid auktion eller i fråga om fördelning av köpeskilling eller av medel, som eljest finnas att redovisa, gäller vad i sådant hänseende är i utsökningslagen stadgat beträffande fast egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

18 § i den äldre lagen skall alltjämt tillämpas, när någon vill klaga över åtgärd som vidtagits före nya lagens ikraftträdande.

MOTIV

Polisreformen påkallar vissa jämkningar i bestämmelser av huvudsakligen organisatorisk natur i UL. Dessutom bör i lagen vidtagas de ändringar som sammanhänger med magistraternas avskaffande och omorganisationen av städernas domstolsväsen. I samband därmed torde även böra beaktas vissa detaljspörsmål i fråga om kungörande av auktion i stad och på landet m. m.

Ännu kan icke i detalj angivas vad polisberedningen kommer att föreslå i fråga om organisationen av exekutionsväsendet. Ej heller kan det sägas, hur domstolsorganisationen i städerna skall gestaltas. Det är emellertid genom riksdagens beslut om huvudmannaskapet för polisväsendet m. m. fastslaget, att exekutionsväsendet skall helt förstätligas.¹ Härav lärer följa, att även överexekutorsuppgifterna, så länge överexekutor finns kvar, måste omhänderhavas av statliga organ även för städernas del. Huvudlinjerna för exekutionsväsendet torde i övrigt vara klara, och det lärer därför ej möta hinder att förbereda reformerna genom utarbetande av förslag om de ändringar i UL som nyss nämnts. De nya lagbestämmelserna bör ej gå mera i detalj än att de frågor som i polisberedningen ännu står öppna för diskussion kan regleras i administrativ ordning.

Av stadsdomstolsutredningen har tidigare (SOU 1961:6) avlämnats förslag om underrätterna. I det betänkandet finns även intaget förslag till lag om ändring i UL. Lagberedningen anförde i avgivet remissyttrande över detta förslag bl. a. följande.

Enligt förslaget skall magistraterna avskaffas. De överexekutorsgöromål som ankommer på dem måste i följd av en sådan åtgärd överflyttas på någon annan myndighet. Stadsdomstolsutredningen har emellertid ej stannat vid att föreslå en lösning för detta begränsade spörsmål utan upptagit till bedömande frågan om överexekutorsinstitutionen i hela dess vidd och därvid förordat en uppdelning av göromålen på allmän underrätt och länsstyrelserna. Enligt förslaget skall allmän underrätt vara ÖE med det förbehållet att länsstyrelsen skall vara ÖE i mål om utmätning av fartyg som överskrider en viss storleksgräns, luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg samt fast egendom.

Utredningens förslag bygger i övrigt i processuellt och materiellt hänseende på den nuvarande ULs grund. Den ordning som utredningen förordar blir därför av mer eller mindre provisorisk natur, om man utgår från att UL inom rimlig tid blir föremål för en mera genomgripande reform.

Lagberedningen framhöll, att utredningen genom sitt förslag kommit in på viktiga spörsmål som ej slutgiltigt kunde fullt ut bedömas innan resultatet av lagberedningens arbete på en ny UL förelåg och att utredningen därvid förordat en lösning som — i strid mot givna direktiv — föregrep beredningens arbete. Lagberedningen anförde vidare:

Att beredningen måste överväga vilka myndigheter som skall handlägga utsningsmål är självfallet. Därvid är det ingalunda givet, att allmän underrätt finnes

¹ Se prop. nr 148/1962 samt statsutskottets utlåtande nr 183 och Rskr nr 387.

böra vara överinstans till blivande utmätningsmän. Beredningen vill nämna, att under det förberedande arbete på revision av utsökningsrätten som ägt rum före beredningens tillsättande upptogs jämte annat frågan om en överflyttning av överexekutorsgöromålen till allmän underrätt. Åtskilliga myndigheter och sammanlutningar tillfrågades härom. Av dem som uttalade sig i saken avstyrkte flertalet åtgärden. — — —

Enligt beredningens mening måste man, innan ståndpunkt togs till frågan om allmän underrätts befattning med utsökningsmål, ha i huvudsak klart för sig vilken organisation som står till buds för utsökningsmålen handläggning i första instans — — —

Beredningen utgår från att blivande utmätningsmän skall, var inom sitt distrikt, svara för såväl exekution i enskilda mål som exekution för indrivning av skatter, böter o. l. Om ej antalet utmätningsmän reduceras mycket starkt, bör det med tanke på arbetsuppgifterna vara lämpligt, att de lyder under en chefsmyndighet. Stadsdomstolsutredningen förordar, att de skall stå under tillsyn av länsstyrelsen, ehuru denna myndighet endast i speciella hänseenden skall fungera som överexekutor. En annan lösning som beredningen finner värd att pröva är, att det i varje län tillsätts en särskild chefstjänsteman för utmätningsmännen. — — —

Beredningen påpekade, att den tänkta chefsmyndigheten skulle kunna användas även för handläggning av åtskilliga ärenden som ej hör till exekutionsväsendet men står detta nära och som nu ankommer på KB eller ÖE. Vidare framhöll beredningen, att om sådana chefsbefattningar inrättades som nyss antytts, kunde fastighetsauktionerna läggas på dem. Dessutom fanns möjlighet att i särskilda fall anförtro hållandet av auktion åt UM i orten som ansågs skickad därför. Sålunda kunde exempelvis fastighetsförsäljning i stad med en kvalificerad stadsfogde anförtros denne och motsvarande delegation ske i större utmätningsmannadistrikt, där UM hade tillräcklig utbildning och erfarenhet för uppgiften.

Utan att taga slutlig ståndpunkt till frågan, om allmän underrätt framdeles borde fungera i utsökningsmål på ett eller annat sätt som motsvarade ÖEs nuvarande uppgift, uttalade beredningen, att erfarenheten av exekutiva ärenden av någon beskaffenhet måste bli mycket begränsad vid varje särskild underrätt. Brådskande exekutiva ärenden av kvalificerad natur skulle sannolikt med större fördel kunna handläggas av en chefstjänsteman inom exekutionsväsendet. Denne kunde få större erfarenhet och skulle bäst veta vart han kunde vända sig för att få en order utförd och hur den praktiskt skulle genomföras.

Beredningen avstyrkte, att i dåvarande läge någon sådan ändring vidtogs att allmän underrätt förklarades vara ÖE i utsökningsmål. Till dess utsökningsrätten hunnit reformeras borde den nuvarande ordningen i princip bestå med allenast de jämkningar som föranleddes av att magistraternas exekutiva göromål överflyttades på vederbörande länsstyrelser eller särskilt förordnade överexekutorer på platser där det var påkallat. Rent lagtekniskt kunde knappast komma i fråga, att såväl allmän underrätt som KB fick, låt vara för olika slags mål, fungera och betecknas som ÖE. En sådan ordning måste lätt föranleda till missförstånd från allmänhetens sida. Härtill kom, att såsom stadsdomstolsutredningen också förutsatt fråga om utmätning av

lös och fast egendom — t. ex. fastighet med inventarier — kunde uppkomma i ett och samma ärende. En uppdelning av överexekutorsfunktionerna i enlighet med förslaget syntes därför utesluten. Å andra sidan delade beredningen den uppfattningen att de göromål som enligt förslaget skulle ankomma på KB som ÖE icke borde läggas hos allmän underrätt. Vad angick utredningens förslag rörande utmätningsmännen och exekutionsbiträdena i städerna hade beredningen ej i och för sig någon erinran att framställa mot att exekutionsväsendet i denna del förstatligades eller att skillnaderna i behörighetshänseende mellan stadsfogde och landsfiskal utjämnades. Ej heller ansåg sig beredningen böra avvisa utredningens tanke att införa möjlighet för landsfiskal att anlita domsverkställare — biträdande UM. Hela detta frågekomplex hade emellertid kommit i ett nytt läge genom polisutredningens betänkande.

Även i andra yttranden blev förslaget föremål för åtskillig kritik. Yttrandena var i övrigt mycket splittrade. Då frågan numera kommit i ett helt annat läge, synes det icke vara behövt att här redovisa de skilda ståndpunkter som olika myndigheter och organisationer intog.

I avgivet utlåtande över 1957 års polisutrednings betänkande (SOU 1961: 34) berörde lagberedningen ånyo frågan, om det i varje län borde tillsättas en särskild chefstjänsteman för utmätningsmännen som även skulle handlägga vissa kvalificerade exekutiva mål och biträda KB i ärenden som står exekutionsväsendet nära. En förutsättning för att en sådan åtgärd skulle vara praktiskt motiverad var enligt beredningens uttalande, att i varje län fanns ett antal utmätningsmän som icke själva hade tillräckliga kvalifikationer för att handlägga nämnda ärenden. Blev utmätningsmannadistriktet stora och därmed mycket få till antalet, kunde behovet av en särskild ÖE bortfalla och en hel del överexekutorsgöromål, framför allt fastighetsauktioner, läggas på utmätningsmännen, om de hade kvalificerad utbildning. Man kunde då i stället tänka sig, att den UM som blev stationerad i länets residensstad fick en särskild ställning och jämväl fick fylla funktionen att vara föredragande hos KB i ärenden som stod exekutionsväsendet nära.

Beredningens ståndpunkt i nu aktuellt sammanhang

Den nu aktuella uppgiften går i första hand ut på att anpassa UL till polisberedningens blivande förslag, enligt vilka exekutionsväsendet i huvudsak skall vila på kronofogdar med biträden och landet skall indelas i ett antal kronofogdedistrikt, antagligen ej över ett hundra. Någon allmän modernisering av UL kan givetvis ej åstadkommas inom den begränsade tidrymd som står till förfogande innan den nya polis-, åklagar- och utmätningsmanorganisationen skall vara genomförd, den 1 januari 1965. Man måste därför i stort sett utgå från ULs nuvarande ordning, och lagberedningen har därför inskränkt sig till en omarbetning av 1 kap. UL och därutöver i huvudsak allenast nödvändiga följdändringar. En grundläggande fråga har varit, hur det i den föreliggande situationen bör förfaras i fråga om ÖE. I sitt utlåtande över stadsdomstolsutredningens betänkande har lagberedning-

en bestämt avvisat tanken att uppdelade överexekutorsuppgifterna på länsstyrelserna och underrätterna så som utredningen föreslog. Beredningen vidhåller denna ståndpunkt.

Enligt lagberedningens uppfattning kan det ej heller bli fråga om att i förevarande sammanhang helt avskaffa överexekutorsinstitutionen eller att överflytta alla ÖEs uppgifter på underrätterna. För egen del anser beredningen visserligen, att överexekutorsinstitutionen framdeles kan och bör avskaffas, men har av förut anförda skäl² ej ansett sig nu böra framlägga något förslag, som binder statsmakterna när det blir fråga om en lösning på längre sikt. ÖE kan för övrigt icke avskaffas utan en genomgripande omarbetning av UL och ändringar i åtskillig annan lagstiftning.

Med denna utgångspunkt förordar beredningen, att överståthållarämbetet och länsstyrelserna t. v. blir överexekutorer, i den mån ej särskilt undantag görs. För detta ändamål erfordras icke några större organisatoriska förändringar. Hos överståthållarämbetet och länsstyrelserna finns redan personal som handhar ÖEs göromål. I städer med magistrat finns också personal som är van att syssla därmed. Det blir en lämplighetsfråga att bestämma, på vilka platser man bör behålla särskild ÖE. Det får emellertid iakttagas, att ÖEs distrikt måste omfatta minst ett kronofogdedistrikt. Med hänsyn härtill kan man knappast räkna med att särskild ÖE utses på mer än ett fåtal orter. Härav kan föranledas, att en viss förstärkning blir nödvändig i fråga om den personal som hos länsstyrelserna sysslar med ÖEs göromål.³ Den ökning av arbetsbördan som för länsstyrelsernas del skulle kunna följa av att antalet ÖE vid sidan av dem minskas kan motverkas genom att länsstyrelserna får möjlighet att förordna därtill lämpade befattningshavare att för särskilda förrättningar vara ÖE. Beredningen åsyftar främst försäljning av fast egendom liksom försäljning av fartyg eller luftfartyg, när sådan någon gång förekommer. För detta ändamål bör kunna anlitas förutvarande magistratsledamöter som sysslat därmed eller kronofogdar som anses kompetenta därför. Beredningen vill redan i detta sammanhang framhålla, att den som skulle förordnas för uppgiften bör handla som ÖE och att det sålunda icke, som nu ibland sker enligt UL, skall förekomma en delegation som medför att ärendet förläggs till en lägre instans.⁴

Polisberedningen överväger, i samråd med lagberedningen, behovet av personal för exekutionsväsendet. Man torde i detta hänseende kunna räkna med följande befattningar, nämligen kronofogdar med stora distrikt, i vissa distrikt två eller flera kronofogdar, i lämplig omfattning biträdande kronofogdar samt vidare underordnade befattningshavare, av vilka en del måste kunna handlägga enklare förrättningar på eget ansvar. Polisberedningen kommer att i fortsättningen närmare behandla, hur distrikten skall avgränsas, på vilka platser två eller flera kronofogdar eller biträdande kronofogde skall finnas, hur stor biträdande personal som krävs i varje distrikt, var den

² Jfr s. 33.

³ Betr. omfattningen av ÖEsgöromålen se bil. 2.

⁴ Jfr nedan under 3 § och SOU 1961:6 s. 200 f.

skall vara stationerad och vilken delegation som kan ske beträffande olika slags förrättningar.

Lagberedningen föreslår i detta sammanhang även vissa jämkningar i ULs regler om kungörande av auktion. Därvid har uppmärksammats frågan vem som skall vidkännas kostnaden för kungörande av auktion som måste inställas på grund av tjänstefel eller annat missöde. Enligt beredningens mening bör man självfallet inställa auktion, när kungörandet ej är tillfredsställande, men å andra sidan är det obilligt, om borgenär eller gäldenär då skall behöva vidkännas dubbla kostnader. Beredningen förordar därför att det allmänna träder in och i hithörande undantagsfall svarar för kostnaden, t. ex. då postgången ej fungerat eller annons av annan anledning kommit in någon dag för sent. Det allmänna har givetvis regressrätt mot den som varit försumlig, men den bör enligt nutida betraktelsesätt lämpligen ej annat än undantagsvis utövas mot tjänsteman som råkat göra sig skyldig till något förbiseende.

Beträffande de särskilda paragraferna i lagberedningens förslag må anföras följande.

1 §.

Utsökningsmål upptages och prövas enligt 1 § UL av ÖE. Enligt samma paragraf är KB överexekutor på landet, överståthållarämbetet i Stockholm, i annan stad magistraten eller, där Konungen det förordnar, viss ledamot av magistraten samt i stad utan magistrat KB eller den Konungen förordnar därtill.

Beredningen inleder sitt förslag — i huvudsaklig överensstämmelse med gällande lag — med stadgande att utsökningsmål upptages och prövas av ÖE, där ej annat sägs. I enlighet med vad förut sagts bör KB i regel vara ÖE under den övergångstid som denna institution enligt lagberedningens mening bör bibehållas. Stadgande härom upptages i 2 mom. av 1 §. Såsom en andra punkt angives, att Konungen äger förordna särskild ÖE för viss del av län. Härvid måste iakttagas, att kronofogdedistrikt ej bör delas så att det med olika delar faller under olika överexekutorer. Då här endast är fråga om en övergångstid, bör ordinarie tjänster ej inrättas för ändamålet. Frågan i vad mån särskild ÖE bör förordnas blir beroende av bl. a. kronofogdedistriktens utformning. Härom vet man ännu ej så mycket att något uttalande i nämnda hänseende kan göras. Vad angår ersättare för särskild ÖE synes det böra tillkomma KB att förordna sådan, om ej annat är stadgat.

Ett skäl som på sina håll kan väntas bli åberopat för att särskild ÖE skall finnas är behovet av att få handräkningsmål snabbt behandlade (jfr 8 kap. UL). När den nu förefintliga möjligheten att förordna särskild ÖE i stad utan magistrat infördes genom lag av den 17 juni 1932 (nr 264), framhöll föredragande departementschefen⁵ som motiv, att det vid stads läggande under landsrätt kunde vara förenat med vissa nackdelar att låta länsstyrelsen bli ÖE för staden. Olägenheterna härav kunde främst visa sig i fråga om handläggning av ärenden rörande kvarstad, skingringsförbud och andra

⁵ Se⁷prop. nr 206/1932 s. 42.

handräkningsåtgärder, där det var av särskild vikt att ÖE var lätt tillgänglig och snabbt kunde meddela beslut. Framför allt gjorde sig denna synpunkt gällande i fråga om sjöstäder, där fråga kunde uppkomma om kvarstad å fartyg. Med hänsyn härtill ansågs det önskvärt, att möjlighet bereddes att i stad utan magistrat uppdraga utsökningsgöromålen åt särskild ÖE för staden. Genom en lagändring år 1942 öppnades senare möjlighet att ha särskild ÖE i stad utan magistrat, oaktat staden i utsökningshänseende för- enades med landsfiskalsdistrikt. Även i det sammanhanget hänvisades till förhållandena i stad med starkt utvecklade sjöfart.⁶ Enligt beredningens mening har dessa synpunkter icke längre någon större betydelse. Med nutida kommunikationer möter det ej svårighet att från de städer som kommer i fråga snabbt uppnå förbindelse med residensstaden. Vidare finns ofta möjlighet att utverka kvarstad, skingringsförbud och annan handräkning hos domstolen i orten i samband med att talan väcks (se 15 kap. RB) eller ansökan om lagsökning görs (se 16 § L1 och 16 § i beredningens förslag till ny lagsökningslag). På senare tid har icke heller varit brukligt att utse särskild ÖE för stad som lagts under landsrätt (t. ex. Västervik och Ystad⁷). På annat håll har särskild ÖE indragits (Falkenberg och Örnsköldsvik⁸).

Med tanke särskilt på försäljning av fast egendom och fartyg samt vissa andra specialobjekt upptages i 3 mom. av 1 § stadgande, att KB äger för särskild förrättning förordna därtill lämpad person att vara ÖE. Möjligheten att meddela sådant förordnande bör ej vara inskränkt på annat sätt än som följer av att en fullt kompetent person måste utses. Som beredningen redan framhållit bör förordnande kunna meddelas, förutom befattningshavare hos KB, jämväl dem som förut i egenskap av magistratsledamöter sysslat med försäljning av fast egendom m. m. samt kronofogde. Det bör i detta hänseende förfaras efter omständigheterna och förhållandena sådana de är i vart särskilt län. Vem än förordnas bör han vid förrättningen handla i egenskap av ÖE. Härav följer bl. a. att klagan över hans åtgärder skall föras direkt till hovrätt. Det sist sagda hindrar ej, att KB bör följa de särskilt förordnades sätt att handha uppgiften. I en senare bestämmelse — 5 § — föreslår beredningen också, att förordnande som KB meddelat skall kunna återkallas när skäl är därtill.

Såvitt angår befattningshavare hos KB bör liksom nu genom instruktion eller den av KB antagna arbetsordningen bestämmas, vem eller vilka tjänstemän som i allmänhet skall handlägga överexekutorsgöromål. Inom ramen för dessa föreskrifter krävs ej särskilt förordnande för den som innehar eller uppehåller tjänsten. Om KB i särskilt fall vill göra avvikelse däriifrån, skall däremot särskilt förordnande meddelas. Vad angår förutvarande ledamöter av magistrat bör övervägas, i vad mån det genom övergångsbestämmelser i samband med omorganisation av underrätterna kan åläggas dem att mottaga förordnanden att verkställa särskilda exekutiva förrättningar. Beredning-

⁶ Se prop. nr 87/1942 s. 8 f.

⁷ SFS 1959: 495 (jfr 1957: 701) o. 1960: 398.

⁸ SFS 1962: 451 o. 1963: 16.

en har emellertid ej anledning att taga ståndpunkt därtill. För kronofogdarnas del ligger det nära till hands att ålägga dem skyldighet att mottaga uppdrag av hithörande beskaffenhet. Uppdragen hör ju till de typiska exekutiva uppgifterna. Enligt beredningens mening bör också dessa uppdrag framdeles, om ÖE avskaffas, anförtros kronofogde, när denna nya institution hunnit anpassa sig till sina övriga uppgifter. Som beredningen i olika sammanhang uttalat kan det emellertid vara praktiskt ändamålsenligt, att exekutiva försäljningar av fast egendom eller liknande i första hand koncentreras till en kronofogde i länet, nämligen den som finns i residensstaden, med möjlighet att fördela dessa ärenden även på annan kronofogde som har förutsättningar att mottaga uppdragen. Vikarie bör finnas att tillgå och det bör också tillses, att nyrekryteringen av kunniga auktionsförrättare ej åsidosätts.

I 1 § av gällande lag sägs, att om KB är ÖE i stad utan magistrat, staden skall med avseende å vad i UL sägs räknas till landet. Är i sådan stad annan än KB överexekutor, må Konungen förordna, att staden skall i vad angår UM och dennes verksamhet räknas till landet. Beredningen föreslår i det följande, att skillnaden i UL mellan stad och landet utplånas och enhetliga bestämmelser införs. Kronofogdeinstitutionen blir i princip enhetlig för hela riket, och det finns ej heller någon rationell indelningsgrund för olika bestämmelser mellan egentlig stadsbebyggelse och landsbygd.⁹

Beträffande frågan om ÖEs lokala kompetens må hänvisas till vad beredningen anfört i Utsökningsrätt I, s. 71.

2 §.

I 1 mom. av förevarande paragraf i gällande lag meddelas bestämmelser om vilka som är utmätningsmän. Dessa bestämmelser bör ersättas med bestämmelser om de nya utmätningsmännen.

Kronofogdeinstitutionen blir uppenbart tyngdpunkten i den nya organisationen för exekutiva göromål. I sin egenskap av exekutionsorgan synes kronofogdarna, liksom fallet varit med landsfiskaler, stadsfogdar m. fl., böra betecknas som utmätningsmän. Detta bör dock icke gälla, när de av ÖE särskilt förordnats att utföra vissa ÖEs göromål. Beteckningen ÖE bör alltså följa göromålen. På motsvarande sätt bör, när underordnad befattningshavare skall utföra UMs uppgifter på eget ansvar, den sålunda förordnade betecknas som UM i den förrättningen. Vad sist sagts gäller givetvis ej, när UM allenast anlitar biträde för genomförande av sina egna uppdrag.

I beredningens förslag utsågs under 2 §, att kronofogde är UM under ÖE. Därmed har beredningen givetvis icke velat säga, att även ÖE intager ställningen av UM, utan allenast antytt att UM är underinstans i förhållande till ÖE. Polisberedningen förutsätter som redan antytts, att det på sina håll, t. ex. i Stockholm och Göteborg, skall finnas två eller flera kronofogdar i ett och samma distrikt och att i viss utsträckning även skall finnas biträdande kronofogdar. När lagförslaget talar om kronofogde, avses även biträ-

⁹ Jfr SOU 1961:6 s. 196.

dande kronofogde. Polisberedningen kommer framdeles att behandla arbetsfördelningen. Flera alternativ kan tänkas, och det bör finnas utrymme att välja det alternativ som passar bäst för de lokala förhållandena. Någon bestämmelse härom torde ej böra upptagas i lag.

2 mom. av 2 § i gällande lag innehåller, att UM har att, efter vad i UL sägs, fullgöra vad ÖE förordnar, verkställa dom samt i vissa fall utan föreskrift av annan myndighet förrätta utmätning. Beredningen har upptagit en motsvarande bestämmelse som 2 mom. i 2 § av sitt förslag.

Såsom 3 mom. har beredningen återgivit det stadgande om rätt för UM att påkalla eller själv vidtaga åtgärd utom sitt tjänstgöringsområde som upptagits under 2 § 3 mom. i prop. nr 52/1963.

3 §.

KB äger enligt 3 § 1 mom. i gällande lag för bestämt fall eller inom visst område förordna lämplig person att på eget ansvar i landsfiskals ställe vara UM. Om sålunda förordnad UM gäller vad i UL stadgas om landsfiskal. Denna möjlighet lär knappast utnyttjas.

I 3 § av förslaget upptages som 1 mom. stadgande, att kronofogde utnämns eller förordnas av Konungen. Härefter har som 2 mom. intagits föreskrift, att KB förordnar ersättare för kronofogde, t. ex. semestervikarie, när ej annat är stadgat (såsom i fråga om vikariatslöneförordnanden). För biträdande kronofogde bör i instruktion eller arbetsordning angivas, antingen att han utan vidare inträder som vikarie, om ej annat bestäms, eller också att han är skyldig att mottaga förordnande som vikarie. Eventuellt bör bådadera stadgas. Beredningen vill påpeka, att det, även när särskild ÖE för visst område förordnats, enligt förslaget skall tillkomma KB att förordna vikarie för kronofogde som lyder under den särskilt förordnade ÖE. KB torde ha större möjligheter än den sistnämnde att handha detta åliggande på ett tillfredsställande sätt. Utan särskild föreskrift torde det vara uppenbart, att vad i UL sägs om UM skall utan vidare tillämpas på vikarie för kronofogde.

I 2 mom. av 3 § erinras nu, att i 90, 98 och 141 §§ stadgas om förrättningsman, som särskilt förordnas för hållande av auktion å utmätt egendom eller fördelning av köpeskilling. Vad i UL sägs med avseende å UM skall i fråga om uppdrag, för vilket förrättningsman sålunda förordnats, i stället tillämpas på denne. I likhet med stadsdomstolsutredningen förordar lagberedningen, att bestämmelserna om förordnande av förrättningsman i nämnda fall får utgå. Vid behov skall KB i stället förordna någon enligt 1 § 3 mom. att verkställa förrättning i ÖEs ställe. Den sålunda förordnade skall handla som ÖE och icke som UM.¹⁰ 2 mom. i nuvarande 3 § bör därför utgå.

Beredningen förutsätter, att Kungl. Maj:t utfärdar särskild instruktion för kronofogdarna. Det närmare innehållet kommer att övervägas av polisberedningen. Därjämte torde det bli erforderligt, att KB, enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t, får fastställa särskild arbetsordning för större kronofogdedistrikt.

¹⁰ Jfr ovan s. 83.

4 §.

Enligt 4 § i gällande lag må stadsfogde i stad, om Konungen finner gott sådant medgiva, i sitt ställe för bestämt fall till UM sätta annan som är antagen av ÖE. Stadsfogde må dock ej åt annan uppdraga försäljning av fartyg som i 94 § sägs, ej heller fördelning av köpeskilling för lös egendom i fall, då enligt 140 eller 141 § sammanträde för fördelningen erfordras. Även i övrigt äger Konungen föreskriva villkor för stadsfogdes rätt att i sitt ställe sätta annan man.

Lagberedningen anser, liksom polisberedningen, att kronofogde bör få en delegationsrätt. Den som förordnats blir såsom förut framhållits att anse som UM.¹¹ Delegationsrätten bör begränsas genom bestämmelser av Kungl. Maj:t. I övrigt synes ej behöfligt att i lag närmare angiva gränserna för ifrågasvarande befogenhet. Förslag till administrativa föreskrifter kommer att av polisberedningen utarbetas på ett senare stadium, när detaljerna i den nya organisationen är närmare utformade. Bestämmelse i enlighet med det anförda har upptagits i 4 §.

5 §.

I såväl 1 § som 3 och 4 §§ förutsätts enligt vad ovan anförts, att KB respektive kronofogde skall kunna förordna ersättare för ÖE eller UM. Sådant förordnande bör kunna återkallas, när skäl är därtill. Beredningen har upptagit stadgande härom som 5 §. Verkan av återkallelsen blir, att ordinarie ÖE respektive UM träder i funktion, om ej annan förordnas.

6 §.

Enligt 5 § i den nuvarande lagen gäller mot ÖE samma jäv som i RB sägs om domare. Det har dock antagits, att ledamot av magistrat icke är jävig att besluta om verkställighet av dom, i vars avkunnande han deltagit såsom ledamot i rådhusrätten.¹² Enligt förslaget slopas det nuvarande sambandet mellan ÖE och domstol i stad. Det kan emellertid även framdeles tänkas förekomma, att domare anlitas såsom ÖE. Jäv bör då icke få grundas därpå, att han tidigare tagit befattning med saken i rätten. För att någon tvekan icke skall behöva uppkomma på denna punkt föreslår beredningen ett uttryckligt stadgande härom.

I övrigt upptager 1 mom. i förslaget i sak samma regler om jäv mot ÖE och UM som meddelas i 5 och 6 §§ av gällande lag. Reglerna om jäv mot ÖE är avsedda att tillämpas även på den som särskilt förordnats att för viss förrättning vara i ÖEs ställe.

Tredje punkten i 6 § av gällande lag innehåller stadgande om skyldighet för landsfiskal eller stadsfogde eller av ÖE särskilt förordnad förrättningsman att anmäla jäv hos ÖE som, därest jävet prövas lagligt, förordnar annan UM i den jäviges ställe. I förslaget stadgas i 2 mom., att det skall anmälas hos KB när anledning förekommer att kronofogde är jävig och att KB skall

¹¹ Ovan s. 86.

¹² Se Hassler, s. 30, Olivecrona, s. 15 f.

förordna ersättare. Självfallet gäller detta även när vikarie för kronofogde är jävig. Förekommer anledning att den som förordnats av kronofogde är jävig, skall saken enligt förslaget anmälas hos kronofogden, som då förordnar ersättare. Beredningen förutsätter, att vederbörande självant anmäler tveksamma jävsfall så att saken ej i onödan ställs på sin spets. Det ligger emellertid i sakens natur, att fortgången av en utsatt förrättning icke får hindras av att part, kanske i förhållningssyfte, framställer en ogrundad jävsinvändning.

Gällande lag anses innebära, att även den formella prövningen av frågan om jäv föreligger för UM skall göras av ÖE. Förslaget utgår från att UM skall själv pröva denna fråga. Om UM därvid avvisar framställd jävsinvändning, skall enligt 3 mom. i förslaget talan i vanlig ordning fullföljas hos ÖE. I gällande lag upptages som sista punkt i 6 §, att klagan ej må föras över beslut som i jävsfråga, varom i paragrafen sägs, meddelats av ÖE. Förslaget upptager en motsvarande bestämmelse.

Förslaget upptager vidare, i anslutning till 7 kap. 6 § RB, en bestämmelse, att UM oavsett jäv äger vidtaga åtgärd, som ej utan fara kan uppskjutas.

9 och 10 §§.

I 9 § meddelas nu vissa bestämmelser om landsfiskals och stadsfogdes dagbok. Förslaget upptager allenast bestämmelse, enligt vilken Konungen förordnar om UMs dagbok.

Gällande lag innehåller härefter i 10 § föreskrifter om ÖEs skyldighet att öva tillsyn över UM, om rätt att meddela varning och om avstängning från tjänstgöring. Vidare stadgas som 4 mom., att när Konungen beträffande stad meddelat förordnande jämlikt 1 § 2 mom. sista punkten, det ankommer på KB att i stället för ÖE i staden utöva befogenhet som stadgats i 2 och 3 mom. av 10 §. I huvudsaklig anslutning till stadsdomstolsutredningens förslag föreslår lagberedningen, att i lagrummet upptages allenast allmänna bestämmelser om tillsynsplikt, i första hand för KB. Där särskild ÖE finns, skall jämväl denne utöva tillsyn över utmätningsmännen. Givet är, att KB härvid är den högre myndigheten med huvudansvaret. Särskilt förordnad ÖE bör emellertid vara KB behjälplig vid tillsynen. Som 2 mom. upptages i förslaget en bestämmelse, att kronofogde skall ha tillsyn över dem som är underställda honom.

I övrigt torde bestämmelser om disciplinär bestraffning m. m. böra meddelas i administrativ ordning. Bestämmelsen i nuvarande 4 mom. skall, som en följd av vad beredningen föreslagit under 1 §, utgå.

Inom polisberedningen har övervägts tanken, att det skulle inrättas en central statsmyndighet på exekutionsväsendets område och att denna myndighet i så fall bl. a. borde få vissa tillsynsuppgifter. Vad dessa överväganden kan leda till är ännu ovisst. Om en sådan myndighet inrättas, kan det vara lämpligt, att i UL erinras om den tillsyn som må komma att utövas av densamma.

52 §.

I enlighet med stadsdomstolsutredningens förslag har 2 mom. utslutits såsom en följd av föreslagen ändring av 10 §.

85 §.

Liksom stadsdomstolsutredningen föreslår lagberedningen, att ÖE skall övertaga stadsfogdes befattning med exekutiv försäljning av registrerat sjögående fartyg. I den mån det finnes lämpligt skall emellertid KB enligt 1 § 3 mom. kunna förordna lämplig person att som ÖE förrätta försäljningen. 1 mom. första punkten i förevarande paragraf har ändrats i enlighet härmed. Såsom andra punkt i samma mom. innehåller gällande lag stadgande att, när i fråga om fast egendom på landet gäldenären vid utmätningen uppgivit auktionsställe såsom i 98 § sägs, UM skall giva det tillkänna för ÖE. Lagberedningen förordar, att denna bestämmelse utgår och ersätts med en allmän bestämmelse i 97 § om att auktionsställe skall utsättas efter hörande av borgenären och gäldenären, när detta kan ske utan oskäligt uppskov.

90 §.

Enligt denna paragraf skall UM nu låta tid och ställe för auktion å lös egendom kungöras i bl. a. kyrkan för den församling, där försäljningen sker, och, om borgenär eller gäldenär begär det eller sådant eljest finnes lämpligt, i kyrkorna för de församlingar som är närmast därintill. Dessa bestämmelser synes otidsenliga och bör enligt beredningens mening utgå. En sådan ändring tillgodoser också önskemål som riksdagen uttalat om ett successivt avskaffande av kungörelse i dylik ordning, när det gäller världsliga angelägenheter.¹³ Beredningen anser det tillfyllest, att tid och ställe för auktionen kungörs i tidning inom orten och på sätt som i övrigt av auktionsförrättaren finnes lämpligt, t. ex. genom anslag på olika ställen. Det torde ej sällan finnas en sedvana på platsen som bör tagas till efterrättelse. Ofta torde vara lämpligt att införa kungörelsen i två eller flera ortstidningar. I en andra punkt av 1 mom. i gällande lag stadgas, att om det för viss stad är förordnat att auktion skall kungöras på annat sätt än som gäller enligt första punkten, detta skall lända till efterrättelse. I beredningens förslag ersätts stadgandet med en mera generell föreskrift, att om det för viss ort finns föreskrivet att auktion skall kungöras på särskilt sätt, även det skall lända till efterrättelse. Det blir här alltså fråga om att komplettera det förfarande som eljest gäller för kungörandet. Beredningen vill i detta sammanhang förordna att nu förekommande bestämmelser för skilda orter blir föremål för översyn och att alla onödiga särbestämmelser upphävs.

Enligt 91 § skall kungörelse ske viss tid före auktion, med visst förbehåll. Tiden måste iakttagas beträffande de kungörelseformer som enligt förslaget alltid skall iakttagas. Även i övrigt bör kungörelse ske i god tid, om det ej finnes ändamålsenligare att påminna om auktionen någon senare

¹³ Se L¹U nr 41/1955 jfr Rskr nr 376. Se även L¹U nr 15/1960.

dag. Beredningen vill nämna, att den icke funnit skäl ändra sista punkten i 91 § 1 mom.

Enligt 90 § 3 mom. i gällande lag skall på landet auktion å fartyg varom i 94 § sägs förrättas av ÖE eller, då auktion ej skall ske på landskansli, av särskilt förordnad person. I enlighet med vad förut sagts om utplånande av skillnaden i UL mellan stad och land och avskaffandet av den sorts förrättningsmän som nämns i stadgandet föreslår beredningen i anslutning till stadsdomstolsutredningens förslag en allmän bestämmelse om att auktion å fartyg, som sägs i 94 §, skall förrättas av ÖE.

I likhet med stadsdomstolsutredningen föreslår lagberedningen också, att 4 mom. i nuvarande 90 § upphävs. Ändringen sammanhänger med vad beredningen föreslagit under 1 §.

Lämpligen torde i administrativ ordning böra rekommenderas vissa förfaringsätt för kungörande, i den mån detta ej är närmare preciserat i lagen. Beredningen vill framhålla, att kommunala anslagstavlor icke alltid torde vara så lämpliga för sådant kungörande som här avses. Det bör försiggå i former som så mycket som möjligt följer vad som praktiseras vid frivilliga auktioner. Om auktion måste inställas på grund av brist i kungörandet, bör såsom förut nämnts¹⁴ det allmänna inträda till förhindrande av att borgenär eller gäldenär får vidkännas dubbla kostnader.

97—99 §§.

I 97 § stadgas nu, att auktion å utmätt fast egendom skall förrättas av ÖE, där ej i 98 § annorledes stadgas. I överensstämmelse med stadsdomstolsutredningens förslag och vad beredningen förut sagt¹⁵ innebär förslaget, att auktion å utmätt fast egendom alltid skall förrättas av ÖE. När någon särskilt förordnas att hålla sådan auktion, skall han alltså handla i egenskap av ÖE. Det kan här nämnas, att landssekreteraren Å. Sylwan i en år 1961 upprättad, till inrikesdepartementet avlämnad promemoria angående redovisning vid exekutiva auktioner å fast egendom m. m. samt kontroll å sådan redovisning uttalat sig för en ändring i samma riktning.

I 98 § finns bestämmelser om auktionsställe vid exekutiv försäljning av fast egendom. För närvarande gäller härom olika regler för land och stad. På landet och i stad, där KB är ÖE, äger gäldenären bestämma, om auktionen skall hållas på landskansliet eller på tingsställe i orten. Uppger gäldenären annat ställe i orten, må auktionen hållas där, om ÖE prövar stället lämpligt. Har gäldenären ej uppgivit auktionsställe, bestämmer ÖE, var auktionen skall äga rum. Samma är förhållandet, om oenighet råder mellan flera som äger nämna auktionsställe. I stad med magistrat eller stad med särskilt förordnad ÖE skall auktionen förrättas på ÖE:s ämbetsrum eller annat ställe, där auktioner i staden gemenligen hålls. Utöver dessa regler innehåller 98 § 3 mom. särskilda föreskrifter om auktionsställe för det fall, att fastigheter inom skilda överexekutorers områden skall gå i en försäljning.

¹⁴ Ovan s. 84 f.

¹⁵ Ovan s. 85.

Auktionen skall då förrättas »där huvudgården eller, om sådan ej finnes, den till allmän bevillning högst uppskattade fastigheten är belägen». Denna föreskrift torde även reglera vilken ÖE som är behörig auktionsförrättare, då fastigheterna är belägna inom olika överexekutorsområden. Härjämte innehåller stadgandet den bestämmelsen att, om huvudgården eller den högst taxerade fastigheten ligger på landet, auktionen alltid skall hållas på landskansliet.

Lagberedningen anser för sin del, att bestämmelserna kan förenklas avsevärt, och föreslår, att i 97 § såsom 2 mom. införs bestämmelse att auktion på fast egendom skall hållas på lämplig tid och plats som bestäms efter hörande av borgenär och gäldenär, när detta kan ske utan oskäligt uppskov. Att i lagen närmare ange platsen förefaller överflödigt. Självfallet är, att den skall bestämmas med hänsyn till vad som på grund av traditionen och övriga omständigheter kan antagas vara mest ändamålsenligt. Beredningen håller före att auktion ofta lämpligen kan hållas i närheten av den plats där fastigheten finns, exempelvis i tingshus och liknande. Att tillerkänna gäldenären någon bestämmanderätt i saken synes icke lämpligt. Men vad han anför bör givetvis beaktas, liksom andra upplysta omständigheter. Vid utsättande av tid för auktionen bör självfallet därom stadgade frister iakttagas, jfr 88 c § i prop. nr 52/1963.

I 97 § har beredningen även som 3 mom. upptagit föreskrift att auktion må, om särskilda skäl är därtill, hållas utanför ÖEs område, exempelvis av länsstyrelsen i Stockholms län på landskansliet i Stockholm.

Såsom 98 § har lagberedningen allenast upptagit stadgande att, om fastigheter inom särskilda överexekutors områden skall gå i en försäljning, auktionen skall förrättas av den ÖE inom vars område huvudgården är eller, om ej sådan finns, den högst taxerade fastigheten är belägen. Bestämmelsen överensstämmer med vad stadsdomstolsutredningen förordat. Den nuvarande bestämmelsen i 98 § 3 mom. om att auktion skall hållas på landskansli har liksom detaljbestämmelserna i tidigare mom. av 98 § fått utgå i beredningens förslag.

I 99 § har beredningen, liksom stadsdomstolsutredningen, vidtagit den jämkningen, att begränsningen till fastighet på landet utgått.

101, 104 och 105 §§.

Bestämmelserna i 101 och 105 §§ om kungörande har jämkats i anslutning till vad beredningen förordat under 90 §,¹⁶ d. v. s. att kungörande i kyrka skall upphöra och i övrigt i viss utsträckning förfaras efter omständigheterna. Beredningen vill framhålla, att förslaget liksom gällande lag stadgar att kungörelse skall intagas i länskungörelserna. Det kan vara tveksamt, om denna kungörelseform bör bibehållas. Men i nuvarande läge har beredningen ej ansett sig böra göra någon ändring i den delen. Under 90 § har beredningen beträffande kungörande av auktion på lös egendom nämnt, att de kommunala anslagstavlorna icke alltid är så lämpade för anslag om så-

¹⁶ Ovan s. 90.

dana auktioner. Detsamma gäller auktion på fast egendom. På sätt beredningen under samma paragraf framhållit synes det lämpligt, att i administrativ ordning rekommenderas vissa förfaringssätt för kungörandet i den mån detta ej är preciserat i lagen.

I sin nuvarande lydelse stadgar 101 §, att det är auktionsförrättaren som har att bestämma tiden för auktionen och utfärda kungörelse därom. Bestämmelsen har fått utgå i förslaget. Enligt detta förrättas auktionen alltid av ÖE, den ordinarie eller en för ändamålet särskilt förordnad. Frågan vem som skall utsätta tid och plats för auktionen och utfärda kungörelse beror av hur långt saken avancerat när särskild ÖE förordnas. Om ej ordinarie ÖE dessförinnan vidtagit nödiga åtgärder, ankommer det på den förordnade att ombesörja vad som erfordras för att auktionen skall kunna genomföras.

Jämkningsen i 101 § föranleder en följdändring i 104 § som handlar om inställande av auktion vilken ej blivit vederbörligen kungjord. Härutinnan föreslås, att om kungörelse ej införts i allmänna tidningarna, länskungörelserna eller tidning inom orten eller det eljest föreligger väsentlig brist med avseende å kungörandet, auktionen skall inställas.

Såsom förut nämnts¹⁷ förordar beredningen, att när auktion inställs på grund av tjänstefel eller annat missöde, det allmänna skall svara för de kostnader som genom auktionens inställande blivit onyttiga, med rätt för det allmänna att i mån av befogenhet kräva åter sina utgifter av den som är vållande. Denna fråga kan regleras i administrativ ordning. Jfr ang. utövning av regressrätten s. 84.

127 §.

I denna paragraf stadgas i gällande lag, att om vid fastighetsauktion bud icke göres eller antages, ny auktion skall hållas på samma ställe fyra veckor därefter, om utmätningssökanden framställer yrkande därom före förrättningens slut. Att tid och plats för den nya auktionen är fixerade kan emellertid medföra olägenheter. Det kan t. ex. visa sig, att lokalen är upptagen eller dagen olämplig. Det synes mera ändamålsenligt, att auktionsförrättaren får bestämma när och var den nya auktionen skall hållas. Beredningen förordar, att stadgandet ändras i enlighet härmed.

Man kan icke räkna med att auktionsförrättaren kan, innan de vid auktionen närvarande skils åt, lämna uppgift om tid och plats för den nya auktionen. Det synes därför lämpligt att det ålägges honom att i god tid underrätta sakägare som nämns i 103 § 2 mom. på sätt där stadgas. Vad paragrafen innehåller om sättet för kungörande av den nya auktionen har i övrigt jämkats i anslutning till vad beredningen förordat under 101 §.¹⁸ Utan uttrycklig föreskrift torde vara tydligt, att auktionsförrättaren bör iakttaga de särskilda bestämmelser om kungörande som finns meddelade för vissa orter, när det har betydelse även för den nya auktionen.

Vad angår frågan om tiden för den nya auktionen må erinras, att det

¹⁷ Ovan s. 84.

¹⁸ Ovan s. 92.

enligt det förslag till ändrad lydelse av 88 c § UL som framlagts i propositionen nr 52/1963 åligger överexekutor att utan onödigt uppehåll vidtaga erforderliga åtgärder för att försäljning skall komma till stånd. Om ej hinder möter eller uppskov meddelas, skall försäljning av fast egendom — fortfarande enligt de sålunda föreslagna bestämmelserna — ske inom fyra månader från utmätningen eller, när intecknad fordran fastställts till betalning ur egendomen, från det försäljning begärdes. Något behov av särskild tidsfrist för den nya auktionen kan alltså icke anses föreligga. Är det icke möjligt att hålla den inom fyramånadersfristen, skall den utsättas att äga rum utan onödigt uppehåll.

137 §.

I 3 mom. av denna paragraf stadgas för närvarande om redovisning, att stadsfogde, som till UM i sitt ställe satt annan man (domsverkställare), själv har att tillhandahålla borgenären medel, som influtit vid utmätning förrättad av domsverkställaren. Han äger dock uppdraga åt denne att tillhandahålla borgenären medlen; borgenären skall då underrättas därom. Beredningen föreslår i denna del, att om utmätning verkställts av någon som kronofogde därtill förordnat, den senare likväl själv skall fullgöra vad som enligt tidigare mom. i paragrafen åligger UM, när ej åt den andre uppdragits jämväl att tillhandahålla borgenären medlen. Att borgenären skall vara underrättad för att uppdraget skall gälla, synes ej behövt. Denne kan vid behov på förfrågan få upplysning om hur det förhåller sig.

Beredningen vill tillägga, att 3 mom i 137 § väl kunde upphävas och ersättas av administrativa föreskrifter i ämnet. Tillräcklig anledning härtill har dock ej ansetts föreligga.

141 §.

Vanligen avslutas utmätning av lös egendom med att UM tillhandahåller borgenären de medel som influtit till följd av utmätningen och redovisar eventuellt överskott till gäldenären. Något särskilt sammanträde härför behövs icke. Men om flera borgenärer gör anspråk på att framför varandra få betalning ur influtna medel, kan det bli nödvändigt att hålla ett fördelningssammanträde för avgörande om medlens fördelning. Har utmätningen gällt annan lös egendom än registrerat, sjögående fartyg, skall därvid bestämmelserna i 141 § om fördelningssammanträde tillämpas. På landet och i stad, som i ULs mening hör till landet, skall sammanträdet hållas inför ÖE eller den som ÖE särskilt förordnar till förrättningsman. Landsfiskal är alltså icke utan särskilt förordnande behörig att hålla fördelningssammanträde. Däremot tillkommer sådan behörighet stadsfogde. Fördelningssammanträde enligt 141 § hör till de förrättningar som jämlikt nuvarande 4 § UL är undantagna från delegation till domsverkställare. I 141 § 3 mom. är bestämmelser meddelade om de åtgärder landsfiskal och domsverkställare har att vidtaga med avseende å utmätningens ärendets överlämnande till ÖE respektive stadsfogde. Enligt 4 mom. skall i stad med särskild ÖE men med landsfiskal som UM fördelningssammanträde hållas av ÖE.

UMs uppgifter vid fördelningssammanträde enligt 141 § är såsom stadsdomstolsutredningen framhållit ej särskilt invecklade eller krävande. Om vid sammanträdet uppnås enighet mellan konkurrerande fordringsägare och gäldenären rörande fördelningen, skall förrättningsmannen uppgöra fördelningslängd i överensstämmelse därmed. Kan överenskommelse ej träffas, har UM att framlägga förslag till fördelning, vilket förslag länder till efterrättelse som lagakraftvunnet, därest det ej klandras hos ÖE. Före 1917 års reform av fögderiförvaltningen ägde även UM på landet, vid den tiden kronofogde, hålla sammanträde för fördelning av köpeskillning för lös egendom. Vid nämnda reform förutskickades, att det framdeles, efter en höjning av landsfiskalskårens standard, kunde komma i fråga att anförtro landsfiskalerna att förrätta köpeskillingsfördelning enligt 141 §.¹⁹

Självfallet är, att kronofogdarna i den nya organisationen bör omhändervä ha här ifrågavarande arbetsuppgift. Stadsdomstolsutredningens förslag innebar också, att landsfiskalerna generellt skulle anförtros uppgiften. Lagberedningen föreslår, att sammanträde, varom här är fråga, alltid skall hållas av UM och att 141 § 3 mom. — liksom 4 mom. — upphävs. Närmare bestämmelser, t. ex. för det fall att kronofogde åt biträde delegerat sin behörighet att verkställa utmätning, torde böra meddelas i administrativ ordning.

169 §.

Enligt 169 § 2 mom. gäller som allmän regel, att yrkande om tvångsförvaltning av fast egendom skall göras hos ÖE. Från denna regel gäller för närvarande det undantaget, att om egendomen redan utbudits å auktion, yrkandet må framställas hos auktionsförrättaren innan förrättningen avslutats. Med undantaget kan avses endast det fallet att auktionen skall hållas av sådan auktionsförrättare, som ÖE på landet enligt nuvarande 98 § förordnar för exekutiva fastighetsauktioner utanför landskansliet. Auktionsförrättaren skall enligt 169 § 2 mom. sista punkten anmäla yrkandet om tvångsförvaltning hos ÖE och till denne insända utmätningsprotokoll och andra handlingar på sätt lagrummet närmare föreskriver.

Då enligt beredningens förslag sådan särskild auktionsförrättare som i 98 § sägs ej längre skall förekomma, synes 169 § 2 mom. böra ändras därhän, att yrkande om tvångsförvaltning alltid skall göras hos ÖE. I tydlighetens intresse torde emellertid alltjämt böra angivas, att sådant yrkande, när egendomen utbudits på auktion, skall framställas innan förrättningen avslutats. Bortsett härifrån överensstämmer beredningens förslag i sak med stadsdomstolsutredningens.

173 §.

I denna paragraf stadgas om sammanträde för fördelning av behållen avkastning av fastighet som satts under tvångsförvaltning. Sådant sammanträde hålls inför ÖE. Enligt gällande lag kan dock ÖE, när fråga är om fastighet på landet, förordna att sammanträdet i stället skall hållas inför UM.

¹⁹ Se NJA II 1917 s. 689.

Om fördelningen och verkställighet av beslut därom gäller enligt 174 § — förutom vissa särskilda regler — vad som är stadgat angående fördelning av köpeskillning för fast egendom. Enligt förslaget skall UMs befattning med försäljning av och fördelning av köpeskillning för fast egendom upphöra. I konsekvens härmed bör UM ej heller i denna sin egenskap hålla sammanträde som här avses. Enligt beredningens förslag skall därför sådant sammanträde alltid hållas inför ÖE. KB kan emellertid enligt 1 § 3 mom. i förslaget uppdraga åt kronofogde att hålla sammanträdet. Han skall då handla såsom ÖE och icke som UM.

Förslaget upptager vidare några jämkningar i reglerna angående kungörande av och underrättelser om fördelningssammanträde.

202 §.

I 202 § meddelas nu bestämmelser om klagan över UMs åtgärd vid auktion å fast egendom. Enligt beredningens förslag skall sådan auktion alltid hållas av ÖE. Vid sådant förhållande bör 202 § upphävas. Beredningen har ej ansett erforderligt att fördenskull i nuvarande läge ur 204, 205 och 209 §§ borttaga hänvisningarna till 202 §.

203 §.

Paragrafen upptager stadgande om vad den har att iakttaga som vill klaga över UMs förslag till fördelning av köpeskillning för utmättningsvis såld egendom. Med sådan köpeskillning jämföras i paragrafens nuvarande avfattning medel som avses i 143 § 2 mom. (d. v. s. avkastning av utmätt fastighet och ersättningsbelopp som försumlig inropare har att gälda, allt i fall då fastigheten icke blivit såld) eller som influtit genom tvångsförvaltning. Enligt förslaget (97 och 173 §§) skall UMs befattning med fördelning av sådana medel upphöra, och de bör därför icke längre nämnas i denna paragraf. Vid utformningen av förslaget har beredningen vidare beaktat vad som i prop. nr 52/1963 föreslagits i fråga om klagotidens längd.

211 och 221 §§.

Vad lagberedningen föreslagit under 10 § föranleder ändring av 211 § och upphävande av 221 §.

Övergångsbestämmelser

Lagberedningen förutsätter, att polisberedningen kommer att framlägga förslag om en allmän bestämmelse att vad som är stadgat om landsfiskal skall i tillämpliga delar gälla respektive polischef, distriktsåklagare och kronofogde inom ramen för vederbörandes tjänst enligt nya ordningen och att vad som stadgas om stadsfogde skall gälla kronofogde. En sådan allmän bestämmelse hör ej hemma i övergångsbestämmelserna till UL.

Beträffande UL föreslår lagberedningen, att utsködningsmål, som vid lagens ikraftträdande är anhängiga hos ÖE eller UM eller någon som särskilt förordnats, skall fullföljas av den som Konungen bestämmer. Det måste

klargöras vilken ÖE som skall övertaga göromålen hos de överexekutorer som försvinner, eller mål som ÖE uppdragit åt UM eller annan förrättningsman och vem som skall handlägga mål vilka är anhängiga hos landsfiskal eller stadsfogde, domsverkställare eller annat biträde. Här må allenast påpekas, att den som av ÖE förordnats att hålla exekutiv auktion på fast egendom enligt 3 § 2 mom. i gällande lag är underkastad reglerna för UM, medan han enligt förslaget i motsvarande fall skall handla som ÖE. — Med anledning av att enligt förslaget 202 och 221 §§ skall upphöra att gälla och ur 203 § skall uteslutas vad där sägs om fördelning av vissa särskilda medel torde vidare böra stadgas, att nämnda paragrafer i den äldre lagen alltjämt skall tillämpas när någon vill klaga över åtgärd som vidtagits eller beslut som meddelats före nya lagens ikraftträdande.

Följdändringar

I likhet med stadsdomstolsutredningen finner lagberedningen, att nuvarande bestämmelser i 23 § Up kan upphävas. Sedan Enköping lagts under landsrätt,²⁰ har paragrafen nämligen ej numera någon tillämpning. Så som angivits i avd. 1 (ovan s. 61 f.) föreslår emellertid beredningen, att under 23 § införes nya bestämmelser om återvinningstalan i vissa fall.

I 1955 års lag med särskilda bestämmelser om försäljning av utmätt luftfartyg m. m. bör 2 och 18 §§ ändras till överensstämmelse med vad lagberedningen förut föreslagit om ÖE och auktionsförrättare.

Lagberedningen vill till sist nämna, att vissa ändringar krävs i 1899 års lag om ersättning av allmänna medel för skada som förorsakats av ämbets- eller tjänstemän m. fl. Denna fråga kommer att behandlas av polisberedningen.²¹

²⁰ Se SFS 1962: 452.

²¹ Jfr SOU 1961: 6 s. 205.

Sammanfattning

Lagberedningens förslag har i första hand föranletts av statsmakternas beslut om polisreformen och vad därmed äger samband. Beslutet innebär bl. a., att exekutionsväsendet skall helt förstatligas den 1 januari 1965. Den nya organisation som skall genomföras har också aktualiserat fråga om vissa reformer inom lagstiftningen rörande lagsökning och betalningsföreläggande. Nyorganisationen nödvändiggör vidare åtskilliga ändringar i utsökningslagen.

I en första avdelning av betänkandet framläggs förslag till ny lagstiftning angående lagsökning och betalningsföreläggande. Den väsentligaste nyheten är, att målen om betalningsföreläggande överflyttas från allmän domstol till utmätningsman. Lagsökningsmålen skall bli kvar hos allmän under rätt. Med hänsyn till att lagsökningsmålen och målen om betalningsföreläggande sålunda i fortsättningen kommer att handläggas av skilda myndigheter föreslår beredningen, att den nuvarande lagsökningslagen ersätts av särskilda lagar om lagsökning och om betalningsföreläggande. I den senare lagen har inarbetats lagen den 10 juli 1947 om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m.

Förslaget till ny lagsökningslag överensstämmer i huvudsak med nuvarande bestämmelser om lagsökning. Vissa moderniseringar har emellertid skett, och möjlighet har öppnats för fullföljd till högsta domstolen jämlikt 54 kap. 10 § 1 rättegångsbalken (s. k. prejudikatdispens), när ansökan om lagsökning avvisats (23 §).

Förslaget till lag om betalningsföreläggande innehåller väsentliga nyheter utöver att målen överflyttas till utmätningsman. Tillämpningsområdet vidgas sålunda till att, med begränsade undantag, omfatta jämväl fordringar som grundas på skriftligt fordringsbevis. Betalningsföreläggande skall vidare i allmänhet få användas beträffande skadestånd som grundar sig på ett mellan parterna ingånget avtal om erläggande av ersättning och dennas belopp (1 §). Ansökan om betalningsföreläggande må även innefatta begäran om utmätning (19 §). Reglerna om själva förfarandet skall i det väsentliga vara oförändrade, fränsett överflyttningen till utmätningsman. Även i lagen om betalningsföreläggande föreslår beredningen, att viss fullföljdsrätt till högsta domstolen införs (14 §).

Bestämmelserna om fri rättegång i mål vid allmän under rätt skall få motsvarande tillämpning i mål om betalningsföreläggande hos utmätningsman (17 §).

En senare avdelning i betänkandet innehåller förslag till de ändringar i utsökningslagen som, utan avbidan på en mera genomgripande omarbetning av lagen, omedelbart erfordras på grund av exekutionsväsendets förstatligande. Härvid har även företagits de jämkningar i lagen som föranleds av magistraternas avskaffande.

Beredningen, som utgått från att överexekutorsinstitutionen under en övergångstid behålles, föreslår att Konungens befallningshavande blir överexekutorer för såväl stad som landet i den mån ej särskilda undantag görs (1 §). Konungens befallningshavande erhåller enligt förslaget därjämte rätt att för särskilda fall förordna därför lämpade personer att vara överexekutor. Härvid åsyftas särskilt försäljning av fast egendom och fartyg samt vissa andra specialobjekt. Under överexekutor skall de nya kronofogdarna vara utmätningsmän (2 §). Utmätningssmannen har enligt förslaget fått en delegationsrätt som avses bli begränsad av bestämmelser som meddelas av Konungen (4 §).

Vidare föreslås vissa jämkningar i reglerna om kungörande av exekutiv auktion och förfarandet i övrigt vid sådan försäljning. Bl. a. skall gällande föreskrifter om auktions kungörande i kyrka upphävas.

Betänkandet innehåller även förslag om erforderliga följdändringar i annan lagstiftning.

Lagförslagen skall träda i kraft den 1 januari 1965, vilken dag enligt vad förut nämnts polisreformen och förstatligandet av exekutionsväsendet i städerna skall vara genomförda.

Särskilda yttranden

Hovrättsrådet Ulveson:

Liksom lagberedningens pluralitet anser jag det vara förenat med betydande praktiska fördelar att målen om betalningsföreläggande överflyttas från allmän domstol till de nya utmätningsmännen, kronofogdarna, och att tillämpningsområdet för institutet betalningsföreläggande i anslutning därtill vidgas på sätt som föreslås. I några frågor, som väsentligen rör 14 och 16 §§ i förslaget till lag om betalningsföreläggande, har jag emellertid en från pluraliteten avvikande mening. Gemensamt för dessa frågor är att de — direkt eller indirekt — gäller rättsverkningarna av den exekutionstitel vari förfarandet i mål om betalningsföreläggande regelmässigt utmynnar.

1. Inledningsvis må anges några allmänna utgångspunkter, som är av betydelse för min inställning.

Betalningsföreläggande upptages både i gällande lag och i förslaget som ett förfarande »för utfående av penningfordran». När själva termen »betalningsföreläggande» infördes i lagstiftningen, åberopades som motiv att förfarandet är av judiciell natur och att den äldre beteckningen »handräckning» icke borde brukas i andra fall än sådana av exekutiv karaktär.¹ Från förarbetena till gällande lag må vidare anföras processlagberedningens uttalande att som allmän regel torde få anses gälla, att beträffande lagsöknings- och »handräckningsmål» allmänna bestämmelser om rättegången i tvistemål skulle tillämpas, såvitt ej i lagen eller eljest särskilda bestämmelser meddelats eller tillämpning var utesluten på grund av sakens natur.²

Uttrycket »betalningsföreläggande» är kanske ej så lyckat. Det leder tanken till sådant föreläggande som avses i 22 § L1 (jfr 6 § i förslaget) och som närmast har karaktären av en kommunikationsresolution.³ En formell brist kan sägas vara, att lagen saknar beteckning för den *exekutionstitel* som tillkommer genom förfarandet (jfr den finska lagens »betalningsorder», som innebär att gäldenären uttryckligen åläggs att betala). Enligt min mening har detta dock knappast någon praktisk betydelse.

Exekutionstiteln skall enligt 25 § L1 ha tre beståndsdelar: 1) ansökningen, 2) föreläggandet, 3) bevis att ansökningen lämnats oestridd etc. Beviset skall enligt uttrycklig föreskrift innehålla att utmätning får omedelbart äga rum. I 51 § 3 mom. UL sägs att borgenären äger få utmätning »på grund av ansökning, varå beviset är tecknat, jämte räkning, som i målet åberopats». Här har alltså icke fästs något avseende vid själva föreläggandet. — I förslaget har dessa bestämmelser omredigerats (jfr 8 och 15 §§). Därmed har emellertid icke avsetts någon ändring av principiell innebörd. Uppenbarligen skall slutbeviset alltså ha formen av en påteckning på eller ett omslag om ansökan eller avskrift därav.

Ansökning om betalningsföreläggande skall — både enligt 19 § L1 och enligt 2 § i förslaget — innehålla uppgift om det belopp borgenären yrkar utfå jämte eventuell ränta samt grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst. Detta är samma uppgifter som enligt 12: 3 äldre RB erfordrades för att vinna tredsakodning i

¹ Se NJA II 1947 s. 117 f. Ett institut, kallat betalningsföreläggande och i väsentliga delar motsvarande handräckning enligt 1907 års lag, var föremål för diskussion redan under förarbetena till UL; se Nya lagberedningens förslag till UL (1876) s. 211 f.

² NJA II 1947 s. 146.

³ Jfr NJA 1916 s. 390.

kravmål.⁴ Rent praktiskt är det också samma uppgifter som måste föreligga i stämningansökan för att tredskodom mot gäldenär nu skall kunna meddelas vid första inställelse (jfr 42:2 och 44:8 RB).⁵ Över huvud kan man, enligt min mening, på förfarandet i mål om betalningsföreläggande i flera avseenden anlägga ungefär samma synpunkter som på institutet tredskodom.⁶

I den mån uppgifterna om grunden för borgenärens fordran icke innefattar laga skäl för betalningsanspråket, innebär detta förhållande redan enligt gällande rätt (21 § Ll) ett sådant hinder för upptagande av ansökan som bör föranleda att ansökningen avvisas.⁷ Här förekommer alltså en form av prövning. Den är emellertid formell — inriktad på ansökningens innehåll och ej på frågan om anspråket som sådant är materiellt befogat eller ej. I förslaget (5 §) har ramen för prövningen icke oväsentligt vidgats. Likheten med tredskoförfarandet har därigenom stärkts. Om hinder för upptagande av ansökningen upptäcks först på ett sent stadium av handläggningen, t. ex. då slutbevis skall meddelas, torde målet ändock böra avvisas.

Upptages ansökningen, skall föreläggande meddelas (22 § Ll, 6 § i förslaget). Om bestridande ej anmäls på sätt och inom tid som förelagts, meddelas exekutionstitel av förut angivet slag (8 § i förslaget). Till sitt innehåll är denna exekutionstitel säregen. Trots att den i verkställighetshänseende, såvitt angår utmätning här i riket, är att jämställa med en fullgörelsedom å betalningsskyldighet innehåller den efter orden ej något åläggande av sådan skyldighet (utom ev. beträffande statsverkets kostnad i anledning av fri rättegång). Enligt min mening bör emellertid ej någon avgörande vikt fästas vid detta. Om man i exekutionstiteln utsäger att utmätning för en viss fordran får ske hos gäldenären, kan det i realiteten knappast innebära annat än att gäldenären är skyldig att betala fordringen — att alltså en fastställelse indirekt ägt rum.

2. Rättsmedlet mot den sålunda meddelade exekutionstiteln är *återvinning* (34 och 35 §§ Ll, 14 § i förslaget).

I gällande lag har bestämmelserna om återvinningstalan, bortsett från regeln om återvinningsfristens beräkning, helt sammankopplats med RBs stadganden om återvinning i tvistemål (se 44:9 och 10 RB). Rättens bevis att utmätning må äga rum skall vid tillämpning av dessa stadganden anses som tredskodom; och om målet på grund av återvinningsansökan skall upptagas till fortsatt handläggning, skall talan anses väckt då ansökningen om betalningsföreläggande gjordes. På samma sätt som när det gäller tredskodom, varigenom betalningsskyldighet ålagts gäldenären, är det alltså själva målet, d. v. s. borgenärens betalningsanspråk, som togs upp till fortsatt handläggning, i den mån återvinning blivit sökt.⁸ Därvid är partsställningen formellt oförändrad, d. v. s. borgenären kärke och gäldenären svarande.⁹ Liksom pluraliteten finner jag det uppenbart, att gäldenären i återvinningsmålet kan yrka ogillande av borgenärens betalningsanspråk.¹⁰ Från mina utgångspunkter är det emellertid också tydligt, att borgenärens talan avser just detta anspråk och att borgenären, om anspråket styrks, får en fullgörelsedom mot gäldenären.

⁴ Se NJA II 1914 s. 500 ff, särsk. s. 510.

⁵ Tredskodom är en dom, meddelad på formella — ej materiella — grunder; se Olivecrona, Rätt och dom s. 179 ff.

⁶ Så Olivecrona, a. a. s. 183.

⁷ Jfr NJA 1949 s. 687 (hovrätten) o. SvJT 1961 rf s. 80.

⁸ Se Lassen i Norstedts juridiska handbok, 5 uppl. (1956) s. 1018; jfr NJA II 1947 s. 115 f.

⁹ Se 44:10 RB och Gärde m. fl., Nya rättegångsbalken s. 642.

¹⁰ Däremot kan gäldenären icke utan stämning föra någon form av negativ fastställelsetalan; se 13:2—4 samt 14:3 RB. Något intresse av att föra en sådan talan har han i regel icke, eftersom en dom varigenom ett vanligt krav ogillas har samma rättsliga betydelse som om det i rättegången förts fastställelsetalan rörande fordringen (se Ekelöf, Rättegång III s. 106).

De nu berörda spörsmålen synes mig icke komma i något ändrat läge genom beredningens förslag. Att särskilt klargöra att borgenärens ansökan om betalningsföreläggande skall i återvinningsmålet (eller i hänskjutet mål) anses som talan om att betalningsskyldighet åläggas gäldenären anser jag därför icke erforderligt (se 22 § andra stycket i förslaget).

Vad som däremot även enligt min mening behöver klargöras är, hur återvinningsfristen skall beräknas. Enligt 35 § 11 skall återvinning sökas inom en månad från det utmätning ägde rum eller utan föregången utmätning betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning. Tvekan har främst uppkommit om tolkningen av uttrycket »utmätning ägde rum». Räcker det att utmätningförrättning ägt rum, även om den icke lett till att egendom tagits i mät? Eller fordras det, för att återvinningsfristen skall börja löpa, att egendom faktiskt blivit utmätt? Från underrätternas praxis finns exempel på båda de antydda tolkningarna. Däremot föreligger såvitt jag vet icke något exempel på att den tolkningen aktualiserats att gäldenären, när verkställd utmätning givit partiell men ej full betalning för borgenärens fordran, skulle ha rätt att efter förnyad utmätning för återstoden räkna sig till godo en ny återvinningsfrist. En sådan tolkning skulle innebära, att exekutionstiteln som sådan ej skulle kunna vinna laga kraft förrän fordringen blivit till fullo betald, genom utmätning eller eljest. Jag kan icke underlåta att framhålla att jag icke tror att gällande rätt har denna innebörd.¹¹ I övrigt torde jag, liksom pluraliteten, få begränsa argumenteringen till att avse synpunkter som direkt gäller lagförslagets utformning.

Enligt min mening är det av flera skäl önskvärt att exekutionstiteln — slutbeviset, om gäldenären får en lämpligt avpassad möjlighet att söka återvinning under en rättsmedelsfrist av vanligt slag men underlåter att begagna sig därav, vinner laga kraft och får rättskraftsverkan. De skäl jag vill åberopa är i första hand desamma som man överhuvud brukar anföra till stöd för rättskraftsinstitutet, alltså borgenärens intresse av att få trygghet mot att i framtiden när som helst bli utsatt för återvinningstalan eller annan rättegång angående fordringen, betydelsen från processekonomisk synpunkt etc.¹² Tredskodomar och lagsökningsutslag vinner rättskraft. Om det ej blir på samma sätt med slutbevisen i mål om betalningsföreläggande, kommer det att innebära en brist i användbarheten av detta institut och ett motiv för borgenärerna att i stället gå lagsöknings- eller tredskodomsvägen. Detta skulle vara betänkligt, icke minst för gäldenärerna, som i så fall komme att drabbas av högre rättegångskostnader. Förslaget att betalningsföreläggande skall få sökas även när betalningsanspråket grundas på skriftligt fordringsbevis gör det enligt min mening snarast angelägnare att slutbevisen skall få rättskraft. I sådana fall måste risken för att exekutionstiteln skall innebära ett materiellt oriktigt avgörande bli särskilt ringa. Redan nu kan man utgå från att det stora flertalet slutbevis, likaväl som det stora flertalet tredskodomar, är materiellt riktiga. Återvinning är sällsynt. Genom att förslaget vidgar ramen för prövningen av borgenärens ansökan och av frågan, huruvida kravet är rättsligen grundat, vinnns också ökad säkerhet. Den omständigheten att prövningen och förfarandet i övrigt enligt förslaget skall förläggas till de nya kronofogdarna rubbar icke min uppfattning på denna punkt.

Tidigare har framhållits, att gällande bestämmelser om återvinningsfristens beräkning är oklara. Enligt min mening är det också en väsentlig brist, att de icke lämnar någon garanti för att gäldenären blir upplyst om sin möjlighet att söka återvinning och om påföljden av att han försummar det. Under förutsättning att bristerna i dessa hänseenden botas bör det icke möta några betänkligheter att låta slutbevis få samma rättskraftsverkan som tredskodom. Jag finner det överhuvud

¹¹ Jfr Agge, *Civildomens rättskraft* s. 94 f och Olivecrona a. a. s. 241.

¹² Jfr Gärde m. fl. a. a. s. 191 f, Ekelöf a. a. s. 72 ff.

naturligt att även i fråga om återvinningsfristen anknyta till tredskodomsreglerna. Enligt 8 § i förslaget skall slutbevis innehålla erinran om gäldenärens rätt att söka återvinning. Jag förutsätter, att denna erinran utformas som en fullföljdshänvisning (jfr 17:7 RB samt den finska lagen om betalningsorder, 9 §).

Huvudregeln om återvinningsfristen skulle då bli, att ansökan om återvinning skall göras inom en månad från den dag, då slutbeviset delgavs gäldenären. Det finns icke anledning antaga, att det kommer att bli vanligt att borgenären låter delge gäldenären slutbeviset. Lika litet som i fråga om tredskodom skall det vara någon förutsättning för verkställighet att delgivning skett.¹³ Men den borgenär som så önskar har möjlighet att genom delgivning ställa gäldenären inför valet, om han vill låta slutbeviset vinna laga kraft. Särskilt kan det vara av betydelse, när gäldenären väntas undandraga sig betalning och utmätning. UM bör vara skyldig att på borgenärens begäran delge gäldenären beviset (jfr 33:4 RB). Saken kan t. ex. arrangeras så, att delgivningen sker i anslutning till ett utmätningsförsök, om detta ej leder till att något tages i mät.

Med den huvudregel som nyss nämnts blir det onödigt att ha en särregel för det fallet att gäldenären betalar under protest. Sker så, bör borgenären, om han vill ha ett avgörande till stånd, låta delge gäldenären slutbeviset.

Däremot bör enligt min mening finnas en kompletterande regel avseende det praktiskt betydelsefulla fallet att egendom tagits i mät på grund av slutbeviset. Över utmätningen skall enligt 84 § UL i dess i prop. nr 52/1963 föreslagna lydelse utfärdas ett särskilt bevis, som skall tillställas gäldenären (ang. delgivningsmetoden, jfr Utsökningsrätt I s. 152 samt nämnda prop. s. 110 f). Bestämmelser om innehållet i sådant utmätningsbevis är avsedda att meddelas i administrativ ordning. Förutsatt att utmätningsbeviset innehåller erinran om gäldenärens möjlighet att söka återvinning bör enligt min mening delgivning av detta bevis kunna anses lika med delgivning av själva slutbeviset¹⁴ (jfr pluralitetens huvudregel). Återvinningsfrist skall i fråga om ett och samma slutbevis aldrig löpa mer än en gång. Liksom enligt pluralitetens förslag skall gäldenären givetvis kunna söka återvinning redan innan delgivning skett.

Någon särskild bestämmelse om påföljden av att gäldenären icke söker återvinning inom stadgad frist erfordras icke enligt mitt förslag. Den i 23 § andra stycket i förslaget intagna hänvisningen till RBs bestämmelser om återvinning omfattar även andra punkten i 44 kap. 9 § första stycket RB. Därav framgår att domen, d. v. s. slutbeviset, skall stå fast, om återvinning ej söks.

De regler jag föreslår synes mig vara förenade med påtagliga praktiska fördelar. Det torde ej vara vanligt att, sedan utmätning en gång ägt rum, nytt utmätningsförsök på grund av samma exekutionstitel görs förrän efter loppet av ganska lång tid — om det ens någonsin blir av. I och för sig är det naturligt att den som blir utsatt för utmätning reagerar snabbt, för att få fri dispositionsrätt

¹³ Jfr Hassler s. 362 not 45.

¹⁴ Det kan ifrågasättas, huruvida icke en motsvarande regel borde införas betr. tredskodomar och lagsökningsutslag.

Om man tvekar att införa en sådan nyhet som den ovan förordade huvudregeln innebär och önskar en lösning i närmare anslutning till gällande rätt, kan en bestämmelse av följande innehåll förtjäna att övervägas:

»— — Ansökan om återvinning skall göras skriftligen inom en månad från det utmätning ägt rum och gäldenären erhållit del av sådant bevis däröver som avses i 84 § utsökningslagen. Har vid utmätningsförsök hos gäldenären ej något kunnat tagas i mät eller har utan föregående utmätning betalning skett med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning, äger borgenären låta delgiva gäldenären beviset att utmätning må äga rum; och skall i sådant fall tiden för sökande av återvinning vara en månad från den dag, då nämnda bevis delgavs.»

Även denna bestämmelse innebär, att endast en återvinningsfrist löper och att borgenären får möjlighet att — då det verkligen erfordras — genom delgivning ställa gäldenären inför valet, om han vill låta slutbeviset vinna laga kraft.

till det utmätta och för att hindra försäljning. Om gäldenären har möjlighet att vänta med återvinningstalan till dess en andra eller tredje etc. utmätning sker, kan under tiden bevismaterial ha försvunnit. När han till slut gör ansökan om återvinning, måste hans passivitet vid tidigare utmätning i hög grad tala mot honom. Från kostnadssynpunkt är det till fördel även för gäldenären, att återvinningsprocessen, om den skall föras, kommer på ett tidigt stadium. Reglerna om återvinningstalan blir enkla; några svårigheter för parterna att bestämma sin talan uppkommer icke.

I detta sammanhang må slutligen framhållas, att den lösning jag förordar synes vara att föredraga även från internationellträttslig synpunkt. Det normala är otvivelaktigt, att exekutionstitlar meddelade i ett land icke erkänns eller verkställs i annat land, om de ej är lagakraftvunna. Det torde därför medföra bättre utsikter att få slutbevisen erkända som exekutionstitlar utomlands, om man konstruerar bestämmelserna så att slutbevisen som sådana kan vinna laga kraft.

3. Även gäldenären bör kunna känna sig trygg mot att — sedan han fått en exekutionstitel mot sig — ännu en gång bli utsatt för processuellt förfarande med avseende på samma krav. Att borgenär, som har en exekutionstitel i mål om betalningsföreläggande, skulle vilja väcka ny talan genom stämning eller lagsökning och yrka betalning för samma fordran synes ej heller vara något särskilt praktiskt fall. Enligt gällande rätt torde en sådan talan regelmässigt böra avvisas eller ogillas.¹⁵ Detta anses icke vara att beteckna som en rättskraftsverkan. Vad som ligger till grund är kanske närmast de civilrättsliga reglernas innehåll och mening. »Dessa regler avse uppenbarligen icke, att samma prestation skall utdömas mer än en gång på grund av samma fakta.»¹⁶ Man kan rentav göra gällande, att en borgenär, som i onödan inleder rättegång för att få ytterligare en exekutionstitel, därmed gör sig skyldig till rättegångsmissbruk (9:1 RB; jfr 18:3). Emellertid kan fall inträffa, då borgenären har ett mycket starkt intresse av att få sin fordran domfäst på nytt. Särskilt brukar man hänvisa till det fallet, att gäldenären förpliktats att betala mot att borgenären överlämnar vissa handlingar och villkoret sedan visar sig omöjligt att uppfylla. I praxis har då ny dom givits utan villkoret i fråga.¹⁷ Möjligen kan den omständigheten att borgenären behöver en exekutionstitel, som är verkställbar utanför landets gränser, anses vara av sådan betydelse att han bör få väcka talan efter stämning, trots att han redan har en exekutionstitel i mål om betalningsföreläggande.¹⁸ Säkert är detta dock icke. Borgenären har ju i regel möjlighet att väcka talan i verkställighetslandet.

Enligt min mening bör de frågor som kan uppkomma i förevarande hänseenden liksom hittills behandlas efter allmänna processuella principer. Jag kan därför icke ansluta mig till det av pluraliteten i 16 § föreslagna stadgandet.

De ändringar i förslaget till lag om betalningsföreläggande som jag sålunda vill förorda¹⁹ är följande:

¹⁵ Se Ekelöf, Rättegång III s. 78 f, Olivecrona, Domen i tvistemål s. 217 f samt Rätt och dom s. 291.

¹⁶ Olivecrona, Domen i tvistemål s. 217 f.

¹⁷ NJA 1898 s. 429, 1935 s. 465. Se Ekelöf a. a. s. 79 not 27 och Olivecrona, Domen i tvistemål s. 221 not 13.

¹⁸ En situation, då borgenären enligt gällande rätt ovedersägligen behöver en ny exekutionstitel, föreligger i det fall att exekutionstiteln i mål om betalningsföreläggande förkommit.

¹⁹ I konsekvens därmed anser jag vidare, *dels* att det ej finns anledning att i 15 § KL utbyta orden »beslutet ej vunnit laga kraft» mot orden »ändring i beslutet sökts eller må sökas», *dels* att andra punkten i den föreslagna nya lydelsen av 23 § Up bör utgå. Vad beträffar 23 § skogsvårdslagen synes mig denna bestämmelse även med mitt förslag kunna tills vidare kvarstå oförändrad, med den modifikation som följer av första punkten i 23 § Up i dess nya lydelse.

8 §.

(I sista stycket hänvisas till 15 § i stället för 14 §.)²⁰

14 §.

Bevis att utmätning må äga rum skall, om borgenären begär det, delgivas gälde-
nären genom utmätningsmannens försorg.

15 §.

Klagan må — — — (= 14 § första stycket) — — — till rättegång.

Har bevis meddelats att utmätning må äga rum, äger gälldenären söka återvin-
ning hos domstol som i 23 § sägs. Ansökan om återvinning skall göras skriftligen
inom en månad från den dag, då beviset delgavs gälldenären. Lika med delgiv-
ning av bevis som nu sagts skall anses delgivning av sådant bevis över verkställd
utmätning som avses i 84 § utsökningslagen.

Den som — — — (= 14 § tredje stycket) — — — denna lag.

16 §.

Bevis att — — — (= 15 §) — — — äga rum.

(Den av pluraliteten föreslagna 16 § utgår.)

22 §.

(Andra stycket utgår.)

23 §.

(I första stycket hänvisas till 15 § i stället för 14 §.)

²⁰ Det må här anmärkas, att jag väl kan anse det tilltalande att omarbete 8 och 9 §§
i förslaget till lag om betalningsföreläggande så, att slutbevis föreskrives skola inne-
hålla ett direkt åläggande för gälldenären att betala, men att jag icke finner en sådan
omarbetning i och för sig nödvändig.

Professor Welamson:

Lagberedningens förslag till lag om betalningsföreläggande innebär bl. a. att s. k. slutbevis i mål om betalningsföreläggande får en mera begränsad rättslig betydelse än en tredskodom. Härvidlag har jag, enligt vad som utvecklas i det följande, icke kunnat ansluta mig till beredningens förslag.¹

Meningsskiljaktigheten hänför sig i första hand till frågorna om utgångspunkt för återvinningsfrist och innebörden av försittande av frist som börjat löpa. Enligt gällande lag är — utom i fall av betalning med förbehåll om rätt till återvinning, som i förevarande hänseenden icke synes erbjuda någon fristående problematik och i det följande lämnas åsido — återvinningsfristen knuten till att »utmätning ägde rum». Jag är ense med beredningen om att denna bestämmelse icke är lycklig i så måtto att man saknar garanti för att gäldenären får kännedom om den händelse, från vilken fristen börjar löpa. För fall av (helt eller delvis) lyckad utmätning är det en klar förbättring att enligt förslaget fristen skall börja löpa först från delgivning av bevis som avses i 84 § UL. Huruvida enligt gällande rätt återvinningsfristen börjar löpa även vid misslyckat utmätning försök är, såsom beredningen framhåller, oklart.² Att misslyckat utmätning försök de lege ferenda icke utan vidare bör bilda utgångspunkt för återvinningsfrist följer redan av det anförda i och med att gäldenären icke alltid får kännedom om sådant försök. Det synes däremot icke tillfredsställande att borgenären ej alltid skall ha möjlighet att få fristen att börja löpa. Fristen bör därför enligt min mening kunna sättas i gång även genom att borgenären i fall, där han finner detta med sitt intresse förenligt, låter ombesörja delgivning av slutbeviset. Jag förutsätter därvid att det under alla förhållanden skall sörjas för att gäldenären underrättas om vad han har att iakttaga för att vinna rättelse.

Då utmätning förrättning delvis misslyckats i så måtto att endast egendom svarande mot en del av fordringen blivit utmätt (i det följande benämnt fall av partiell utmätning) skall enligt beredningens förslag återvinningsfrist börja löpa endast i vad avser den utmätta egendomen. Ehuru det vid återvinning icke är fråga om en klagan över utmätning utan om ett rättsmedel, som riktar sig mot exekutionstiteln, skall sålunda enligt förslaget försittande av fristen ha betydelse beträffande endast den mot utmätningen svarande delen av fordringen. Det skall vara gäldenären betaget att återfå det utmätta eller dess värde men stå honom fritt att föra talan om resterande belopp. Förnyad partiell utmätning får samma betydelse beträffande värdet av därvid utmätt egendom. Teoretiskt kan det sålunda tänkas bli fråga om ett obegränsat antal återvinningsfrister avseende skilda delar av den med slutbeviset avsedda fordringen. I överensstämmelse med min uppfattning att återvinningsfrist bör kunna bringas att löpa från delgivning av slutbeviset i fall, där ingen utmätning skett — i vilket fall fristens försittande

¹ Min ståndpunkt överensstämmer i allt väsentligt med den av hovrättsrådet Ulveson intagna. Att jag det oaktat talar om »mitt förslag» betingas endast av framställningstekniska skäl.

² Jfr däremot 59:6 RB, där frist för besvär över strafföreläggande anknutits till »åtgärd för verkställighet» hos den misstänkte, vilket åtminstone efter orden synes klart inbegripa misslyckat utmätning försök. (För frågan, huruvida också orden i 35 § L1 »utmätning ägde rum» skall anses — i likhet med vad som otvivelaktigt är fallet med orden »verkställd utmätning» i 2 § KL — inbegripa även misslyckat utmätning försök, anser jag förarbetena till skogsvårdslagstiftningen icke erbjuda något större mått av vägledning.)

givetvis måste innebära preklusion beträffande fordringens hela belopp — anser jag att även vid delgivning av bevis om partiell utmätning återvinningsfrist avseende slutbeviset i dess helhet bör börja löpa.

Om utmätning skett beträffande exekutionstitelns hela belopp skall återvinningsfristens försittande också enligt beredningens förslag innebära en preklusion beträffande hela beloppet i så måtto att det är gäldenären betaget att framdeles föra talan om återfående av det utmätta eller dess värde. Såvitt jag förstår måste detta vara avsett att gälla även gäldenärens konkursbo, som sålunda icke torde äga rätt att på annan grund än 31 § KL föra talan om återfående av det utmätta eller dess värde. Däremot torde enligt beredningens förslag lagakraftvunnet slutbevis icke vara att anse som utan vidare avgörande för borgenärens utdelningsrätt i konkurs, då han efter återvinning enligt 31 § KL av belopp som influtit genom utmätningen nödgas bevaka sin fordran i konkursen. Jag kan för min del icke se något bärande skäl för denna skillnad gentemot andra lagakraftvunna avgöranden. För konkurrerande borgenärer innebär det ingen ökad otrygghet att de nödgas acceptera ett lagakraftvunnet slutbevis, då de icke kan med utsikt till framgång ifrågasätta riktigheten av ett lagakraftvunnet domstolsavgörande i form av tredskodom, lagsökningsslag efter lagsökning som icke bestritts av gäldenären eller vanlig dom grundad på gäldenärens medgivande.³

För fall, då återvinningstalan föres mot slutbevis, intager beredningen ståndpunkten, att domen principiellt alltid skall ha samma rättsliga betydelse som en dom i vanlig rättegång rörande hela den med slutbeviset avsedda fordringen. Denna lösning, som i och för sig överensstämmer med mitt förslag, möter — fränsett en för både beredningens och mitt förslag gemensam komplikation på det internationella området, till vilken jag återkommer — inga betänkligheter från en utgångspunkt, enligt vilken återvinningsfrist beträffande slutbevis alltid skall avse slutbeviset i dess helhet. Med beredningens utgångspunkt, att vid partiell utmätning återvinningsfrist skall börja löpa endast i vad avser det utmätta, kan emellertid gäldenären stundom försättas i ett dilemma. Låt oss antaga, att gäldenären bedömer sina utsikter att värja sig mot borgenärens anspråk såsom större, om han får vänta med en återvinningstalan. Han står då efter partiell utmätning inför valet att låta återvinningsfristen gå ut och därmed — fränsett en alltid ytterligt osäker chans att utnyttja extraordinärt rättsmedel — slutgiltigt avhända sig det utmättas värde, eller att, genom återvinningstalan inom den löpande fristen, sätta hela fordringens belopp på spel vid en tidpunkt som han själv anser olycklig. Regelsystemets utformning härvidlag enligt beredningens förslag synes mig ägnad att rågon gång kunna föranleda att gäldenär att avstå från en sakligt befogad klagan beträffande det utmättas värde. Den förefaller därmed stå i mindre god överensstämmelse med en synpunkt bakom det principiella förbudet mot att parts användande av rättsmedel skall kunna medföra en förändring till det sämre i jämförelse med det angripna avgörandet (förbudet mot reformatio in pejus).

Min väsentligaste invändning mot beredningens förslag är att jag, såsom redan antyts, finner det otillfredsställande att en borgenär icke skall ha möjlighet att föranstalta om en åtgärd, varigenom igångsättes en återvinningsfrist, vars försittande innebär att betalningsskyldighet beträffande slutbevisets hela belopp blir rättskraftigt fastställd. Om endast utloppet av en återvinningsfrist, räknad från lyckad utmätning för hela beloppet, tillägges denna betydelse, kan invändningar mot fordringen resas efter kanske mycket lång tid, under vilken borgenärens möjligheter att styrka sin fordran kan ha avsevärt försämrats. En dylik utformning

³ Beredningens förslag synes också innebära, att rätten till återvinning mot ett redan lagakraftvunnet slutbevis återupplivas, såvitt själva utmätningen eller dess ekonomiska effekt på en eller annan grund (24 § KL, 31 § KL eller en framgångsrik besvärstalan över utmätningen) omintetgöres. Icke heller en dylik ståndpunkt kan jag finna befogad.

av lagen kan tänkas föranleda en borgenär att i stället för betalningsföreläggande använda stämningsansökan, varvid han i händelse av tredskodom får möjlighet att genom delgivning av domen få gäldenärens betalningsskyldighet i och med återvinningsfristens utlopp rättskraftigt fastställt. Detta är ingen önskvärd konsekvens, eftersom förfarandet genom stämningsansökan drar större kostnader, som vid framgång för borgenären rättsligen i sista hand drabbar gäldenären. Måhända invändes häremot, att borgenärer, vilkas fordringar icke bestrides, ej synes hysa större intresse av att få betalningsskyldigheten slutgiltigt fastställt, eftersom möjligheten att delgiva tredskodom sällan lär utnyttjas. Hur härmed förhåller sig kan jag inte bedöma. Invändningen har emellertid under alla förhållanden ingen bärkraft såsom skäl mot den av mig föreslagna ordningen. I fall, där borgenären icke utnyttjar en möjlighet att genom delgivning få en återvinningsfrist att börja löpa, gör ju möjlighetens existens gäldenären ingen skada. Den väsentliga frågan är, om en borgenär som så önskar bör ha möjlighet att annorledes än genom anhängiggörande av vanlig rättegång få frågan om betalningsskyldighet enligt slutbevis definitivt avgjord. Denna fråga besvarar jag för min del tveklöst jakande. Jag vill redan här förutskicka, att den verkan som enligt min uppfattning bör tillkomma ett lagakraftvunnet slutbevis bör tydligt framgå av bevisets avfattning.

Beredningen har själv i betänkandet upptagit en diskussion om alternativet att jämställa slutbevis med tredskodom. I det följande skall till granskning upptagas de huvudsakliga skäl beredningen därvid anfört för sitt avståndstagande från nämnda alternativ.

Ett av dessa skäl är, att beredningen finner det »tveksamt, om gäldenärens underlåtenhet att i ett så summariskt förfarande som betalningsföreläggande bestrida ansökan därom inom förelagd tid och senare underlåtenhet att ansöka om återvinning efter delgivning av beslut om betalningsskyldighet bör tillhoppa tilläggas den verkan att fordringen blivit i sin helhet rättskraftigt fastställd». Hårtill må nu först framhållas, att med avseende på garantierna för fordringens existens skillnaden mellan en tredskodom i anledning av gäldenärens utevaro och ett slutbevis i anledning av gäldenärens underlåtenhet att bestrida fordringen redan enligt gällande rätt är högst subtil. Oktat rätten vid meddelande av tredskodom tillagts en viss materiell kontroll, läser det i praktiken i det allra närmaste utslutande bli gäldenärens passivitet som blir den avgörande faktorn. Med den något utvidgade kontroll som enligt förslaget skall ske i fråga om upptagande av ansökan om betalningsföreläggande synes skillnaden mellan tredskodom och slutbevis härvidlag icke blott realiter utan även på det formella planet bli nästan ingen.⁴

Det förtjänar vidare understrykas, att beredningen ju i själva verket accepterat vittgående rättsföljder i orubblighetshänseende av gäldenärens passivitet. Därest slutbevis lett till utmätning, är ju enligt beredningens förslag den rättsliga betydelsen av återvinningsfristens försittande att gäldenären definitivt är betagen den rättsliga möjligheten att återfå egendomen eller dess värde. Den procedur, som föregår slutbeviset, blir emellertid icke mindre summarisk och garantierna för anspråkets riktighet blir icke större därför att vid utmätningssöksom sedermera tillgång till fordringens gäldande påträffas. Tanken måste därför vara, att enbart delgivning av ett beslut, varigenom — såsom vid beredningens diskussion i detta sammanhang förutsättes och såsom är fallet enligt mitt förslag — betalningsskyldighet uttryckligen fastställes, icke kan betraktas såsom en tillräckligt allvarlig tankeställare för gäldenären, som rimligen bör föranleda honom att reagera om han har någon invändning. Beredningen uttalar också, att det synes

⁴ Till följd härav kan man enligt min åsikt också ifrågasätta det berättigade i att från betalningsföreläggande undantaga skadeståndsfordringar som icke manifesterats i en skriftlig förbindelse, då det icke möter något hinder att meddela tredskodom beträffande sådana fordringar.

mera realistiskt att förutsätta, att gäldenären skall reagera mot att hans egendom tillgripits.⁵ Denna synpunkt synes dock bl. a. i samma mån göra sig gällande beträffande tredskodom på betalningsskyldighet, där emellertid lagstiftaren ansett återvinningsfrist beträffande domen i dess helhet böra löpa från delgivning av domen.⁶ För egen del finner jag det i båda fallen vara ett högst rimligt krav, att en gäldenär som har någon invändning mot ett av offentlig myndighet meddelat beslut om betalningsskyldighet skall taga initiativ till rättelse inom viss tid från delgivning av beslutet. (Jag förutsätter därvid, såsom redan antytts, att beslutets innebörd klart framgår av dess avfattning, och vidare att gäldenären vederbörligen underrättas om även vad han har att iakttaga för att bevaka sin rätt.) Gäldenärens rättssäkerhetsintresse kan genom en sådan ordning enligt min mening på intet sätt anses obehörigen eftersatt. Att — såsom beredningen anför — möjligheten att använda betalningsföreläggande beträffande fordringar som grundar sig på skriftligt fordringsbevis skulle utgöra ett särskilt skäl till återhållsamhet härvidlag kan jag icke inse. Tvärtom är ju förhållandet här det, att borgenären i stället kunnat använda lagsökning och, om han gjort det utan att möta någon invändning, betalningsskyldighet blivit rättskraftigt fastställd med utloppet av en från delgivning räknad återvinningsfrist. Här blir sålunda gäldenären icke sämre ställd om motsvarande regel tillämpas beträffande betalningsföreläggande. Jag kan icke heller se någon nämnvärd nackdel av att ett lagakraftvunnet slutbevis i konkurs tillägges samma betydelse som ett lagakraftvunnet domstolsavgörande i form av tredskodom, lagsökningsutslag efter ansökan som icke bestritts av gäldenären eller vanlig dom grundad på gäldenärens medgivande.

Lagberedningen anför vidare att man, därest slutbevis tillägges samma betydelse som tredskodom, kan »fråga, om det överhuvud är motiverat att använda skilda förfaranden med betalningsföreläggande och tredskodom». »Snarare kunde man överväga», fortsätter beredningen, »att de båda instituten skulle sammanföras till ett enda, som fick formen av ett förenklat förfarande i skuldfordringsmål vid domstol med möjlighet att meddela tredskodom även efter skriftlig förberedelse.» Såvitt jag förstår, avser beredningen med de återgivna uttalandena icke att göra gällande, att skillnaden mellan dess eget och mitt förslag skulle ha någon betydelse för frågan om existensberättigandet av ett enkelt förfarande i skuldfordringsmål, vid vilket borgenären för att vinna framgång icke behöver obetingat inställa sig vid en muntlig förhandling. Det är under alla förhållanden uppenbart, att tillgången till en dylik procedur är av utomordentlig betydelse icke blott för borgenären utan även för gäldenären genom att kostnaderna — som då borgenären vinner framgång rättsligen drabbar gäldenären — blir icke oväsentligt lägre i ett förfarande av betalningsföreläggandeprocedurens typ än i det

⁵ Inom beredningens rådgivande nämnd lär såsom ett skäl för den av beredningen intagna ståndpunkten ha anförts, att en stor del av svenska folket har svårt att förstå innehållet i exempelvis ett föreläggande att bestrida ansökan om betalningsföreläggande vid påföljd att utmätning må äga rum. Även om detta må vara riktigt — vilket i och för sig må lämnas därhän — kan emellertid enligt min mening en lagstiftning icke bygga på att det icke kan begäras vare sig att folk i allmänhet skall själva förstå innehållet i generella eller individuella påbud eller att en person vid behov skaffar sig hjälp härvidlag. Lagstiftaren utgår ju också generellt från att envar är skyldig att känna innehållet i gällande lag och ålägger medborgaren — ej sällan t. o. m. vid äventyr av straffansvar — en mångfald uppgifter vilkas rätta fullgörande ingalunda är enklare än att förstå innehållet i ett föreläggande att bestrida ansökan om betalningsföreläggande eller i ett slutbevis i mål om betalningsföreläggande.

⁶ I ett hänseende blir borgenären sämre ställd i fråga om tredskodom än i fråga om slutbevis enligt beredningens förslag, nämligen i så måtto att endast delgivning av domen och icke delgivning av bevis över företagen utmätning synes kunna bringa återvinningsfristen beträffande tredskodom att börja löpa. Ehuru detta torde falla utanför lagberedningens aktuella uppgifter, synes det befogat att ändra reglerna om tredskodom så, att återvinningsfrist kan börja löpa även från delgivning av bevis om utmätning.

nuvarande tredskoförfarandet. Just med hänsyn härtill finner jag det angeläget, att den skriftliga proceduren icke skall i jämförelse med tredskoförfarandet lida av svagheten, att borgenären icke är tillförsäkrad möjlighet att uppnå ett slutgiltigt fastställande av gäldenärens betalningsskyldighet. Att den skriftliga proceduren icke i något hänseende göres för borgenären mindre attraktiv än det nuvarande tredskoförfarandet innebär med hänsyn till rättegångskostnaderna en fördel för båda parter. Att det förvisso finnes anledning överväga att inarbета betalningsföreläggandeprocuderen i RBs regelsystem är en sak för sig. I motsats mot vad som synes vara beredningens åsikt finner jag det för denna lagtekniska fråga skäligen ovidkommande, huruvida man är beredd att med avseende på rättsföljderna fullständigt jämställa slutbevis med tredskodom eller icke. Möjligheten att inarbета betalningsföreläggandeprocuderen i RB skulle däremot givetvis förutsätta, att proceduren bibehölles vid domstolarna.

Det sist sagda leder över till en annan av lagberedningen anförd synpunkt, nämligen att det med beredningens förslag att överflytta mål om betalningsföreläggande till utmätningsman är bäst förenligt, att slutbevis icke jämställs med tredskodom. Beredningen har, sägs det, ansett det vara av en viss principiell betydelse att ett sådant rent exekutivt organ som utmätningsman ej tillerkännes befogenhet att, fränsett kostnader i förfarandet, ålägga betalningsskyldighet i saken. Onekligen ligger det någonting tilltalande i att kunna konstatera, att fastställelse till betalning sker av dömande myndigheter och exekverande av betalningsskyldighet sker genom exekutiv myndighets försorg. Med absolut renlärighet i fråga om boskillnaden mellan judiciella och exekutiva organ kan man dock, synes det mig, ifrågasätta också huruvida det bör ankomma på exekutiv myndighet att själv tillskapa rättstitel för sin exekutiva verksamhet.⁷ För min del hyser jag emellertid ingen betänklighet mot att man låter en viss uppgift, som till sin natur må anses judiciell, handhavas av ett exekutivt organ, förutsatt att man vinner några praktiska fördelar därmed och att den exekutiva myndigheten har tillräckliga kvalifikationer för uppgiften. Att utmätningsman enligt beredningens förslag är väl kvalificerad att utföra den prövning som ifrågakommer vid betalningsföreläggande anser jag otvivelaktigt. Jag ser icke heller eljest något avgörande skäl mot förslaget att överflytta betalningsföreläggande till utmätningsman, förutsatt att denna överflyttning — i överensstämmelse med min ovan anförda uppfattning — anses icke behöva påverka regleringen av frågan om slutbevisets rättsliga betydelse.

Skulle däremot — i strid mot min åsikt härvidlag — ståndpunkten att slutbevis bör till sina rättsföljder jämställas med tredskodom anses icke godtagbar enbart eller väsentligen därför att proceduren förutsättes förlagd till utmätningsman, anser jag det böra tagas under omprövning, huruvida en överflyttning verkligen bör ske. Bakgrunden härtill är den, att jag finner fördelarna med denna överflyttning vara i och för sig ganska små och på sin höjd endast obetydligt överväga en olägenhet av annat slag, som sammanhänger med överflyttningen.

⁷ Då beredningen uttalar att det är en naturlig uppgift för utmätningsman att konstatera, att förutsättningar för utmätning finns, även när någon dom ej föreligger, kan jag instämma häri såvitt gäller konstaterandet att en exekutionstitel av annat slag än dom föreligger. Betalningsföreläggandeprocuderen avser emellertid just att leda fram till en exekutionstitel. Med beredningens uttalande må f. ö. sammanställas följande passus hos Ekelöf, Rättegång I s. 11, om gränsdragningen mellan judiciella och exekutiva myndigheter: »De senare ha hand om själva genomförandet av sanktionen och avgöra en del därmed sammanhängande frågor. De förra pröva däremot *om laga skäl föreligga för ett sådant exekutivt förfarande.*» (Kurs. här.) Jfr f. ö. följande uttalande av departementschefen i NJA II 1937 s. 469 beträffande överflyttning av »den summariska gäldsprocessen, d. v. s. av lagsökning och handräckning för fordran»: »Denna del av överexekutorsverksamheten är med hänsyn till sin *utpräglat judiciella karaktär* särskilt ägnad att handhavas av domstolsmyndighet.» (Kurs. här.)

Det skulle föra för långt att här närmare utveckla min uppfattning, att den minskning av dubbelarbete, som kan vinnas genom en överflyttning, icke är särdeles betydande. I största korthet må här endast anmärkas följande. En mycket stor del av antalet meddelade slutbevis — att döma av uppgifter som inhämtats från Stockholm sannolikt omkring hälften — leder aldrig till utmätning. Det kan ingalunda tagas för givet att i alla fall, som slutligen går till utmätning, borgenären skulle anse det med sitt intresse förenligt att göra ansökan om betalningsföreläggande och utmätning samtidigt, eftersom han kan vilja avvakta effekten av ett slutbevis och f. ö. tänka sig för innan han riskerar ytterligare kostnader på ett utmätningsförsök. Då så är fallet, blir det ändock fråga om dubbla ansökningar. Sammanförande av betalningsföreläggande och utmätning hos en och samma myndighet utesluter i och för sig icke ett dubbelarbete med granskning, nämligen såvitt — vilket åtminstone i större distrikt förefaller långt ifrån osannolikt — betalningsföreläggande och utmätning komme att handhas av skilda personer, låt vara anknutna till samma kronofogdekontor. Om i betalningsföreläggandeproceduren identifieringen av gäldenären göres så noggrann som vederbör — det är ju icke oviktigt att delgivning av föreläggandet sker med rätt person — synes man vid utmätning kunna draga fördel av det härpå nedlagda arbetet, även om detta utförts av annan myndighet. Att utmätningsförfarandet åtminstone i sin slutliga gestaltning enligt en omarbetad utskökningslagstiftning skulle medge att man normalt förrättar utmätning utan annan föregående delgivning än sådan som skett före exekutionstitelns tillkomst anser jag för min del icke godtagbart. Att det blir minst två delgivningar, även om betalningsföreläggande omhänderhas av utmätningsman, är med denna uppfattning oundvikligt.

Den olägenhet av en överflyttning av mål om betalningsföreläggande till utmätningsman, som i det föregående antytts, hänför sig till frågan om möjlighet att framdeles uppnå verkställighet utomlands av slutbevis.

Härtill må först uppmärksammas, att slutbevis i dagens läge icke verkställas utomlands. Sådant bevis inbegripes icke i de konventioner om erkännande av civildomar, som vårt land slutit med andra stater, nämligen övriga nordiska länder och Schweiz. En konsekvens härav är, att enligt såväl beredningens som mitt förslag en av gäldenären förd återvinningstalan mot slutbevis kan resultera i en *formatio in pejus* i så måtto, att gäldenärens användande av rättsmedel mot en enbart inom landet giltig exekutionstitel kan föranleda, att han mot sig får ett även på vissa håll utomlands verkställbart avgörande.⁸ Redan med hänsyn till önskemålet att eliminera denna konsekvens synes det eftersträvansvärt att vår lagstiftning om betalningsföreläggande gives en utformning, som i möjligaste mån tillgodoser intresset, att slutbevis i mål om betalningsföreläggande framdeles kan vinna internationellt erkännande. Även om man bör akta sig för att överskatta den praktiska betydelsen av att slutbevis godtages såsom exekutionstitel utomlands, synes det också framför allt mindre lyckligt att en borgenär, som vill uppnå verkställighet utom riket, skall vara nödsakad att anlita den mera kostnadskrävande proceduren genom stämmingsansökan. Beredningens uttalande, att för fall, där borgenären i följd av felbedömning ej räknat med behov av verkställighet utomlands och valt betalningsföreläggandevägen men sedan finner sig ha anledning väcka talan vid domstol för att få en internationellt gångbar exekutionstitel, felbedömningen kan inverka på rättegångskostnaderna, synes också innefatta ett medgivande, att härvidlag allt icke är fullständigt väl beställt. Ätminstone om felbedömningen är ursäktlig, kan det ju icke bli fråga om någon annan inverkan på rättegångskostnaderna än att — där borgenären vinner framgång — i sista hand gäldenären får vidkännas kostnader för borgenärens utverkande av två exekutionstitlar.

⁸ En fullgörelsedom i anledning av återvinningstalan torde nämligen i princip erkännas enligt nämnda konventioner.

Om man sålunda utgår från att internationellt godtagande av slutbevis såsom exekutionstitel är eftersträvansvärt, synes beträffande möjligheterna att främja detta önskemål följande vara att beakta.

Inom ramen för Haagkonferensen för internationell privaträtt har av ett särskilt utskott utarbetats ett förslag till multilateral konvention angående erkännande och verkställighet av utländska domar i förmögenhetsrättsliga mål, avsett att föreläggas 1964 års Haagkonferens.⁹ Bland de avgöranden, som enligt detta förslag ifrågakommer till verkställighet, inbegripes lagakraftvunnet slutbevis, om det meddelats av domstol, men icke om det meddelats av exekutiv myndighet.¹⁰ Därrest förslaget antages av Haagkonferensen och konventionen biträdes av Sverige, skulle vi sålunda få här erkänna och verkställa vissa utländska motsvarigheter till våra slutbevis men icke få våra egna beaktade i andra konventionsstater. Ehuru detta förhållande knappast torde utgöra någon avgörande invändning mot överflyttningen — helst som haagförslagets öde ännu står i vida fältet — synes det icke böra helt förbises.

Medan man i en multilateral konvention är nödsakad att göra vissa schablonmässiga bedömningar — till vilka den formella gränsdragningen mellan judiciella och andra myndigheter hör — synes det i och för sig väl tänkbart, att vårt land vid bilaterala konventionsförhandlingar skulle kunna vinna gehör för synpunkten, att rättssäkerhetsgarantierna i betalningsföreläggandeproceduren icke påverkas av att proceduren förlagts till exekutiv myndighet. Jag är ense med beredningen om att en överflyttning knappast skulle öka svårigheterna att inom övriga nordiska länder uppnå verkställbarhet av våra slutbevis. Jag delar däremot icke beredningens uppfattning, att man bör kunna räkna med framtida överenskommelser, enligt vilka verkställighet över gränserna må ske även av slutbevis (och utländska motsvarigheter härtill) som icke vunnit laga kraft. I förhållandet till kontinentalta stater bedömer jag möjligheten härtill såsom försvinnande liten. Icke heller inom Norden tror jag emellertid, att man åtminstone inom överskådlig tid kan tänkas beredd att acceptera en ordning, enligt vilken ett slutbevis eller motsvarande exekutionstitel enligt utländsk lag verkställs i annat land än det där det meddelats, såvida det icke vunnit laga kraft.¹¹

⁹ Förslaget, som för utskottets del slutgiltigt antagits vid sammanträde i februari-mars 1963, har såvitt känt ännu icke utsänts till medlemsstaterna. I utskottet, som sammansatts av representanter från 14 länder, har jag emellertid ingått såsom svensk delegat. Vad här uttals om förslaget grundar sig på dels den av utskottet antagna texten, dels ock vad vid förhandlingarna förekommit.

¹⁰ Enligt förslaget erkännes i princip »toute décision émanant d'une autorité judiciaire» och »passée en force de chose jugée dans l'Etat d'origine». Under förhandlingarna konstaterades enighet om »l'inclusion dans la convention des décisions rendues dans la procédure d'injonction (Mahn- und Zahlverfahren) du droit allemand.» (Utskottets diskussionsprotokoll nr 19 s. 1.)

¹¹ Här må visserligen uppmärksammas, att enligt ordalydelsen i den nordiska domskonventionen utslag i lagsökningsmål ifrågakommer till verkställighet även om återvinningsmöjlighet står öppen. Härom uttals i förarbetena följande: »Det rättsmedel, som under namn av återvinning står en part öppet gentemot dylikt utslag, har visat sig vara av ytterst ringa praktisk betydelse och därför av den svenska lagstiftaren ansetts kunna helt lämnas ur räkningen när det gäller utslaget exigit inom landet. Någon anledning att i fråga om verkställighet i utlandet intaga annan ståndpunkt har ej funnits vara för handen.» (NJA II 1933 s. 13.) Att märka är dock, att vid tillkomsten av den nordiska domskonventionen — och f. ö. ända till år 1948 — gäldenären hade besväringsrätt mot lagsökningsutslag och återvinningsfristen räknades från det utslaget vann laga kraft eller från avgörande över besvärstalan. Under sådana förhållanden är det knappast onaturligt, att man ansåg sig kunna bortse från återvinningsfristen. Oaktat enligt 51 § UL också slutbevis må verkställas såsom lagakraftvunnen dom, även om återvinningsmöjlighet står öppen, är dessutom naturligen även nu risken för ändring när återvinning sökes typiskt sett större i fråga om slutbevis än i fråga om lagsökningsutslag — vilket enligt samma lagrum också beaktats i så måtto att i fråga om slutbevis redan anhängiggörandet av återvinningstalan i och för sig föranleder att slutbeviset ej längre är i verkställighets-

Enligt vad beredningen framhåller, föreligger från finsk sida en framställning om internordisk verkställbarhet av betalningsorder. Visserligen har den finska lagen om betalningsorder lika litet som LI någon bestämmelse om delgivning av meddelat bevis, varifrån återvinningsfrist är att räkna. Detta utesluter emellertid icke möjligheten, att enligt finsk lag betalningsorder må kunna vinna laga kraft även i den mån den ännu icke verkställts. Innebörden av finsk lag härutinnan undandraget sig f. n. mitt bedömande. Detsamma gäller den finska framställningen om internordisk verkställbarhet av betalningsorder. Om denna skulle avse icke lagakraftvunnen betalningsorder — vilket är en logisk nödvändighet om den finska lagen antages överensstämma med beredningens förslag, eftersom slutbevis enligt detta icke kan vinna laga kraft annat än i den mån det redan verkställts — är det emellertid långt ifrån givet att den kommer att accepteras. För egen del är jag betänksam inför en ordning, enligt vilken ett icke lagakraftvunnet slutbevis eller motsvarande utländska exekutionstitel skulle kunna verkställas i annat land än där det meddelats, med konsekvens bl. a. att återvinningstalan måste upptagas endera i annat land än det där beviset meddelats eller i annat land än det, där verkställighet redan må ha ägt rum. Jag är icke heller benägen att förorda verkställbarhet här av sådana danska och norska exekutionstitlar, vilka beredningen själv ansett av rättssäkerhetsskäl icke böra erhålla motsvarighet i vår interna lagstiftning. Däremot kan jag icke se, att ett härmed överensstämmande ställningstagande av den svenske lagstiftaren skulle behöva förhindra Danmark och Norge att acceptera verkställbarhet av ett i Sverige meddelat lagakraftvunnet slutbevis.

Mot bakgrunden av det anförda synes det mig högst sannolikt, att särskilt frånvaron enligt beredningens förslag av möjlighet för borgenären att få ett slutbevis att vinna laga kraft, i den mån det icke verkställts, kommer att framdeles föranleda komplikationer på det internationella planet. Beredningen framhåller själv såsom tänkbart, att vissa jämkningar i den svenska lagstiftningen kan påkallas av en konvention men anser saken i så fall få övervägas, när den blir aktuell. För egen del bedömer jag däremot situationen så, att frågan om internationellt erkännande av slutbevis och motsvarande exekutionstitlar måste komma att ställas på sin spets inom en så kort tidrymd, att det är angeläget att nu undvika en reglering, som därvidlag ställer oss i ett dåligt utgångsläge. Önskemålet att undvika en reglering som är ägnad att skapa svårigheter i den internationella samfärdseln synes mig desto mera beaktansvärt som dess tillgodoseende helt sammanfaller med vad som enligt det anförda får anses på det interna planet fullständigt befogat.

I argumenteringen för sin ståndpunkt har beredningen erinrat om att när t. ex. enligt norsk rätt omedelbar exekution får äga rum på grund av skuldebrev, denna möjlighet ej är prejudicerande för frågan om fordringens bestånd. Helst som beredningen själv med all rätt framhållit, att enbart ett skuldebrev, även om det är försett med klausul om medgivande av omedelbar exekution, icke är ur rättssäkerhetssynpunkt tillräckligt tillfredsställande för att accepteras såsom exekutionsgrundval hos oss, synes emellertid denna jämförelse sakna intresse i sammanhanget. Intresse har däremot en jämförelse med regler, som utgör direkta motsvarigheter till vårt betalningsföreläggandeinstitut. Att frågan, i vad mån betalningsorder enligt finsk lag kan vinna laga kraft även i den mån den ej verkställts, f. n. undandrar sig mitt bedömande, har tidigare anmärkts. I andra länder med motsvarande lagstiftning, som jag haft tillfälle att undersöka inom den korta tid som stått mig till buds för ändamålet, är emellertid borgenären tillförsäkrad möjlighet att på denna väg oberoende av exekution uppnå en rättskraftig fastställelse av gäl-

hänseende jämställt med lagakraftvunnen dom. — Beträffande tredskodom synes situationen i viss mån likartad med den beträffande lagsökningsutslag. (Se NJA II 1933 s. 11 ff.) Angående den svensk-schweiziska domskonventionen se NJA II 1937 s. 11.

denärens betalningsskyldighet. Såvitt jag kunnat utröna är detta sålunda förhållandet beträffande Mahnverfahren enligt tysk och österrikisk rätt och beträffande injonction de payer enligt fransk rätt.¹²

Med avseende på de önskemål om ändringar i den av beredningen föreslagna lagtexten, som föranledes av min ovan redovisade inställning, kan jag i allt väsentligt ansluta mig till det av ledamoten Ulveson avgivna särskilda yttrandet. Såsom förut antytts, anser jag det emellertid härjämte önskvärt, att betalningsföreläggandeproceduren i fall, där fordringen icke bestritts, skall utmynna i ett beslut, av vars avfattning framgår att gäldenären ålägges betalningsskyldighet för fordringen.¹³

¹² Se beträffande tysk rätt t. ex. Stein-Jonas, Zivilprozessordnung, Bok 7 under I (före § 688 ZPO) och Rosenberg, Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechts, 9. Aufl. 1961 s. 795 samt beträffande österrikisk rätt t. ex. Pollak, Zivilprozessrecht II, 1931, s. 761. Angående fransk rätt se Loi du 4 juillet 1957 relative au recouvrement de certaines créances, särskilt art. 17.

¹³ Man skulle, förefaller det, kunna med fördel hit anknyta termen betalningsföreläggande. Därmed skulle man f. ö. vinna en rent terminologisk förbättring. Märkligt nog har i gällande lag (liksom i beredningens förslag) själva termen betalningsföreläggande icke givits en otvetydig anknytning till något bestämt faktum. Termen förekommer nu — fränsett förbindelserna ansökan om och mål om betalningsföreläggande — endast i lagens rubrik och underrubrik samt i 18 §, där det uttalas, att borgenären äger utverka betalningsföreläggande enligt vad nedan sägs. I nämnda föreskrift får väl ordet antagas närmast åsyfta föreläggande enligt 22 §. Att beteckna det i 22 § avsedda föreläggandet för gäldenären att, om han vill bestrida ansökningen, göra detta inom viss tid vid påföljd att utmätning må ske, såsom ett betalningsföreläggande synes mig emellertid icke adekvat. Medan man på det hela taget synes kunna undvara en särskild term för ansökningens kommunicerande med gäldenären, synes man dessutom ha behov av en enklare benämning på den exekutionstitel, i vilken betalningsföreläggandeproceduren vid uteblivet bestående utmynnar, än »av domstol enligt lagsökningslagen meddelat bevis att utmätning för fordringen må äga rum» resp. enligt beredningens förslag »av utmättningsman enligt lagen om betalningsföreläggande meddelat bevis att utmätning för fordringen må äga rum» (jfr 15 § KL). I det juridiska vardagsspråket har visserligen präglats termen slutbevis, men denna term låter sig oftast icke användas utan tillägget »i mål om betalningsföreläggande». För min del uppfattar jag termen betalningsföreläggande såsom språkligt närmast synonym till »åläggande av betalningsskyldighet» eller »förpliktande till betalning» och anser den därför väl ägnad att beteckna exekutionstiteln enligt mitt förslag. — Formuleringen av exekutionstiteln torde i sin tur återverka på andra föreskrifter, enkannerligen om ansökningens delgivning med gäldenären. Jag har emellertid icke ansett det erforderligt att här utforma förslag till sådana rent tekniska ändringar.

År 1961 slutligt handlagda mål ang. betalningsföreläggande

Domstolar		Domstolar	
Stockholms	rr	12 487	<i>Kronobergs län</i>
<i>Stockholms län</i>			Östra Värends
Norra Roslags	d:a	332	Mellersta Värends
Mellersta Roslags	»	396	Västra Värends
Stockholms läns v.	»	632	Sunnerbo
Södra Roslags	»	1 296	Växjö
Solna	»	691	<i>Kalmar län</i>
Sollentuna o. F.	»	1 063	Tjusts
Södertörns	»	1 136	Sevede o. Tunaläns
Svartlösa	»	797	Aspelands o. Handb.
Södertälje	rr	446	N. Möre o. Stranda
<i>Uppsala län</i>			Södra Möre
Uppsala läns s.	d:a	405	Ölands
Uppsala läns n.	»	610	Kalmar
Uppsala	rr	930	Oskarshamns
Enköpings	»	286	<i>Gotlands län</i>
<i>Södermanlands län</i>			Gotlands
Nyköpings	d:a	779	Visby
Oppunda o. V.	»	911	<i>Blekinge län</i>
Livgedingets	»	705	Östra o. Medelsta
Nyköpings	rr	228	Bräkne o. K.
Eskilstuna	»	791	Listers o. S.
<i>Östergötlands län</i>			Karlskrona
Kinda o. Ydre	d:a	240	<i>Kristianstads län</i>
Folkungabygdens	»	612	Ingelstads o. J.
Aska, Dals o. B.	»	539	Gärds o. Albo
Bråbygdens o. F.	»	580	Villands
Hammarkinds m. fl.	»	299	Östra Göinge
Linköpings	»	473	Västra Göinge
Linköpings	rr	940	Norra Åsbo
Norrköpings	»	1 617	Södra Åsbo o. B.
Motala	»	399	Kristianstads
<i>Jönköpings län</i>			<i>Malmöhus län</i>
Tveta, Vista o. Mo	d:a	1 036	Oxie o. Skytts
Norra o. Södra Vedbo	»	627	Torna o. Bara
Njudungs	»	662	Vemmenhögs m. fl.
Östbo o. Västbo	»	1 091	Färs
Jönköpings	rr	1 047	Frosta o. Eslövs

Domstolar			Domstolar		
Rönnebergs m. fl.	d:a	393	Karlstads	rr	843
Luggude	»	618	Kristinehamns	»	352
Malmö	rr	3 189			
Lunds	»	347	Örebro län		
Landskrona	»	366	Östernärkes	d:a	358
Hälsingborgs	»	1 172	Västernärkes	»	955
Trelleborgs	»	251	Karlskoga	»	634
			Lindes o. Nora	»	914
			Örebro	rr	1 242
<i>Hallands län</i>					
Hallands södra	d:a	569			
Hallands mell.	»	463	Västmanlands län		
Hallands norra	»	338	Västmanlands mell.	d:a	649
Halmstads	rr	591	Västmanlands västra	»	1 087
Varbergs	»	233	Västmanlands östra	»	537
			Västerås	rr	1 136
<i>Göteborgs o. Bohus län</i>					
Askims o. M.	d:a	473	Kopparbergs län		
Hisings m. fl.	»	481	Falu	d:a	968
Orusts m. fl.	»	402	Hedemora	»	808
Norrvikens	»	185	Västerbergslags	»	532
Sunnervikens	»	459	Nås o. Malungs	»	335
Göteborgs	rr	5 096	Nedansiljans	»	387
Uddevalla	»	604	Ovansiljans	»	740
			Falu	rr	343
<i>Älvsborgs län</i>					
Marks	d:a	290	Gävleborgs län		
Kinds o. Redvägs	»	606	Gästriklands östra	d:a	676
Borås	»	651	Gästriklands västra	»	496
Vättle, Ale o. K.	»	595	Bollnäs	»	825
Flundre, Väne o. B.	»	794	Sydöstra Hälsingl.	»	443
Nordals, Sundals o. V.	»	412	Norra Hälsingl.	»	883
Tössbo o. Vedbo	»	470	Västra Hälsingl.	»	776
Vänersborgs	rr	259	Gävle	rr	1 112
Alingsås	»	284	Söderhamns	»	300
Borås	»	1 206			
			<i>Västernorrlands län</i>		
<i>Skaraborgs län</i>			Medelpads västra	d:a	852
Vadsbo	d:a	1 164	Medelpads östra	»	1 016
Skövde	»	943	Ångermanlands södra	»	587
Vartofta o. Frökinds	»	659	Ångermanlands mell.	»	639
Skarabygdens	»	456	Ångermanlands västra	»	592
Åse, Viste m. fl.	»	336	Ångermanlands norra	»	1 303
Kinnefjärdings m. fl.	»	367	Härnösands	rr	366
			Sundsvalls	»	638
<i>Värmlands län</i>					
Östersysslets	d:a	588	Jämtlands län		
Mellansysslets	»	877	Jämtlands östra	d:a	752
Södersysslets	»	326	Jämtlands norra	»	710
Nordmarks	»	136	Jämtlands västra	»	635
Jösse	»	540	Härjedalens	»	589
Fryksdals	»	461	Östersunds	rr	560
Älvdals o. Nyeds	»	512			

Domstolar

Västerbottens län

Umeå	d:a	753
Västerbottens södra	»	617
Västerbottens västra	»	1 669
Västerbottens mell.	»	269
Västerbottens norra	»	892
Umeå	rr	566
Skellefteå	»	432

Domstolar

Norrbottnens län

Piteå	d:a	1 196
Luleå	»	1 313
Kalix	»	958
Torneå	»	680
Gällivare	»	1 535
Luleå	rr	828

**Beräknat antal befattningshavare som är under hela året sysselsatta såsom
beslutande eller föredragande i utsökningsmål hos nedan
angivna överexekutorer**

Hos överståthållarämbetet	4*
» länsstyrelsen i Stockholms län	2,5
» » » Uppsala län	0,5
» » » Södermanlands län	0,3
» » » Östergötlands län	0,3
» » » Jönköpings län	0,7
» » » Kronobergs län	0,2
» » » Kalmar län	1,3
» » » Gotlands län	0,3
» » » Blekinge län	0,2
» » » Kristianstads län	0,9
» » » Malmöhus län	0,8
» » » Hallands län	0,3
» » » Göteborgs och Bohus län	1
» » » Älvsborgs län	0,9
» » » Skaraborgs län	0,7
» » » Värmlands län	0,4
» » » Örebro län	0,4
» » » Västmanlands län	0,3
» » » Kopparbergs län	0,6
» » » Gävleborgs län	0,5
» » » Västernorrlands län	1,2
» » » Jämtlands län	0,4
» » » Västerbottens län	1,1
» » » Norrbottens län	1
» överexekutor i Göteborg	1,5
» » » Malmö	0,8
» » » Norrköping	0,2

* Häri ej inräknad underståthållarens eller hans ställföreträdarens insats såsom beslutande.

Anm. Uppställningen bygger på sammanställning av svaren på en av lagberedningen våren 1961 utsänd rundfråga. Svaren var grundade på en ungefärlig uppskattning av den arbetsinsats som krävdes för överexekutorsgörömlen.

Förkortningar

Domstolar och andra myndigheter

<i>AD</i>	= arbetsdomstolen
<i>HD</i>	= högsta domstolen
<i>KB</i>	= Konungens befallningshavande
<i>UM</i>	= utmätningsman
<i>ÖE</i>	= överexekutor

Lagar, andra författningar och lagförslag

<i>FB</i>	= föräldrabalken
<i>GB</i>	= giftermålsbalken
<i>KL</i>	= konkurslagen
<i>LI</i>	= lagsökningslagen
<i>RB</i>	= rättegångsbalken
<i>SL</i>	= strafflagen
<i>UL</i>	= utsökningslagen
<i>Up</i>	= förordningen om nya utsökningslagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall
<i>Utsökningsrätt I</i>	= Utsökningsrätt I, partiella reformer, förslag av lagberedningen (SOU 1961: 53)

Litteratur: tidskrifter o. l.

<i>FJFT</i>	= Tidskrift utgiven av Juridiska föreningen i Finland
<i>JO</i>	= justitieombudsmannens ämbetsberättelse
<i>L¹U</i>	= första lagutskottets utlåtande
<i>NJA</i>	= Nytt juridiskt arkiv. Avd. I
<i>NJA II</i>	= Nytt juridiskt arkiv. Avd. II
<i>prop.</i>	= proposition
<i>Rskr</i>	= riksdagens skrivelse
<i>RÅ</i>	= Regeringsrättens årsbok
<i>SFS</i>	= Svensk författningssamling
<i>SOU</i>	= statens offentliga utredningar
<i>SvJT</i>	= Svensk juristtidning (<i>rf</i> = rättsfallssamlingen)
<i> TSA</i>	= Tidskrift för Sveriges advokatsamfund

Litteratur i övrigt

<i>Hassler</i>	= Hassler, Utsökningsrätt. 2 uppl. Lund 1960.
<i>Olivecrona</i>	= Olivecrona, Utsökning. 3 uppl. Lund 1962.
<i>Rodhe</i>	= Rodhe, Obligationsrätt. Lund 1956.
<i>Trygger II</i>	= Trygger, Kommentarer till utsökningslagen. 2 uppl. (till 90 §). Uppsala 1916.

KUNGL. BIBLIOTEKET

Historiska och andra tryckta

- AD = Arbetstidningen
- HD = Högskolan i Uppsala
- KB = Konungens Bibliotek
- EW = Enligt
- ÖB = Översikt

Konst, andra föreläsningar och föreläsningar

- FB = Föreläsningar
- GB = Göttingen
- KA = Konstakademien
- AI = Akademien i Uppsala
- EB = Enligt
- SI = Skolan i Uppsala
- LI = Litteratur i Uppsala
- LA = Litteratur i Uppsala

Litteratur i övrigt

- FF = Föreläsningar
- JA = Jönköping
- LU = Lunds universitet
- MA = Malmö
- NA = Norra
- OP = Örebro
- PA = Paris
- RA = Roma
- SA = Sankt Petersburg
- TA = Turin

Litteratur i övrigt

- HA = Helsingfors
- OR = Örebro
- PA = Paris
- TA = Turin



NORDISK UDREDNINGSSERIE (NU) 1963

1. Øresundsforbindelsen. 1. del.
2. Fiske och flottning i gränsvattnen mellan Finland och Sverige.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1963

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Justitiedepartementet

Utlännings tillträde till offentlig tjänst. [7]
Författningsutredningen VI. Sveriges statsskick. Del. 1.
Lagförslag. [16] Del 2. Motiv. [17] Del 4. Bilagor. [19]
Bärgarlönens fördelning, sjöförklaring m. m. [20]
Förslag till lag om vissa gemensamhetsanläggningar
m. m. [23]
Trafikmål. [27]
Utsökningsrätt. II. [28]

Utrikesdepartementet

Utrikesförvaltningens organisation och personalbehov. [3]
Administrativ organisation inom utrikesförvaltningen. [4]

Försvarsdepartementet

Försvarskostnaderna budgetåren 1963/67. [5]

Finansdepartementet

Preliminär nationalbudget för år 1963. [8]
Undersökning av taxeringsutfallet. [14]

Ecklesiastikdepartementet

En teknisk institution inom Stockholms universitet. [1]
1955 års universitetsutredning VII. 1. Universitetens och
högskolornas organisation och förvaltning. [9] 2. Uni-
versitetsväsendets organisation. [10]
Utbildning av lärare för jordbruk och skogsbruk samt
fortbildning av lärare i yrkesämnen. [13]
1960 års gymnasiutredning. 1. Vägen genom gymnasiet.
[15] 2. Kraven på gymnasiet. [22]
1958 års utredning kyrka — stat I. Religionens betydelse
som samhällsfaktor. [26]

Handelsdepartementet

Översättning av fördrag angående upprättandet av Euro-
peiska ekonomiska gemenskapen och tillhörande doku-
ment. [12]
Papper och annan skrivmateriel. [25]

Inrikesdepartementet

Kommunalförbundens lånerätt. [2]
Indelnings- och samarbetsfrågor i Göteborgs- och Malmö-
områdena. [6]
Uppehållstillstånd m. m. för utländska studerande. [11]
Sjukhus och öppen vård. [21]
Mentalsjukhusens personalorganisation. Del I. Intervju-
och frekvensundersökningar m. m. [24]

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER 1963

